

Verzameling van Spreekwijzen

EN EENIGE

GESPREKKEN

TOT OEFENING IN DE

Javaansche Taal,

BEHOORENDE BIJ DE

KLEINE JAVAANSCH E SPRAAKKUNST.

DOOR

P. JANSZ.

SAHARANG,

G. C. T. VAN DORP & Co.

1872.

High

~~8. Las. 379cd~~

~~Jansz~~

Verzameling van Spreekwijzen

EN EENIGE

GESPREKKEN

TOT OEFENING IN DE

Javaansche Taal,

BEHOORENDE BIJ DE

KLEINE JAVAANSCH E SPRAAKKUNST.

DOOR

P. JANSZ.

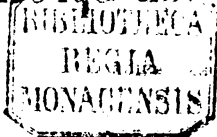

SANARANG,

G. C. T. VAN DOERP & Co.

1872.

Verzameling van de werken

GESCHIEDENIS

DE OORZAKEN VAN

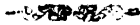
Verzameling van de werken

DE OORZAKEN VAN

DE OORZAKEN VAN

1857

H. J. VAN

VERZAMELT

DE OORZAKEN VAN

1857

Voorberigt.

Dit werkje, ofschoon ook afzonderlijk verkrijgbaar en te gebruiken, behoort bepaald bij de „Kleine Javaansche spraakkunst”, ten verleden jare bij de Uitgevers dezes in 't licht verschenen. De spreekwijzen zijn zooveel als voorbeelden ter verklaring en toepassing van vele der regels, in de Spraakkunst aangegeven, waarom ze ook geheel in de zelfde volgorde gerangschikt zijn.

Deze rangschikking is veel verbeterd geworden en met den leergang in de Spraakkunst duidelijker in overeenstemming gebracht. Ook zijn er een groot aantal nieuwe spreekwijzen bijgevoegd, alsmede enkele nieuwe gesprekken.

De cijfers die aan 't begin der afdeelingen, van bl. 14 af, achter de eerste spreekwijze staan, wijzen de bladzijden in de Spraakkunst aan, waar die afdeeling mede overeenkomt. De Spraakkunst moet alzoo evenzeer dienen om de Spreekwijzen te verklaren.

Op bl. 14—23, en op bl. 51 en vgg., bij de voorzetsels met eenige gelijkkluidende bijwoorden, en bij de voegwoorden, vindt men in het Nederlandsch telkens het woord welks eigenaardige vertaling (of niet-vertaling) zal aangetoond worden, met gespatieërde letters gedrukt, terwijl, indien het in 't Javaansch uitgedrukt wordt, de woorden der vertaling evenzeer gespatieërd zijn, zoodat deze gemakkelijk na te gaan is.

Gezuiverd van eenige mistellingen, feilen en andere leemten, in den eersten druk ingeslopen, moge dit boekje een trouwe gezelschap en helper van de Spraakkunst zich toonen!

JAPARA,
Januarie 1872.

P. J.

1871

1871

The following is a list of the names of the persons who were members of the Board of Directors of the Bank of Montreal in the year 1871.

1. Sir John A. Macdonald
2. Sir James Macpherson
3. Sir John Galt
4. Sir John Rose
5. Sir John Young
6. Sir John D. Cox
7. Sir John G. Bourne
8. Sir John G. B. Fraser
9. Sir John G. B. Fraser
10. Sir John G. B. Fraser

1871

1871

Spreekwijzen.

Een hengst en een merrie. Djaran laňang lan djaran wadon (wédok).

Dienstknechten en dienstmaagden. Batœr laňang lan wadon.

Dit geneesmiddel is voor zes giften (keeren van nuttigen, happen). Djamoë hiki dadi nēm pa-ngannan.

Hoeveel gangen heeft deze lastdrager gemaakt? Boedjang hiki hólèh pirang lakon?

Hoeveel slagen (wentelingen) doet dit rad in de minuut? Djántrá hiki pirá hoeběng-ánne hing dalēm sã-měncœt?

Kain de broedermoorder (die den broeder verm.). Kain kang matēni sã-doelœr.

Ik ben vermoeid. Hakœ sajah (lěsoe, kěsěl).

Die man is rijk. Wong hikœ soegih.

Dat zijn rijke lieden, dat is een rijk man. Hikœ wong soegih.

Een groote (lange) man (die hoog is zijn stand). Wong kang doewœr dē-děggé.

Een groot koning. Rádjá kang gědé of moe-ljá, of kang kiñéringan (ontzien), of kang gědé koewasáné (die groot zijn mag'), enz.

De grooten. Wong gědé; párá gědé of párá pánggědé.

- De geringen (de kleine man). Wong tjilik; párá tjilik of párá pāñjilik.
- De geleerden. Párá bisá; párá poedjanggá.
- De levenden. Wong hahoerip (Wongaoerip).
- De schrijvenden (mensen die schrijven). Wong hanoelis.
- De zuster van het desahoofd. Sādoeloerré wadon pātinggi
- De nicht (*uit de neef*) van den wijkpriester. Kāpoñā'kkánné (Poñakkánné) modin kang wadon.
- De hengst van het distrikthoofd. Djaránné wēdānā kang lanāng (*nml. als hij ook een merrie heeft, anders zegt men enkel: djaránné wēdānā*)
- Deze koopman is nog rijker. Soedagar hiki soegih má-nèh. *of* loewih soegih mánèh.
- Een kokosboom is hoger dan een huis. Doewær wit kēlápā karo homah, *of* wit kēlápā hikoē doewoorré ngoengkoelli homah.
- Een hulpvaardige buurman is beter dan een verre vriend. Bētjik tānggá kang dēmēn (*of* damang) tētoelēng karo sādoelær (*of* prásañakkan) kang hadoh.
- Gij zijt sterker dan ik (uwe sterkte overtreft mij). Kērosannamoe (kērosamoe) ngoengkoelli hakoe.
- De oudste *of* oudsten van het dorp. Toewa-toewáñé hing désá.

- Gij zijt de sterkste (die Kang rosâ: kówé.
sterk is: gij).
- Den langsten weg nemen (uit- Mětoo dalánné kang ha-
gaan den weg die ver is). doh.
- Het grootste landdier is de Chéwan (kéwan) darat kang
olifant. gědé déwé hikoe gadjah;
of gědé-gědéning ch. d.
hikoe gadjah.
- Een olifant is een zeer sterk Gadjah hikoe chéwan kang
dier (e. o. is een dier loewih rosâ, of ngloe-
dat z. s. is, of welks wihi kerosánné.
sterkte overtreffend is).
- De huid van den rinoceros Koelitté warak hatóssé lan
is zeer hard en dik. kandéllé hangloewihi.
- De rijst is niet heel duur. Běras hora kěpati (pati)
larang.
- Zoo erg ziek is hij niet Hora patijâ bangét laráúé
- De inkt is te waterig. Mangsíné kětjèwèrén.
- Die (zulk een) togt is te Lakon sánoño hikoe ka-
ver voor (als maar) één dohén (voor kěhadohén)
dag. jèn mœng sádinâ.
- Hij was te verward om te Kěbangéttén bingoengé jèn
kunnen (dat hij zou kun- lisáhâ mikir-mikir.
nen) redeneren
- Iets anders dan kruid is Sédjé hobat kang di-hěnggo
het waarmeê geschoten 'mbčlil.
wordt (dat gebruikt wordt
te schieten).
- Geen ander dan Soetâ heeft Hora líjâ Soetâ kang 'ng-
het gemaakt (die het gáwé.
maakte).

- Begeer niet het goed van een andere, *of* van anderen. Hádjá mélik doewèkking (doewèk hing) líjá.
- De eene is wit, de andere zwart. Kang säwidji (*of enkel säwidji*) poetih, säwidjíné hiréng.
- Het geheele werk. Pägawéjánné kábèh.
- Het geheele werk is af (het werk is reeds afgeheel). Pägawéjánné wis toetöeg kábèh.
- Het geheele dorp is afgebrand (geheel). Sä-désá kòbong kábèh.
- Al de menschen zijn wegge-loopen (de m. z. w. allen). Wóngé wis pádá mínggat kábèh.
- Ze werden allen gespijzigd. Kábèh pádá kapangannan.
- Zijn beide huizen zijn om-gewaaid (zijn h. zijn om-gevallen allen, aangeval-len (door) den wind). Homáhé pádá roeböeh ká-bèh kětèrak hangin, *ook* h. p. r. karo pisan *enz.*
- De twee zakken geld zijn beiden weg (de z. g. twee van daareven zijn weg allen.) Kantong doewit loro ma-hoe hilang kábèh.
- Al de vijf lampen zijn uit (de l. z. u. vijf allen). Lampoëné mati limá ká-bèh.
- Al de vruchtboomen (*overal, niet een bepaald, gelal*) staan in bloei. Sà-roepáné wit hawoh pá-dá kěmbang.
- Al de wegen en uitgangen waren versperd. Sà-kéhé dalan lan boetöel-lan pádá karopohan.
- Al zijn landerijen heeft hij verkocht (*met nadruk: al-len, zonder uitzondering*). Boemíné wis di dol sà-ka-béhé.

Deze ring is van goud.	Hali-ali hiki mas.
Dit is een gouden ring.	Hiki hali-ali mas.
Koperen en ijzeren ketenen.	Ránté-ránté tēmbágá (<i>of</i> koeñingan) lan wēsi.
Aarden vaten.	Wadah wadah grabah, <i>ook</i> <i>enkel</i> grabah-grabah.
Een groote zilveren lepel.	Séndok seláká gědé.
Een kroon van echt goud (k. g. e.)	Makoetá mas toelèn.
Wijde (<i>van verschillende af-</i> <i>metingen</i>) kokers.	Boembœng kang hámbá- hámbá.
Wijde kokers (<i>die in een of</i> <i>ander opzigt onderscheiden</i> <i>zijn</i>).	Boembœng-boembœng kang hámbá.
Er iets zoets onder mengen.	Ngēmorri lělēgi.
Ik houd veel van iets moois te zien (ik h. v. v. t. z. i. m.)	Hakoe dēmēn wěroeh kang hapik-hapik.
Het noodzakelijke verwaar- loozen (verlaten h. n.)	Nínggal kang pěrloe.
Het aangename noodzake- lijk achten.	Měrlokháké kang héñak.
Op een opene, onbescha- duwde plaats (zijnde in 't opene).	Háná hing (ná'ng) tawang.
In den zonneschijn wande- len (w. in 't heete).	Dolan-dolan hing pañas.
Rondachtig.	Rádá boenděr.
Zoetachtig.	Rádá lěgi.
Taaiachtig.	Rádá <i>of</i> kěpárá halot.
Blaauwachtig.	Sěmoe biroe.
Engelachtig.	Kájá máláhékat.

- Lederachtig. Mèmpër kájá wéloelang.
 Vezelachtig. Nganggo sèrat - sèrat, of
 nganggo djamprok-djam-
 prok.
- Vergeetachtig. Lálèn (*van lali, verge'en*).
 Dit is het zelfde boek Lajang hiki toenggállé
 als dat. káhé.
- Die woorden hebben de Tènbceng hikoe pádâ, of
 zelfde beteekenis. toenggal, hártiné (*rétiné*).
- Al zijn boeken hebben ge- Sà-kéhé boekoené pádâ sa-
 lijke banden. màkké.
- Het is het zelfde of gij Ko hëtrap mængkéné mæng-
 het zus of zoo schikt. koño, pádâ báhé, of
 pádâ hoegâ.
- Dit is de zelfde weg dien Hiki já dalánné kang dak-
 ik u 'aareven aanwees. toedœháké kówé mahoe.
- Zij gaan beiden den zelf- Karóné mëtœ dalan sidji.
 den weg.
- Het zijn alweder de zelfde Mánèh - mánèh tíngkáhé
 kuren (weder en weder kang lawas, of kang
 de oude k., of de k. van mahoe-mahoe.
 vroeger).
- Het zelfde nog eens Mínddõni pitoetœr.
 zeggen ('t z. herhalen).
- Dat is mij het zelfde Hikoe dak-pádâ báhé.
 (noem ik gelijk maar)
- Hij woont met zijn broeder Noenggal sà-homah, of
 in één huis. manggon hawor sà-h.,
 karo sãdoeloerré.
- Het is 't zelfde gelaat Pádâ, of njamlëng, hoe-
 als haar vader. látté bapàkné.

Sjaban en Roewah is de zelfde maand: 't zijn geen verschillende.	Sasi Saban híjâ Roewah: doedoe sédjé-sédjé.
Zij zijn van één vader en moeder.	Pádâ noe nggal bapa-bi-jœng, of n. sà- b.-b.
Deze twee wegen loopen op één punt uit.	Dalan loro hiki pádâ tẽ-pœng.
Deze twee rivieren loopen ineên.	Kali loro hiki pádâ tẽm-pœr.
De zamenvloeiing is beneden het dorp Temboes.	Tẽmpoerránné hárá sà-hilirré désâ hing Tẽmboes.

Is Mijnheer te huis?	Toewan (of toewánné hápâ háná hing homah ('ná 'ngomah)?
Het geld is ook weg.	Doewitté híjâ (já) bilang.
Het (zijn) nieuwe huis is nog niet gereed.— Het oude is al verkocht.	Homáhé sing háñjar doerœng dadi.— Sing lawas wis di dol.
De smid heeft het breekijzer nog niet gemaakt (de sm. n. n. maken het br.).	Pándé doerœng 'nggáwé línggíssé.
De zon verlicht de aarde	Srœngéngé madangi boemi.
Dat is de verwer.	Hikoe toekángé-tjèt.
Daar is een metselaar.	Hikoe toekang-bátâ, of h. háná t.-b.
Ik heb het paard gekocht, den wagen niet.	Hakoe wis toekoe djaránné, kãrétáñé hora.
Ik koop geen wagen.	Hakoe hora toekoe kãrétâ.

- Die wijs is, werpt geen oud kleed wegeer hij een nieuw heeft (een mensch die wijs is, niet w. w. een kl. o. als nog niet er is dat n. is). Wong kang pîntër, hora 'mboewang sandangan loe-was jèn doerœng hânâ kang hañjar.
- Eens op zekeren dag. Pănoedjoe hingsăwidji diñâ.
- Zeker koopman ging op op reis. Săwidji soedagar (*of*: hânâ soedagar) lëloengan.
- Er is een bedelaar, *en*: er zijn bedelaars. Hânâ kéré.
- Vele lieden gaan verkeerd te werk. Hákèh wong kang 'mbë-lasar.
- De groote menigte bewandelt den breeden weg. Wong hákèh ngambah da-lánné kang hâmbâ.
- Één verdronk er: de anderen (de velen) kwamen aan land (konden a. l. komen). Sidji kang këlëm: kang hákèh pādâ bisâ mëntas.
-
- Toen de dorpschrijver te huis kwam, werd hij plotseling ziek. Sà-oelihé tjarik, sà-kal ban-djoer lârâ, *of* bandj. l. sà-kal.
- Ik ben de smid van dit dorp. Hakoe hiki pandēné désâ kéné.
- Ik (ik ben het die) heb dat kistje in orde gemaakt. Hakoe kang 'ndandanni pë-tèn káhé.
- Zijt gij niet de man dezer vrouw? Rak (dak, hora, hodak) kó-wé hikoe lakiñé wong wadon hiki?
- Hij (het) is een schafuit. Hikoe gënto.
- Hij (hij is het die) heeft het gestolen. Hikoe (*of* 'dewékké) kang njòlông.

- Wij schreven onze brieven. Hakoe pãđã noelis lajangkoe.
 Zij huurden een vaartuig. Pãđã njéwã prahoe.
 Wij (gij en ik) worden geroepen. Pãđã di-hoendang: hakoe lan kówé.
 Waar is de meester? — Goeroeñé hãná ngëndi? —
 Hij is uitgegaan. — Is Loengã. — Hãpã hadoh
 hij ver heen gegaan (Is paránné? — Kirakoe
 zijn gang ver)? — Ik hénngal moelih.
 Ik heb de (kweek-) boom- Pëtéttánné wis dak- (of tak-)
 pjes al verplant (de boom- poetërri.
 pjes zijn al door mij v.)
 Hebt gij ze begoten? Hãpã ko- (of kòk-) sirammi?
 Zult gij mijn' misslag niet Këlœpoettannakoe (kelœ-
 vergeven? poettakoe) hãpã hora ko-
 hapoerã? n. — Këlœpat-
 tan koelã poenãpã bôtën
 sãmpéjan-hapoentën? k.
 Zich zelf niet tellen, zich Hora ngitœng hawak.
 zelf verloochenen.
 Gij doet u zelf maar moeite Kówé mceng noesahi hawak
 aan. (of hawakmoe déwé), of k.
 m.němahi kangéllan báhé.
 Hij heeft zich zelf als (te Ngëdol badánné déwé dadi
 worden) slaaf verkocht. boedak.
-
- Men zegt. Wãrtãñé, of toerréñé.
 Men moet niet zoo vrijpos- Hora prãjogã wong wãñi
 tig zijn (niet goed men- sãmóño.
 schen zoo vr.)

- Men leeft niet om te eten, (’t leven v. e. mensch, ’t is niet eten wat het doel er van is) Hoerippé wong, doedoe mangan kang dadi toedjoe-né, *of*: toedjoe-né doedoe mangan.
- Hier verhuurt men rijtuig. Hing ké-né njéwakháké ká-rétá.
- Is er iemand? Hâpâ hânâ (hâpânâ) wong?
- Is er niemand? Hâpâ hora hânâ (hâpora-nânâ) wong?
- Heeft iemand zijn wandelstok laten staan? Hâpâ hânâ wong ngarèk-háké tékënné?
- Wie daar is, kom hier! Hëndi hânâ, mré-néjâ (*of* mré-né)!
- Hebt gij iets gewonnen? Hâpâ kówé hólèh hoentœng hâpâ-nâpâ?
- Niets, — in ’t geheel niets. Hora hâpâ-hâpâ, *of* hora barang, — hora barang-bèrèng.
- Als er iemand is die het durft doen. Jèn hânâ wong sâwidjiwijdjâ kang wañi nglakòni.
- Elk huis heeft zijn kruis (elk huis: er is zijn kruis). Sabèn homah hânâ pâmëntangánné (*lett.*; *and.*: kësoesahánné).
- Elk drage zijn eigen pak (last). Sabèn hoewong mikoellâ pikoellánné déwé - déwé.
- Elk en een ieder die deze wet overtreedt. Sabèn-sabèn hoewong kang nêrak paréntah hiki.
- Niet elk is hiertoe gene-gen. Hora hanggêr wong soedi hikoe.

Het zijn niet allen koks, die lange messen dra- gen.	Hora mēsti wong kang njangkēlit bēndo dāwā hikoe jèn djoeroe-pawon kábhèh, of wong kang nj. bēndo d h., hora mēsti jèn dj.-p. k.
Mijn kleederen zijn op. — Hier zijn er nog.	Sandangannakoe hēntèk, n., sandangan koelā tēlas, k. — Hiki hānā mānēh.
Uw (<i>enk. en mv.</i>) land brengt veel op (veel zijn op- brengst.)	Boemimoe hākèh pāmētoe- nē, n., Siti sámpéjan ka- lah pāmēdallipœn, k.
Zijn, haar, hun huis is ver- brand (<i>ook a's</i> : hem, haar, hun is 't huis verbrand).	Homáhé kòbòng, — <i>ook</i> : kobóngan homah.
Al de huizen zijn verteerd, alleen 't mijne niet.	Homáhé hēntèk kábèh: mœng kari homahkoe kang hora.
Mijn planken huis.	Homahkoe gēbjog.
Mijn huis is van planken.	Homahkoe hikoe gēbjog.
Mijn waschwater.	Bañjoekoe wisœh.
Uw aanteeckenboekje.	Boekocmoe pāñjalēttañ.

Wie is daar?	Sāpā hānā 'ngkóño?
Wie is dat?	Sāpā hikoe? sāpā káhé? hikoe sāpā?
Wat is dit?	Hāpā hiki? hāpā kījé? hi- ki hāpā?
Hier is het. Dit is het.	Hiki hāpā, of biki hāpā roepāñé.

- Wat is een mierenleeuw? Bóngkang hikoe hápá? *of*
hápá búngkang?
- Is het een panter die daar gaat? Hápá matjan toetœl kang
loemakoe háná 'ngkoño?
- Zijt gij het, Ripin? Hápá kówé, Ripin?
- Ik ben het. Hakoe hiki, *of* hakoe hiki
hápá, *of* hakoe hiki kang
těká (*die komt*).
- Wat is er in dat glas (*ook: dat glas houdt wat in*)? Hing gëlas koewé háná há-
pá? *of* gëlas koño hi-
si hápá?
- Wie heeft dit kopje gebro- Sing mëtjaháké tjangkir hi-
ken? ki sápá, *of* sápá sing *enz.*
- Wiens hoed is daar blijven Tòpíné sápá kang kari há-
staan (de h. van wien die nâ hing koño?
- gebleven is zijnde daar)?
- Aan wien is het gegeven Wis di-wèháké sápá?
- (reeds gegeven wien)?
- Wien hebben ze vermoord Sápá kang di-patèni?
- (wie dien ze v. h.)?
- Wat is beter, een prijzen- Bëtjik hëndi, sádoelœr kang
de vriend of een kwaad- ngalëm, karo satroe kang
sprekende vijand (goed ngalakháké?
- wat, vr. d. pr. met v.
d. kw.)?
- Wat is zwaarder, lood of Habet hëndi, timah boe-
kwikzilver? dëng lan bañjoe-rásá?
- Wat wilt gij, u overgeven Sing ko-pilih hëndi, pasrah
of sterven (hetg. gij kiest, lan mati?
- wat, *enz.*)?

- Wat staat er in dat boek Lajang koewé hápá hisíné,
(dat boek wat is zijn in- of l. k. njaritakháké, of
houd, of dat boek vermeldt moelangáké, bab hápá ?
of onderwijst wat)?
- Wat plant Soerá daar (wat Sing di-tandœr Soerá ko-
geplant wordt door Soerá nœ, hápá?
daar, wat)?
- Wat maakt men van ijzer Barang hápá sing di-gáwé
(wat dat gem. wordt van wési, of barang hápá
ij., of w. d. maaksel van sing gawéjan wési ?
ijzer is)?
- Waarvan wordt glas ge- Kátjá, sing di-gáwé, hápá?
maakt?
- Waarvoor dient zwavel (zw. Walirang hápá gawéñé?
wat is zijn doen. of nut)?
- Waarvoor neemt gij deze Kówé 'ndjoepœk lěmah hi-
aarde (gij n. d a., er koe, kěgáwé hápá? ook
wordt meê gedaan wat, moerih of harěp hápá?
ook bedoelt of wilt wat)?
- Welk land moet geploegd Boemi sing ngěndi sing di-
worden? wěloekoe (loekoe)?
- Haal mijn schoenen -- Wel- Šěpatoekoe djoepœkkěn.—
ke? de stoffen of de le- Sing ngěndi? sing djarit
deren? hápá sing wěloelang (loe-
lang)?
- Wat voor vruchten zijn dat? Hikœ woh hápá, of woh
hápá hikœ?
- Wat voor of hoedanige Hiki sobat (of prásañakkan)
vrienden zijn dat! kájá hápá!

Deze boom is al oud.	Hoewit hiki (<i>of</i> kǐjé) wis toewã.
Dat huis is te koop.	Homah hikoe (koewé, káhé) di-dòl.
Gindsche rivier is uitgedroogd.	Kali káhé (koño) hasat.
Zulke vrienden zijn er veel (maar).	Sobat sãmoño hikoe hãná hákèh báhé.
Een dusdanig mes (een m. dat als dit is).	Lading kang kájã hiki.

Het zijn zes paarden die gestolen zijn (de p. d. gcst zijn, zijn zes).	Djaran kang katjòlong nĕ-nĕm.
Één glas wijn.	Hanggœr sã-glas.
Één of twee el laken (1. één el, twee el).	Lakĕr, <i>of</i> sangkĕlat, sã-élo, rong élo.
Een weinig tamarinde.	Hasĕm sã-lik.

Een visch kan niet loopen.	Hiwak hora bisã loemakoe.
Gaboeshout kan niet vlammen: het smeult maar.	Kajoe gabœs likoe hora bisã moerœb: mœng 'mblĕbĕs báhé.
Een kind kan zoo ver niet gaan.	Bot'ã'ã hora bisã, <i>of</i> mĕsti h b, loemakoe hadoh sãmoño.
Ik kan niet op 't hoofd dragen.	Hakoe hora bisã njĕ-nĕjoenggi.

- Kan dit werk heden af- Pągawéjan hiki hápá bisá
komen?
toetog sádiñá hiki?
- Deze tafel kan niet blin- Médjá hiki hora bisá goe-
ken.
m.lap.
- Ik kon niet slapen van Hakoe hora bisá toeroe
vermoedheid, — van 't déning kélěson, — ha-
rumoer.
mărgá kěramèn.
- Een blinde kan niet zien. Wong pitjěk hikoe hora
bisá 'ndělěng.
- Voor hoeveel kan dit hier Hiki bisá pajoe pirá há-
verkocht worden?
ná hing kéné?
- Zoo kan uwe rijst niet Měngkéñé parimoe hora bi-
voorspoedig groeijen.
sá wělagang.
- Op dit papier kan niet Kěrtas hiki hora kěñá di-
geschreven worden: het toelissi : bangět blobórié.
vloeit erg (dit p. k. n.
beschreven w.: erg zijn
vloeijen).
- Een doornappelplant kan Hora kěñá wit kětjoebəng
geen bananen voortbren-
gen.
mětəo gělang, ook w. k.
hora bisá mětəkháké g.
— ook me' jèn (als, dat)
vóór mětəo of mětəkháké.
- Zulk een verhaal kan niet Kándá měngkéñé hiki ho-
geloofd worden, of is on-
geloofelijk.
ra kěñá di-handěl, of
di hěnděl.
- Zulke lieden kan men niet Wong měngkéñé hiki ho-
achten.
ra kěñá di-hadjěni.
- Voor dergelijke ongelukken Tiwas kájá měngkéñé ho-
kan men zich niet wachten.
ra kěñá di sینگírri.

- Hoe kan een blinde een steen zien drijven (hoe kan het, een bl. te zien een st. die dr.)! Kăprijé kěná, wong pi-tjék téká wěrœh watoe kang koemambang!
- Ik kan het niet zien (krijg het niet te zijn). Hakoe hora katon.
- Ik kan hier niet zien te vlechten. Hakoe hora katon nganā hānā hing kēné, of hakoe ng. hānā hing k., hora katon.
- Ik kan het niet hooren. Hakoe hora kěroengoe.
- Ik kan 't onderscheid niet voelen. Hakoe hora kěrasā bédāné.
- Geesten kunnen niet gezien worden (zijn ontzigtbaar) Kang woedjœd roh, of bāngsā djim, hikoe hora katon.
- Het onderscheid kan niet gevoeld worden (is onmerkbaar.) Bédāné hora kěrasā.
- Die zware kist kan ik niet dragen. Kas habot sāmoño hakoe hora kělar mikœl, of manggœl.
- Ik kan dat kind niet zoo hooren schreijen. Hakoe hora tégā ngroengoe pānangissé botjah hikoe.
- Hoe kunt gij dat beest zoo plagen! Kăprijé kówé tégā 'ngganggoe sāmoño kéwan hikoe!
- Ik kan de hitte (van iets) niet uithouden. Hakoe hora bětah pānássé.

- Ik kan zijn verwaandheid niet verdragen. Hakoe hora tahan ladak-ké.
- Ik kan niet laten te weenen. Hakoe koedoe nangis.
- Deze koppige jongen wil niet loopen. Botjah wángkot hiki hora gëlëm mlakoe.
- Hij wil zijn schuld niet betalen. Hora gëlëm 'mbajar hoe-tángé.
- Hij wil wel, maar hij kan niet. Gëlëm hoegá, nanging hora bisá.
- Ik wil u wel helpen. Hakoe já gëlëm, of h. gëlëm hoegá, têtœlœng hing kówé.
- Zij willen niet doen zoo als ik zeg (mijn zeggen doer). Pádá hora gëlëm nglakœni pitoetœrkœ.
- De boonen willen niet gaar worden. Katjángé hora gëlëm mang-tœng.
- Mijn kind wil niet eten (heeft er geen lust in). Hañakkœ hora harœp mang.
- Ik heb het hem voorgesteld, maar hij wil toch niet. Wis dak-tari, já hora gëlëm.
- Het is van koppigheid dat hij niet eten wil. Hawit tœká wangkœtté holéhé hora gëlëm mang.
- Ik wil gaan slapen. Hakœ harœp toeroe.
- Wat wilt gij toch (wat is toch uw wil)? Hápá tá karœp mœ?
- Ik wil dat gij allen zwijget. Karœpkœ, kówé pádá mœñœngá kábèh.

- Pas op! de slang wil er
maar, *of* volstrekt uit.
- Het deksel gaapt maar tel-
kens (wil volstrekt
g.).
- Toen ik wilde uitgaan,
begon het te stortrege-
nen (ik zal uitg., daar-
op st.).
- Ik wilde (was voornemens
te zullen) den tuin om-
heinen, toen er tegen-
bevel (afzeggend, verij-
delend bevel) kwam
(was).
- Ik wil voortaan vroeger
opstaan (mijn voornemen
voort. zal opst. vroeg).
- Ik wilde wel dat (mijn
tevreden zijn als) het
loon uitbetaald werd.
- Ik moet even rusten.
- Ik moet op reis.
- Men moet God meer ge-
hoorzamen dan den men-
schen (de verplichting is
God te gehoorzamen,
gesteld boven de m.).
- Di-ngati-hati! hoelāné koe-
doe mětōe.
- Toetoeppé koedoe mēng-
kab.
- Hakoe bakalloengā, bān-
djœr hoedan dērēs.
- Hakoe soemědjā bakal
magērri kēbónné, bān-
djœr hānā paréntah moe-
roengáké.
- Sědjakoe hing tēmbé ba-
kal taugi hēsœk.
- Kědoegakoe jèn hopah-
ánné, *of* boeroehánné,
blandjánné *of* gadjéhé, di-
bajarrā.
- Hakoe koedoe haso, *of*
lèrèn, sǎ-déla.
- Hakoe pěrloe lēloengan.
Wadjíbbé ngèstòkháké
hing Allah, kakatjèknā
lan hoewong.

- Deze grond moet beplant worden en gindsche ge-
braakt. Boemi kǐjé katandoer rānā,
káhé kalèrèh nā.
- Gij moet goed luisteren
naar 't onderigt. Kówé nēmēnnā nā holèh-
moe ngroengokháké hing
pawoelang.
- Er moet betaald worden
(’t mag niet niet te bet.). Hora kěñā hora nja-
hoer.
- De goederen moeten vol-
strekt gelost worden. Barángé hora kěñā ho-
ra di-soedah.
- Ik moet *of* wil ze vol-
strekt nu ontvangen. Koedoe dak-tampañi sà-
hiki.
- Ik moet ze dadelijk ge-
bruiken. Pěrloe dak-ěnggo toemoe-
li.
- Wie moet er water halen
(wiens werk is het)? Kangkaboeboehan ngang-
soe sâpâ? (’mboeboehi,
werk opgeven aan).
- Wie moet van daag te
huis blijven (wiens beurt
is het)? Gilírránné sâpâ kari há-
nā ngomah sã-diñā hiki?
- Gij moet bij mijnheer ko-
men (wordt geroepen). Kówé di-hoendang, *of*
di-wěkassáké, toewan.
- Gij moet (u is bevolen)
die boomen gelijk snij-
den, scheren. Kówé di-kon maparri
witwittan káhé.
- Gij moet naar mijnheer
B. (ik zend u). Kówé dak-kòngkon mē-
ñjang homáhé toewan B.
- Het zelfde, niet gezonden.* Kówé pěrloe mēñjang enz.
- Gij moet (moget) weten
dat..... Kówé soemoeroep pã jèn
.....

- Hij moest (behoorde) het afgemaakt hebben (regtens had *enz.*). Běñěrré di-toetœggáké.
- Volgens de laatste tijdingen moet het toch wel waar zijn (als van de t. die nieuw gekomen zijn, waar-schijnlijk waar). Jèn sángking pǎwártǎ kang hañjar tĕká, kǎjá-kǎjá tĕmĕn, of njátǎ, hoegǎ.
- Er moet veel regen gevallen zijn in 't gebergte, want de rivieren loopen over. Pĕsti hákĕh hoedan hǎnǎ hing pǎgoenoengan, dé-né kali pǎdǎ bandjir.
- Als iemand in 't water valt, moet hij wel nat van kleederen zijn. Wong jèn kĕtjĕmplœng hing bañjoe, mĕsti báhé, of lajak báhé, jèn kĕlĕpĕh.
- Bij deze langdurige droogte moeten de meeste wellen uitgedroogd zijn (Dewijl het droog was zoo lang, het natuurlijke: wellen de vele dood). Sarĕhné tĕrang sǎmoño lawas, madjád dé, of lajakké, soembĕr-soembĕr kang hákĕh pǎdǎ mati.
- Dat moet niet meer gebeuren. Hikoe hádjǎ mǎnĕh-mǎnĕh.
- Gij moet niet zoo onbezonnen te werk gaan. Kówé hádjǎ koerang pikir sǎmoño.
- Gij moet niet schrikken. Hádjǎ kágĕt.
- Gij moet niet verstoord worden. 'Mbok hádjǎ nĕpsoe.

- Het moet niet waar zijn
(waarschijnlijk, of denke-
lijk is het n. w.).
- Men mag God niet ver-
zoeken.
- Mag hier tabak gerookt
worden?
- Gij moogt hier wat geld
van nemen.
- Ik mag toch eindelijk eens
uitgaan; reeds zoo lang
heb ik er om verzocht.
- Ik wil zijn paard koo-
pen, maar mag (krijg)
niet (hij staat het niet
toe).
- De mensch kan spreken.
- Spreek (zeg)! wat wilt
gij?
- Zeg mij eens, wat deedt
gij daar?
- Zeg hem duidelijk hoe ik
het bedoel (hoe mijn wil
is).
- Kájá-kájá, of lajàkké,
of kiráné, hora tēmēn.
- Hora kēnā wong njobā
hing Allah.
- Hápā kēnā, of kēlilan,
wong ngoedœd, of ng. tēm-
bako, hānā hing kēné?
- Kówé kēlilan hāmèk doe-
wit hiki hing sǎwētárā.
- Wékassan sà-hiki hakoe hó-
lèh, of kēlilan, loengā
sǎpisan; wis lawas sǎ-
moño holèhkoe 'ndjalœk
lilā.
- Hakoe harēp toekoe djarán-
né, nanging hora hólèh,
ook hora háwèh.
- Manoesá (manoengsá) bisá
tjēlatœ.
- Toetoerrá! hápā karēp-
moe?
- Toetoerrá 'mbèk hakoe,
kówé gáwé, of nglakoñi,
hápā mahoe.
- Warahēn sing tērang,
of sing tjētā, kǎprijé ka-
rēpkoe, of kǎprijé kang
dadi karēpkoe.

- Ik weet niet hoevoel za- 'Mbœh pirang prākārā ho-
ken hij mij wel gezegd léhé toetœr 'mbèk ha-
heeft. koe.
- Zeg het aan niemand. Hādjà toetœr-toetœr, *of*
wāwěrtā hing wong.
- Den geheelen dag spreekt Sādinā hora ngoetjap hā-
hij niets. pā-hāpā, *of* hora ngoe-
tjap-ngoetjap.
- Zijn spraak is zoo ge- Pātjēlatónné sāmoño
brekkig. pélo.
- Wat spreekt gij heden Tjēlatoemoe koerang tjē-
onduidelijk! tā tēmēn sādinā hiki!
- Hij sprak zeer langzaam. Pāngoetjāppé, *of* tjē-
latoeñé loewih halon-
alon, *of* tamban.
- Praat toch niet als ge Hādjà tā tjatœr-tja-
leeren moet. tœr jèn di-kon giñahoe.
- Hoe kakelt, snapt ge Kāpriyé tā kówé tjrèwèt,
toch zoo! *of* tjriwis, sāmoño!
- Gij moet niet kwaadspre- Hādjà tjatœr hālā.
ken?
- Laat ons wat zamen pra- Pādā tjatoerran.
ten.
- Wij spraken over een Hakoe pādā rěrasan bab
godsdienstig onderwerp prākārā kang sāngking
(over een ond. dat van hagāmā, *of* kang māng-
de g. is, *of* dat de g. gěpókkan hagāmā.
raakt).
- Wij hadden een genoe- Héñak holèhkoe pādā goe-
gelijk gesprek. ñēmman.

- Men beraadslaagde over 't uitzenden van een schip. Páďá rěmboeggan bab nglakokháké prahoe kapal.
- Langen tijd spraken we over en weder maar konden 't niet eens worden. Nganti soewé hakoe páďá pěpadon, nanging hora bisá roedjoekkan.
- Zij twistten een uur lang over een beuzeling. Nganti sädjam páďá hoedær-hoedoerran präkärá kang rěmèh.
- Twist (krakeelt) niet, *te zamen.* Hädjä toekarran.
- Twist niet, heb geen twist. Hädjä toekar-padoe.
- Wat deedt gij te zamen al dien tijd? — Wij spraken nu en dan te zamen. Kówé páďá hápá, *of* páďá gáwé hápá, soewé sämoño? — Kadang-kadang páďá tjětjəlaton, *of* tjatoerran.
- Men zegt dat de muitelingen geslagen zijn. Wěrtáné, *of* kabárré, brandal kalah pěrángé.
- Men zeide mij dat gij ziek waart. Toerréné jen kówé lărá.
- Het verhaal er van is roerend (treft het hart). Kandáné (tjěritáné, tjoráhé) ngěressáké hati.
- Men heeft mij verhaald dat gij zulk een ongelukkige reis hebt gehad (uw reis zooveel haar ongelukken zijn geweest). Hakoe di-kandani jèn lakoemoe sämoño hákèh tiwássé.

- Men sloeg naar hem (werd Di-gitik, nanging ngóntjat-
geslagen), maar hij ont- ti.
dook het. 63.
- Men ging de vlek uitwas- Tjéróngé di-koembah: ho-
schen, maar ze verdween ra bisá hilang.
niet (de vl. werd uitgew.:
kon niet verdw.).
- Ik trok aan de stop, maar Soempéllé dak-tjaboet: hora
kon ze er niet uitkrijgen kéná, of hora kětjaboet.
(de st. trok ik uit: 't luk-
te niet, of ze raakte niet
uitgetr.).
-
- Al de goederen plaatsten Sà kéhé dandannan di-gě-
ze geregeld. 68. larrı kábèh.
- Er werd voor den beambte Prijaji bándjoer kagėlarran
een mat gespreid (den klásá.
b. toen werd enz.).
- Tegen zulk een sterken Moengsoeh kang kwásá sá-
vijand moet men fijne moño hikoë pěrloe di-
listen te werk stellen. gėlarrı kang lěmbœt.
- De rustbank met een mat 'Nggėlarrı lampit hing hám-
bedekken. bèn.
- Spreek een kleed (netjes)on- Pèni-pèni hiki gėlarrána
der deze kostbaarheden. lèmek.
-
- Spreeken wij toch wat tot Mára, di-tjatoerri tá sáwě-
hem. 76 bov. — 81. tára.
- Wij spreken over den tijger Kang páfá dak-tjatœrráké:
die gevangen is. matjan kang katjékěl.
- Spreek geen kwaad van Hádjá ko-tjatœrráké hálá.
hem.

- Spreek geen kwaad, *nml. van lieden, in 't alg.* Hådjà njatœr hâlâ, of h. nj. wong.
- In den brief deed hij geld. Lajángé di-lëbòni wang.
- Het geld werd in den brief gedaan. Wángú kalëbokháké hing lajángé.
- Toen ging hij het huis binnen. Homáhé bándjœr di-lëbòni.
- Ik maak voor Karjà een nieuwe zweep. Karjà dak-gawèkháké tjë-mëti hanjar.
- Ik laat Troenâ den brief maar schrijven. Troenâ báhé dak-toelissáké lajángé.
- Gij moet uw vader een brief schrijven. Kówé përlœ noelissi lajang bapakmoe.
- Het geld is mij reeds ter hand gesteld. Wángé wis katampakháké hing hakoe.
- De brief is ontvangen (aangenomen). Lajángé wis katampañan.
- Idem, in ontvangst of ter hand gekomen.* L. wis këtampan.
- Simin heb ik het laten vasthouden (S. is het dien enz.). Simin eing dak-tjêkëlláké.
- Ik heb het hem in de hand gegeven. Dak-tjêkëlli hing tangáné.
- De regent heeft den dief laten opvatten. Boepati kangnjêkëlláké ma-lingé.
- Men wierp hem met steenen. Di-balangi watoe.
- Hij wierp de steenen terug. Watoené pådâ di-balangáké bali.
- Zij wierpen om het verst (wedstrijdende ver). Pådâ bëbalangan rëboettan hadoh.

Ik geef hem altijd genoeg.	Sälawássé dak-tjoekoepi.
Al heb ik weinig, ik maak er maar genoeg van (ik neem het voor lief).	Hánáhá mceng sätitik, dak-tjoekœppáké báhé.
Belasting betalen, storten.	Hasok padjêg.
Wijn schenken.	Ngësok hanggoer.
Boonen uitstorten.	Ngësok katjang.
Den gasten theeinschenken.	Ngësokki tèh ðajoh-ðajoh.
In een kopje schenken.	Ngësokki tjangkir.
De thee inschenken.	Ngësokkáké téhé.
Ik maak het broeder dan dit.	Dak-hambañi karo hiki.
Zij maken den put nu dieper (dan hij eerst was).	Soemoerré di-djëröni sahiki karo kang mahoe.
Ik diep de slooten (de slooten maak ik diep).	Kalénné dak-djërokháké.
Ik wist het reeds.	Hakoe wis wërœh.
Ik zelf heb gezien dat gij het genomen hebt.	Hakoe wërœh déwé jèn kó-wé sing 'ndjoepœk.
Van die zaken moet gij geen kennis nemen, of m. gij niet willen weten.	Prākārā hikoe hādjà ko-kawroehi, of pr. h. ko-pitam-boehānā báhé.
Doe het niet weten aan uw broeder.	Hādjà di-wërœháké hing sãdoeloermoe.
Laat uw broeder het niet weten.	Sãdoeloermoe hādjà di-wërœháké, ook s. hādjà nganti wërœh.
Het is de aardrijkskunde waar hij geleerd in is (die hij tot wetenschap maakt).	Ilmoe boemi kang di-kawrœháké.
Zijn hart wordt beheerscht door driften.	Hatíné kaparéntah hing hãwã-něpsœ.

- Het geld is al geborgen. Doewitté wis kasimpën.
- Het is reeds in zakken Wis di-kampilli, — wis di-
gedaan (gezakt),—in een kampil.
zak gedaan.
- Mij is bevolen deze rivier af Hakoe di-kongkon, *of* di-
te leiden. patah, ngilèkháké (noe-
røet) kali kijé.
- De loerah is vermoord (door Loerábé di-patèni wong, *of*
mensen), *of* heeft het kěnã tiwas di-p. w.
ongeluk gekregen verm.
te worden *enz.*).
- Men heeft hem den hals Di-kětok, *of* di-tigas, goeloe-
afgesneden (afgesn. zijn ñé.
h.).
- Daarna in de rivier gewor- Bándjœr di-boewang hing
pen. kali.
- Lieden hebben (men heeft) Di-těmoe wong hãnã hing,
hem aan den mond der ri- moewãrã (mãrã).
vier gevonden.
- Men heeft hem lang ge- Nganti lawas, *of* ng. soewé
zoekt eer men hem vond di-golèkki sà-doeroengé
(hij gevonden werd *of* kětěmoe.
raakte).
- Ik heb mijn neef ontmoet. Hakoe kětěmoe kãpoñakka-
koe.
- Ik ging hem in zijn huis op- Hakoe loengã bakal němò-
zoeken (vinden), en ont- ñi hãnã hing homáhé,
moette hem onderweg. noeli kěpapag hãnã hing
dalan.
- Hij wist dat ik komen zou, Wis wěrcěh jèn hakoe bakal
en ging mij tegemoet. těkã, bandjœr mapag.

- De bekel ging den mantri tegemoet (m. werd tegegaan door den b.) om hem te zeggen dat het districtshoofd hem niet wil ontvangen. Mantri di-tjégat bëkël, bakal di-warah jèn wédaná hora dangan nēmōni.
- Laat mij met een rijtuig tegemoet komen. Hakoe di-papagna kārétá.
- De kontroleur is den resident tegemoet gegaan (*om hem in te halen of te begeleiden*). Toewan kontrolir loengá mapaggáké toewan Rēsiden.
- Het paard heb ik gewasschen (*in 't wed*). Djaránné wis dak-goejang.
- De paarden zijn al gebaad. Djaránné wis di-goejangi.
- Mijn broeder laat zijn paarden elken dag baden. Sádoeloerkoe sabèn diñá 'nggoejangáké djaránné.
- Hij staat niet toe dat men zijn paarden late galopperen. Hora háwèh djaránné di-tjóngklangáké, of jèn di-tj.
- Hebt gij de pennen vermaakt? Kalámmé (pénáhé) wis karètti, of hápá w. ko-k.?
- Laat deze pennen vermaaken. Kalam hiki hakonná ngarètti.
- Hij heeft de geheele opbrengst van zijn land verkocht. Sà-pämëtoené boemíné wis di-dol, of di-pajòkháké, kabèh.
- Ik heb al mijn paarden van tijd tot tijd verkocht. Sà-kéhé djarankoe wis dak-dòlli sèlot-sèlótté kabèh.
- Mijn gebroken wagen heb ik ook laten verkoopen. Kārétákoe kang tètèr wis dak-dolláké hoegá.

- De dief is veroordeeld tot geeseling, *of* om geeseld te worden. Malíngé katrappan hoekœm sapoe, *of* h. di-sapoe.
- Gij doet het bit verkeerd aan. Këndalíné ko-trappáké koe-walik.
- Er is een oom, broeder van mij gestorven (ik ben bestorven geraakt een br. enz.). Hakoe kěpátèn hoewak, sã-doelœr.
- De kano is onder geraakt, *of* gezonken. Djoekoengé kělěboe, *of* kělēm.
- Wat moet ik afschrijven? Sing dak-toerœn hápá?
- Schrijf eenige van deze brieven af. Noeroenná lajang hiki hing sãwětárá.
- Al die woorden heb ik nageschreven. Těmbœng hiki wis dak-toeroenni kábèh.
- Vervolgens kwamen ze langs de ladder af. Bándjœr pádá noeroenni, *of* ngědoenni, handáné, *of* bandj. handáné kang di-toeroenni.
- Op dit plekje zal ik een kenangaboom zetten (dit pl. zal ik bepl. een k. b.). Papan hiki bakal dak-tan-doerri hoewit kěnángá.
- In dit bosch mag niet gejaagd worden (dit b. mag niet bejaagd w.). Halas hiki hora kěnã di-běđaggi.
- De bloemen vielen (*van den boom*) op de kinderen. Kěmbángé ngroentoehi, *of* ngròntòggi, botjah-botjah.

- Het paard was zeer wild, Djaránné bándol nēmēn,
nogtans ging hij er op sāmoño hikoe di-toeng-
(*hij waagde het*). 82. gangi.
- Id. id.*, nogt. kwam hij er Dj. b. n., nanging katoeng-
op, het liet zich berij- gangan hoegā.
den.
- Men wekte den slapende. Kang toeroe di-goegah.
- Hij was verstoord omdat Moering-moering hawit ka-
hij uit zijn slaap gewekt goegah toeroeñé.
was geworden (omd. gew.
was zijn sl.).
- Pas op dat het kleine wichtje Di-ngati-hati bajíné hádjā
niet mede wakker worde nganti katæt kēgoegah.
of rake.
- Er is mij cen brief gezon- Hakoe di-kirímmi lajang.
den.
- Mij is al 't eene en ande- Hakoe wis kakirímman sä-
re gezonden (*daar ik op wētārā.*
wachtte).
- Hij heeft het regtstreeks Di-kirimmáké djoedjæg mē-
aan mij gezonden. njang hakoe, *of* di-djoe-
djeggáké m. h.
- Geld zenden. Kirim hoewang.
- Zijn grootvader (*in 't graf*) Kakèkné di-kirim kēmbang.
zond hij bloemen (*als*
doodenoffer).
- Den arbeider is zijn loon Boerèh wis kabajar boe-
uitbetaald. roehánné.
- Water koken. 'Nggòdog wèdang.
- Water laten koken. 'Nggòdoggáké wédang.

Er wordt water voor ge- Lagi di-gòdoggáké wédang.
kookt.

Wat doet de tuinbaas (de Djoeroe kěbon 'nggarap há-
t. werkt wat, *of* juist pá, *of* lagi hápá?
wat)? 88.

Hij werkt met de hak. Lagi měmatjœl, *of* 'mběběsik.
Dit stuk land heeft hij Lěmah kijé wis di-patjoelli
schoon gehakt. *of* di-běsíkki.

Omstreeks zes uur ont- Wětără wajah djam nēm
waakte ik. lakoe tangi.

Mijn oom was niet te huis. Pamannakœ (hoewakkœ)
hora háná hing homah.

Toen ik in de stad kwam, Sà-těkakœ hing něgără la-
was er oproer in de kam- gi gègèr hing kampœng-
poengs. kampœng.

Toen de tijding kwam, was Sà-těkáné páwěrtá bándjoer
men zeer verblijd (daar- kaboengahan gědé.
op groote blijdschap).

De mandor heeft uw bevel Mandoerripœn sámpœn
volbragt. nglampahi dawah sámpé-
jan.

De gouvernementstroepen Bálá goeběrmèn kang hoeng-
hebben den slag gewon- goel, *of* měňang, pěrángé.
nen (de g.-t. zijn het die
den sl. wonnen).

Het leed is geleden (geëin- Kăsoesaháné wis lěbar.
digd).

Het is bewezen dat Wirá Wis kětitik jèn Wirá njò-
gestolen heeft. long.

- De zieke is door den geneesheer behandeld: nu is hij genezen. Kang lará hikoe kapoelá-sará hing doktër: sà-hiki wis waras.
- Ik heb mijn kind door den dokter laten behandelen. Hañakkoe dak-doktërráké.
- Toen had ik de zaak bij den landraad ahangig gemaakt. Dèk sãmoño präkaráné wis dak-landrattáké.
- De Arabieren (zijn het die) hebben den Islam op Java ingevoerd (plantten den I. op 't land J.). Bångsã Arab kang nan-dœr hagãmã Islam hãnã hing tanah Djãwã.
- Bij (tijdens) den zondvloed in Noachs tijd is bijna de geheele wereld verdronken. Nalikã bëñã hing djamán-né Noeh mèh sãdjagad pãdã këlëm.
- Op 't oogenblik van den terugtocht der soldaten was de luitenant reeds gesneuveld. Sã-hoendoerré bãlã litnãnné wis mati.
- Tegen zons-ondergang had ik het werk geëindigd. Dèk ngarëppáké soerœp hakoe toetœg gãwé.
- Op dat tijdstip was de vesting reeds ingenomen, of was de inneming der vesting al gebeurd. Barëng, of nalikã, sãmoño bëténgé wis kabëdah, of pãmbëdãhé bètèng wis këlakon.
- Ik zal geld zenden. Hakoe bakal kirim wang.

- Als gij zult betaald hebben, zal ik u weêr goed zenden (a. gij reeds bet. h., ook a. r. gij bet. h., door mij bezonden g. w.).
- Wanneer de resident te huis komt zal ik het reeds gezonden hebben (bij de te huiskomst v. d. Heer R. vast reeds door mij gez.).
- Om twaalf uur (op 't uur van de middagtrom *aan de mesdjid*) zal al de padi opgeborgen (omhoog gebracht) zijn.
- Ik zal blijde zijn als 't goed afloopt (als 't g. afl., ik ben bl.).
- Als, of mits, gij 't kunt uithouden, heb ik er vrede mede (neem ik het aan).
- Die zoekt, zal vinden.
- Hij zal wel sterven (waarschijnlijk zal *enz.*).
- Het werk zal nu wel af zijn (denkelijk het w. al af nu).
- Jèn, of sãmångsã kówé wis njahœer (ook sã-wissé k. nj., *wanneer aan de betaling niet getwijfeld wordt*) dak-kirímmi, of bakal dak-kirímmi barang máñèh.
- Sà-kóndoerré Toewan Rësidèn mësti wis dak-kirimmáké.
- Wajah bedœg bakal wis holéhé ngoenggaháké paríné.
- Jèn lëstari, hakoe boengah.
- Jèn, of hanggër, kówé këlar 'mbëtaháké, hakoe narimã.
- Wong gólèk-gólèk mësti nëmoe.
- Kájã kájã bakal mati.
- Kirá-kirá gawéñé wis toeg sãhiki.

- Mijnheer zal wel niet tevreeden zijn. Kájá-kájá Toewan hora narimá, *of* bakal h. n.
- Zulk katoen zal toch, *of* immers, zoo duur niet zijn. Djarit mængkéné, *of* sáméné, hiki mångså larangå sámoño.
- Mijn hoed zal toch niet weg zijn. Topikoe mångså hilangå.
- Och (hoe)! het zal immers zoo hoog niet zijn, (*of* zal i. niet zoo, *of* niet tot zoo, zijn hoogte zijn). Káprijé! mångså doewoer-rå sámoño, *of* m. sámoñowå doewoerré, *of* m. ngantijå sámoño d.
- Hier zal het wel niet zijn! Hij kan immers nog niet hersteld zijn (i. niet al h.). Mångså hánåhá hing kéné! Mångså wísså waras!
- Het kan toch niet missen. Mångså woeroengå.
- Als ik oud ben, zal ik rusten. Så-mångså hakoe wis toewå, bandjoer haso.
- Als ik rijk ware, zou ik land koopen. Jèn, *of* sahénggå, hakoe soegihå, hakoe toekoe boemi, *of* h. mēsti t. b.
- Al ware ik rijk, zou ik niet willen. Sånadjan soegihå, *of* dadijå hakoe soegih, hakoe hijå hora gëlēm.
- Als het touw breekt, zullen ze verdrinken (het t. als br., verdr., *of* moeten v.). Talíné jèn pēdot, pādå kēlēm, *of* mēsti p. k.
- Indien het niet gestortregend had, ware de geheele kampoeng verbrand. Jèn hádjåhá hoedan dērēs, hamēsti kòbong såkampoeng.

- Als God niet barmhartig ware, hoe zou 't met u afgeloopen zijn! Jèn horahá Allah hawélas, káprijé kädadéjámoe!
- Had ik het gevonden, ik zou het u geven. Jèn dak-tëmoewá, mësti dak-wèháké kówé.
- Had ik het gevonden, ik zou wel weten wat ik er mede doen zou ('t gebruik er van). Jèn hakoewá sing nëmoe, mësti wërœh kanggóné.

-
- Ga met mij mede. 93. Ga hier zitten (zit, of zet u h.). Miloewá (mèloewá) hakoe. Loenggoehá of línggihá (loenggoewá, línggijá) hing kéné, n.; sámpéjan piñarak hing ngriki, k.; 'ndiká lënggah, of línggih, ngriki, m.
- Schrijf nu maar (nu schr. m.). Schrijf nu den brief aan uw vader (den br. aan, of van, uw v., schr. nu). Sabiki noelissá báhé. Lajángé ring, of njang (voor maring of marang, më-njang) bapakmoe, of lajang kang karo b., of ook lajángé b., toelíssën sahiki.
- Schrijf al de brieven aan uw familie. Lajang kang karo koelá-wangsamoe toelíssáná kábèh.
- Schrijf dit papier vol. Kértas kije toelíssáná kèbak.
- Schrijf al die woorden op. Tëmbœng-tëmbœng hikoe mahoe toelíssáná kábèh.

Houd er aanteekening van Tjatëttën.

(*één zaak*).

Idem, meerdere zaken.

Tjatëttaná.

En gij, bewaar mijne lessen. Déné kówé, njatëttaná sà-pitoetoerkoe.

Schrijf mij dat getal op. Hakoe toelisaná wilangan hikoe mahoe.

Ga even heen, wees zoo goed even heen te gaan. Tjobá loengá sädéla.

Zwijg nu als 't u belieft. 'Mbok mēñēngá sàhiki.

Laat u toch niet bedriegen (eilieve, laat niet toe, of niet tot, gij bedr. worden, of eil. niet getroffen door bedrog)! 'Mbok hádjá háwèh, of h. nganti, kówé di-hapoessi, of 'mb. h. kēñá hapoes!

Laat u raden (neem raad aan, sla geen raad af). Narimáhá rēmbœg, of há-djá nampik r.

Word dan toch wakker! Tangíjâ tá, of 'mbok tangí-jâ tá!

Help! er is een tijger (hulp! Toelœng! háná matjan! enz.).

Breng, als 't u belieft, dit kind even te huis. Tjobá ngatërráké moelih bo-tjah kījé, n.; soewawi sámpéjau ngatërrakēn mantœk láré poēñiká, k.; dawëg, of 'mbok, 'ndiká ngatërráké mantœk láré ñiki, m.

Loop snel naar ('t huis van) mijn neef. Di-rikat loengáhá mēñjang homáhé kaponakkakoe.

Maak den koffer wat groot. Kopórré gawèñèn sing rá-
dá gédé.

Kom, ik ga naar huis. 95. Hajo, hakoe moelih, *of* ha-
koe dak-moelih.

Kom, wij gaan naar beneden. Mára, pádá mēdcæn.

Dat wil ik eens hooren. Hikoe dak-roengòkné.

Kom, laat ons het beschou- Mára, pádá di-hawassáké.
wen.

Kom, laat ons den armen Mára, pádá di-těmoñi (*of*
man gaan zien! di-tilíkki), wong mēsak-
káké hikoe!

Laat mij het zien. Dak-děłéngé, *n.*, koelá ti-
ngallánné, *m.*

Ik zal 't hem even zeggen. Dak-waráhé, *of* dak-toetoer-
ránné, sá-délá.

Laat het nog niet los (niet Hádjá ngětjcelláké disik.
eerst los).

Maak de deur nog niet Lawángé hádjá ngěngak-
open. háké disik.

De deur moest nog niet Lawángé prájogá hora, *of*
geopend worden (goed hádjá, di-hěngakháké (di-
dat *enz.*) ngakháké) disik.

Hij pleegt (zijn gewoonte) Hadátté hora njiděm hápá-
niets te verzwijgen. 97. hápá.

Anders plag hij tot de verga- Saběnné někañi pákoem-
dering te komen (zijn ge- poellan.
woonte (was) k. tot de v.)

Vragen om op te mogen 'Ndjalœk lèrèn.
houden.

- Trachten te weten te komen (tr. te verkrijgen tijding, of kennis). Ngarah, of ngoedi, holéhá wěrtá, of soerœp.
- Trachten het te weten te komen. Ngarah holéhá wěrtáné, of soeroeppáné.
- Tracht hem tot bekeering te brengen (beoog zijn bek.). Poerihěn (poerijěn) tobátté.
- Men trachtte hem van 't leven te berooven (werd beoogd zijn dood, ook er werd toegelegd op zijn bestaan, aanwezen). Di-harah patíné, ook di-hoe-di toewoehé.
- Te zwijgen is vaak moeilijk (v. m. men zwijgt). Hasring hángèl wong mē-něng.
- Te leeren is noodzakelijk. Pěrloe wong giñahoe (gě-sahoe, siñahoe, of 'ng-gěgoelang).
- Het is moeilijk zoo iets te verdragen (te verdr. een handeling die als die is). Hángèl njabarri prátíng-kah kang kájá hikoe.
- Hij is oud genoeg om (zijn leeftijd is al tot) zelf te kunnen antwoorden. Hoemoerré wis nganti bisá soemahœr déwé.
- Hij is te zwak om op te zitten (zijn zwakte is tot niet kunnen opz.). Lēměssé nganti hora bisá 'ndjěnggèlèk.
- Al vechtend gingen ze achteruit (hun terugtocht was met aanhoudend den vijand te bevechten). 99. Hoendoerré kělawan tan-sah naroengi moengsœh.

Al schreiende kwam zij tot mij vlugten (met schr. vl. tot mij).	Kambi nangis ngoengsi mē- njang hakoe.
Toen antwoordde hij mij, zeggende (zijn zeggen):	Bándjœr mangsoelli hakoe, pāngoetjappé:
Zingende bij den weg gaan.	Loemakoe kambi ngrërëpi.
Vriendelijk lagchende noodigde zij (haar n. was gemengd met l. vr.).	Pāngadjakké hawor mèsēm mañis.
Zijn werk geëindigd hebbende (dewijl bij enz., zoo), kan hij (met) gerust (hart) gaan slapen.	Sarèhné wis toetœg gawé- nē dadi hólèh toeroe lan héñak hati.

Wat hebben al die menschen een praats! 100.	Wong 'ngkoño tēkâ (kok) ting bāribin kábèh!
Het is overal gesnap en gesnater.	Ting tjāriwis ting tjārèwèt.
Alles met lappen opgestukt.	Ting tārambal.
Algemeen getrommel of geklepel.	Ting tārabœh.
De rivier was vol met drijvende meubelen.	Kalīné ting sālarah pākakas homah.
Al de kinderen zijn heesch.	Botjah kábèh ting sālèrak.
Een algemeene lompe uitval.	Ting sāroso.
Al de menschen zaten met op de borst gekruiste armen.	Wóngé ting sādakëp kábèh.
Overal gemor.	Ting bārèkœh, of ting kã- doemël.

- Gedonder aan alle kanten. Ting gälöedæg sä-hënggon-hënggon.
- De werklieden loopen maar Boeröeh möeng ting kälín-heen en weder te slen-ting báhé.
teren.
- Al zijn kinderen zijn even Hañakké pádá ting gántë-
vet en mollig. lo kábèh.
- Toen zetten zij zich allen Noeli pádá ting pätéte ká-
schráp, of in postuur bèh.
(bijn. om te vechten).
- Uwe (koekjes) suiker is ge- Goelamoe ting käriwil.
heel aan stukjes, alles
kruimelgoed.
- Ze eten niet te zamen, maar Holéhé mangan hora noeng-
allen in kleine ploegjes gal këmboellan, of h. dja-
(hetzij na elkander of op góngan dadi sidji, na-
verschillende plaatsen). nging ting kärentjil.
- Allen oven pipsch, zoo- Ting këndërëk, dadi pádá
dat ze allen al strom-ting käroendök.
pelende gaan.
- Algemeen gespring in 't Ting gälëbjær.
water.
- Vol vegen en vlekken. Ting tjälérong ting bälën-
tong.
- In verwarring overal han- Ting kälëntar.
gen of liggen.
-
- Elkander haten en verfoei- Sësëngittan lan gëgëúngan.
jen. 105.
- Zonder krakeelen, of zamen Hora nganggo tëtöekarran.
te twisten.

Laat ons wat zamen praten.	Márá pádá tjatoerran sädéla.
Zij ruilden hunne paarden met elkander.	Páda hidjóllan djaránné.
Zij zijn in vriendschap met elkander.	Páda sēsádoeloerran.
Elkander aanzien.	Sawang-sinawang.
Zij spreken niet tegen elkander.	Páda hora toetær-tinoetær.
Elkander helpen.	Toelæng-tinoelæng, <i>en</i> toelæng-tinoeloengan.
Zij bedriegen elkander gedurig.	Tansah hapoes-ingapoessan.
Zij zijn allen voor elkander bevreesd.	Páda wédèn-wiñédéñan kábèh (<i>van wèdi</i> , bevreesd).
Elkander geschenken overreiken.	Hoeloeng-ingoeloengan hatær-hatær.
Zij hielden elkander hunne fouten voor.	Páda wélèh-wiñlèhákó.
Vergeeft elkander.	Páda hapoerá-ingapoeráhá.
Opdat zij zamen raadplegen, of raadpleegden.	Soepájá pádá rërëmboeggáná (<i>eigl.</i> rërëmboegganá.)

Wat is uw bedrijf?

Pānggahotamoe hápá, *of* hápá pānggahotamoe?

Sawah bouwen, planten, verkoopen, jagen, visschen.
106.

Sēsawah, nēñandær, dòdol, 'mbèboeroe *of* 'mbèbè. ðag, hámèk-hámèk hiwak.

- Als gij een boompje ver- Jèn kowé mēmoetër pētét-
plant, moet gij niet ver- tan, hādjà lali njiram.
geten het water te ge-
ven.
- Hebt gij al begoten in den Hâpâ kówé wis njiram-nji-
tuin? ram hânâ hing kēbon?
- Wanneer ik koop, durf ik Jèn hakoe tētoekoe, hakoe
niet bieden. hora wañi ngañjang-nga-
ñjang.
- Gij zijt immers (zijt gij niet) Kówé rak hânâ hing pasar:
op de markt: koop nu toekoewâ, of noekoewâ,
ook 't eene of 't andere. hâpâ-hâpâ sàhiki.

- Ik kom (mijn komen wil) Tēkakoe harēp wēroeh hâpâ
zien of het gedaan is. 109. wis.
- Ik hoorde het vallen (zijn Hakoe kēroengoe tibāñé.
val).
- Ik help hem werken (zijn Hakoe ngrowangi (ngré-
werk). wangi, of njángkœl) pi-
gawéjanné.
- Het begint te waaijen. Wiwit hangin.
- Hij wilde hier komen loge- Karēppé, of doewé karēp,
ren (zijn wil, of hij had mōndok mréñé.
wil, te l. hierheen).
- Al de goederen werden naar Sà-roepāñé dandannan pâdâ
buiten gesmeten. kabalangáké mētoe.
- Hij dacht er niet aan zijn Hora héliing ngíngkœppâ-
zonnenscherm te sluiten. ké pajoengé.
- Laat den knaap niet weg- Botjáhé hādjà háwèh loe-
gaan. ngâ.

- Hij heeft mij den geheelen nacht niet laten slapen. Hakoo hora di-toeròkháké sǎwěngi.
- Laat (doe) hem zwijgen. Něngǔnǎ, of gawěněn měněng.
- Laat hem maar praten (zijn wil pr.). Karěppé tjatœr.
- Laat de werklieden een aanvang maken (zeg den w. enz.). Boerœh kōnněn pǎdǎ mi-witti.
- Wij moeten elkander helpen ('t regte: h. e.). Běnrěré toelœng-tinoelœng.
- Wij moeten maar toegeven ('t beste: wij geven gewonnen, of drijven mede). Prǎjogǎné hakoe pǎdǎ ngalah, of njarah.
- Het liefst zou ik over zee gaan (wat ik kies: uitgaan ter zee). Kang dak-pilih: mětœo hing sěgǎrǎ.
- Het zou goed zijn zoo men daarmede ophield. Bětjik jèn di-marěnǎnǎ.
- Het is goed dat men er weêr mede begint. Bětjik jèn di-wiwitti mǎnèh.
- Goed dat we hem maar wegzenden, of laat ons hem maar wegz. (g. weggez. maar). Bětjik di-loengakháké báhé-
- Het beste is dat we hem hier niet ontvangen. Prǎjogǎné pǎdǎ hora di-(of dak-) tēmōni, of tampani, hǎnǎ 'ngkéné.

Als ik ooit te paard rijd. Jèn hakoe tahoe noeng-gang djaran.

112.
Hij rijdt nooit uit.

Hora tahoe tēgar.

- Zijn leven lang is hij nog nooit ziek geweest. Sadjëggé (voor sà-hadjëggé) doerceng tahoe lárá.
- Nooit of te geener tijd krijg ik vruchten van dezen boom. Hora tahoe-tahoe hakoe hòlèh wóhé wit hiki.
- Altijd worden ze door de jongens en de kalongs opgegeten. Sälawássé di pangan botjah-botjah lan kalong.
- Telkens als ik er bij kom, vind ik niet. Sabën-sabën jèn hakoe marāni, hora nēmoe.
- Elken dag wandelt hij twee uur. Sabën diñā dolan-dolan rong djam.
- Alle dagen (elken - elken dag) neemt hij geneesmiddelen in. Sabën sabën diñā djédjamoë, of holéhé djédj.
- Altijd (het telkens er van, de gewoonte, 't gewoonlijke) gaf mijnheer een fooi, waarom nu toch niet? Sabënné Toewan háwèh (paring, kh.) djadjan, jágéné tā sàhiki hora, of j. s. tèkà hora?
- Wij beminnen elkander altijd, zonder ophouden. Hakoe tansah pādā trēsna-tinrēsnan.
- Zij werkten den geheelen dag aanhoudend door (aanh. door was hun w. den geh. dag, of tot een g. d.). Toegær holéhé njambœt gá-wé sādina dæg, of nganti sād. dæg.
- Den geheelen nacht waken (w. een geh. n. door). Mëlèk sàwëngi moepœt of natas.

- Hierna beter (h. wat goed is), *of* h. wordt het verbeterd nog. Bésœk sing bêtjik, *of* bésœk di-bêtjikki mánèh.
- Deze munt geldt niet meer (reeds niet gaan). Wang hiki wis hora lakoe.
- Hij heeft het nooit meer gedaan (altijd niet doen weder-weder, *of* alt. niet ooit d. weder). Sälawássé hora nglakòni mánèh-mánèh, *of* säl. hora tahoe ngl. mánèh.
- Ik zal mij nooit meer dronken drinken. Sälawássé hakoe bakal hora mánèh-mánèh mēndēm.
- Vergeet het nimmer weder! Hādjà lali mánèh sälawássé!
- Verleden jaar was 't er al niet meer. Dèk tahœn disik wis hora hānā (horañānā).
- Het is nu geen hout meer, nu is het asch. Wis doedoe kajoe, dadi hawoe sahiki.
- Hij is nu geen knecht meer bij den heer A. Wis doedoo batoerré Toewan A, *of* wis lèrèh dadi b. T. A.
- Raden Dimēdjā is geen districtshoofd meer (*of* al af, opgehouden zijn districtsh. zijn). Rádèn Dimēdjā wis doedoe wēdānā, *of* wis dōngkol (lèrèb) holéhé dadi w.
- Wij hebben drie dagen lang (tot 3d.) gereisd. Lakoekoe nganti tēlœng diñā.
- Toen zij een dag lang (*water uit den kuil*) geschept hadden (hun sch. toen het kreeg een dag). Pāngébórré barēng hólèh sādīnā.

In een uur waren we te Mœng mëlakoe sädjam, noe-
huis (gingen maar een li wis tēkan ngomah.
uur, toen waren tot aan
huis).

Schiet waar (ter plaatse van)	'Mbēdillā hing hēnggónné
geen menschen zijn. 115.	hora hānā wong.
Hij slagtte den gestolen	Kēbōnē tjolóngan di-pra-
buffel waar geen mensch	gat hing hēnggónné ho-
het zag.	ra hānā wong wērœh.
Men gaat niet visschen waar	Wong hora hāmèk hiwak
het ondiep is.	hing hēnggónné tjètèk.
Hij ging vriendelijk met	Pitēpoengé karo hakoe kâ-
ons om (zijn omg. m. o.	jā sādœlœr.
was als een vriend).	
Deze bloem riekt heerlijk	Kēmbang hiki 'loewih hé-
(zeer lekker is haar geur).	nāk (harœm) gandānē.
Het kind slaapt niet rustig.	Botjāhé hora hēnāk toe-
	roenē.
Dit is duur gekocht.	Hiki larang toekoenē, of
	holéhé toekoe.
Hij koopt altijd duur.	Sālawássé larang holéhé
	toekoe.
Dit paard heb ik voor hon-	Djaran hiki holèhkoe toekoe
derd gulden gekocht.	satœs roepijah.
Ik heb het te Buitenzorg	Holèhkoe toekoe hānā hing
gekocht.	Bōgor.
Te Cheribon kocht ik een	Hānā hing Tjērbon (Tjirē-
ander.	bon) hakoe toekoe sidji
	lijānē.

- Het liep mij te langzaam (wat betreft mij te l. was zijn gang). Moenggøeh hakoe kërindik-kën lakoeñé.
- Het andere galoppeert gemakkelijk. Sidjîné hikoe kěpěñak tjongklángé.
- Hij vergelijkt en onderscheidt regt (zijn verg. en ond. is naar 't regt maar, of n. 't r. m. is zijn in acht nemen van de gelijkheid en 't onderscheid van alles). Pāñimbángé lan pāmilihé hikoe sà-běñěrré báhé, of sà-b. b. holéhé nimbang-nimbañg moenggøeh pādā lan katjékké samoebarang.
- Hij betaalt contant. Pāñjahoerré kěntjèng.
- Zij zetten stevig door met werken, zij arbeiden gezet. Pānggaráppé gáwé kěntjèng.
- De zieke sprak heel zacht. Loewih halon-halon pāngoe-tjáppé kang lārā.
- Alleen deze woorden sprak hij luid. Møeng pitěmboengan hiki di-hoetjappáké sěroe, of holéhé ngoetj. s.
- Loop niet langzaam (laat niet l. zijn uw gang, of vertraag uw g. niet). Hādjà tamban-tamban lakoemoe, of hādjà ngríndikkáké lakoemoe.
- Ga spoedig naar mijn neef. Di - gělis mēñjangā hing kěpoñakkakoe.
- Doe de paarden snel loopen. Djaránné plajòknā.
- Tot dat ze in 't zweet komen. Ngantijā mětøe kěriñgětté.
- Draai het rad snel rond. Djantrāñé hoeběngnā sing rikat.

- Houd spoedig op. Di-gëlis lérénnâ.
- Hij ging aanstonds de deur uit. Noeli hénggal mëtoe.
- Schuil dan aanstonds hier weg. Noeli hénggal 'ndélikkâ hânâ 'ngkéñé.
- Bezie deze prent goed, ter dege. Gambar hiki pariksañânâ di-hawas.
- Laat uw vlieger hoog opgaan. Lajangamoe hoembœlnâ sing doewœr.
- Sla dien spijker er diep en vast in. Pakoe koewé lëbòknâ sing djëro lan koekœh.
- Bind het pak goed vast. Boentëllé talëñânâ di-koekœh.
- Op zijn meest *of* hoogst zijn er twaalf span. 118. Kéh-kéhé rolas rakit.
- Op zijn best genomen is hij een lafaard. Bëtjik-bëtjikké, *of* hapik-hapikké, wong kang hora doewé kăwânèn, *of* wong djirih.
- Het goedkoopst dat ik ooit gekocht heb. Moerah-moeráhé holèhkoe tahoe toekoe.
- Het heeft drie maanden lang in 't geheel niet geregend. Tëlceng sasi lawássé hora hoedan pisan, *of* sterker: pisan-pisan.
- Zoo? (*of* ja? *of* waarlijk?) 119. Hâpâ hijâ? *of* mëngkoñô? *of* tēmënnan?
- Gij gaat volstrekt niet uit, hoort (verstaat) gij? Kówé pomâ-pomâ hâdjâ loengâ, *of* k. h. l. pisan-pisan, ngërti?
- Leeft hij nog? — Ja (nog). Hâpâ hisih hoerip? — Hisih.

- Is uw werk af? — Ja (reeds). Hâpâ toetœg gawémoe? —
 Neen (nog niet). Wis. Doercœng.
- Hebt gij genoeg gegeten? — Hâpâ tjoekœp, of warêg,
 Ja (genoeg). Neen (nog holèhmoe mangan? —
 niet). Tjoekœp, of wis tj. Doe-
 rœng.
- Is uw vader te huis? — Bapakmoe hâpâ hânâ 'ngo-
 Ja (is er). Neen (is er mah, of bapakmoe nâ
 niet). 'ngomah? — Hânâ. Ho-
 ra nâna.
- Slaapt het kind? — Ja Botjâhé hâpâ toeroe, of b.
 (slaapt). toeroe? — Toeroe, of
 hijâ toeroe.
- Zijn er brieven gekomen? — Hâpâ hânâ lajang tĕkâ? —
 Ja (er zijn). Hânâ.
- Mag ik uitgaan? — Ja Hâpâ hólèh hakoe loengâ?
 (moogt). Neen (moogt — Hólèh. Hora hólèh.
 niet).
- Gaan de kinderen ook me- Botjah-botjah hâpâ miloe
 de? — Ja (ja, gaan me- (mèloe) hoegâ? — Ijâ,
 de). miloe.
- Hoe spreekt gij dat woord Kăprijé holèhmoe ngoe-
 uit? 121. nĕkháké tĕmbœng hi-
 koe?
- Hoe bouwt men een boog- Kăprijé patrâppé gâwé krĕ-
 brug (hoe is de wijze van tĕg bœk?
- Hoe vangt men tijgers (hoe Kăprijé rékâné njĕkĕl ma-
 is de list, 't middel van tjan?
- enz.)?

- Hoe grooter, hoe dommer (toenemende gr., toenemende dom, *of* zijn domh. is in evenredigheid met zijn gr.).
- Hoeveel is dit geld? Doewit hiki pirá?
- Hoeveel boomen zijn in dezen tuin (dez. t. zijn zijn b. hoev.)? Kébon hiki háná witté pirá?
- Hoeveel boomen heeft hij leégggekocht? Holéhé nébas pirang wit?
- Hoeveel flesschen wijn zijn er? Hanggoerré háná pirang bôtòl?
- Hoe diep is de put? Soemoerré pirá djéróné?
- Hoeveel voeten is hij diep? Djéróné pirang kaki?
- Eerst werken, dan rusten. 122. Njámboet gáwé disik: bándjær haso
- Alvorens te gaan slapen, moest gij uw werk ber-
gen (eerst). Sà-doeroengé toeroe, bēñér-
ré kówé njimpēn garap-
pamoe disik.
- Bij zijn ontwaken deed hij zijn gebed. Sà-tangíné toeroe bándjær
sēmbajang.
- Er was maar driehonderd man: meer behield men niet (niet beh., *of* gebruikte, meer dan zoo). Møeng háná wong tēlœng ha-
tœs: hora ngroematti, *of*
ngénggo, loewih sângkâ
(tēkâ) sãmoño, *of* h. ngr.
l. mánèh.
- Het geld waarmede hij zijn hantel begon (zijn kapitaal) was niet meer dan vijfhonderd rijksdaalders, — kroonen. Pahittánné møeng limang
hatœs, *of* hora loewih lim.
hat., ringgit, — réjal.

- Zooveel maar vraag ik u ook. Moeng sãmoño báhé hakoe já 'ndjaløk hing kówé.
- Laat het maar blijven (of rusten, of liggen). Tinggállèn báhé, of nêng-nã báhé, of sèlèhnã báhé.
- Het was maar spel. Møeng dolannan báhé.
- Ga gij maar: ik blijf liever te huis. Kówé loengãhá báhé: hakoe hangøer, of milahøer, kari hãnã 'ngo nah.
- Ga gij er maar heen. Kówé báhé mroñowã.
- Ik lees gaarne kranten (ik houd van te onderzoeken kr.). Hakoe dëmèn mriksãni lang kabar.
- Ik eet niet gaarne (ik houd er niet zooveel, of niet zeer, van, te eten) visch. Hakoe hora sãmoño, of hora pati, dojan mangan hiwak.
- Mijn kleinzoon houdt niet van schapenvleesch. Poetokoe hora dojan hiwak wëdøes.
- Ik zal gaarne van de partij zijn (ik houd er van mede te gaan, te doen, of ik ga, doe, mede met blijdschap). Hakoe dëmèn miloe, of h. miloe lan boengãh.
-
- De gastheer met al zijn gasten. 126 Kang doewé gáwé, of kang kèdajohan, sà-dajóhé kábèh, of lan sà-d. k.
- De meester en zijn leerlingen tegelijk. Goeroe sà-moeríddé pisan.

- Met vrouw en kinderen Méntas kĕlawan sĕlamĕt sĕ-
 behouden aan wal (aan aĕnak-bodjónĕ.
 w. komen met geluk met
 k. en vr.).
- Hij kwam met een paard Tĕkĕnĕ kanti djaran.
 bij zich.
- Breng hem deze flesch bier Ladĕnĕnĕ bir sĕbòtol hiki
 met het glas er bij. tĕkan gĕlĕssĕ, of tĕkan
 g. sisan (*meleen*).
- Ook met al zijn bedien- Tĕkan batoerrĕ kábĕh
 den. hoegĕ.
- Hij huisvestte mij met Hakĕ di-pòndokkákĕ tĕ-
 mijn paard, — met mijn kan djarankoĕ, — dĕ-
 vriend. lasan prĕsĕnĕkkakĕ.
- Dit stuk (geschrift) moet Lajang hiki katandaĕnĕnĕ
 onderteekend (gehand- tangan hing sĕ-kĕhé
 teekend) worden door pĕrĕ lid dĕlasan grif-
 al de leden met of be- fir.
 nevens den griffier.
- Een dolk met de scheede. Kĕris sĕ-wĕrangĕnĕ.
- Een mes met een scheede. Lading nganggo gan-
 dar.
- Een gordijn met franje. Lángsĕ, of goebah, ngang-
 go djĕlĕ-djĕlĕ, of gĕm-
 bjok.
- Een man met een witten Wong hadjĕbah, of djĕ-
 tabbaard. bah, of nganggo djĕ-
 bah poetih.
- Iemand met een wen. Wong koetilĕn (koetil =
 wen).

Pijst met groente.	Səgá kambi koeloebban, <i>of</i> halaw ceh (lawceh = toe- spijs) k.
Met opregtheid.	Lan sà-tēmènné, <i>of</i> lan térces hing hati.
Met nijd.	Lan drěngki.
Met een mes afsnijden.	Ngiris, <i>of</i> ngětok, <i>of</i> magas ng anggo lading.
Met ons vijven (wij vijf personen).	Hakoe wong limá.
Teeken ze ieder met zijn eigen cijfer.	Těngěrráná hangkáñé dé- wé-déwé.
Ga met mij.	Miloewá (mèloewá) ha- koe.
Zijn hand was met bloed (bl. aangekomen, <i>of</i> aan zijn h. was bl).	Tangánné kěná gětih, <i>of</i> hing t. háná g.
<i>Id.</i> , bebloed, bloedde.	Tangánné měttoe gětih, <i>of</i> t. gětih ěn.
Zijn kleederen waren geheel met slijk (bemorst).	Sandangánné go ebrat blē- tok kábèh.
Het lijk werd met een doek bedekt.	Djisimmé kasasabban la- won.
Een stoel bekleed met la- ken.	Kørsi hoelės (hahoelės) sangkelat, <i>of</i> lakěn.
Regen (gemengd) met wind en donder.	Hoedan hawor hangin lan gloedceg.
Blijdschap met schrik.	Boengah hawor kágèt.
Met het ophouden van den regen.	Sà těrángé, <i>of</i> barěngsà- těrángé hoedan.

- Thee zonder (niet met) melk. Wédang tèh hora-ngang-go soesoe.
- Ik lust geen koffie (indien) zonder suiker *of*: ind. er geen haar suiker is). Hakoe hora dojan wédang kòpi, jèn hora ngang-go goelâ, *of*: j. hora hânâ goelâ n é.
- Hier kookt (stoomt) men de rijst altijd zonder zout (niet met te zouten). Hing kéné wong hadang sèlawássé hora ngang-go ngoejahî.
- Dit is een ladder bijna zonder sporten (daar b. geen sp. van zijn). Hiki hândâ kang mèh hora hânâ sènténg é.
- Ga niet in den maneschijn zonder (indien z.) hoed (*of* wees niet z. h., *of* verzuim niet een h. te gebruiken, wanneer *enz.*). Hâdjâ loemakoe hing pa-dang rêmboelan, *of* p. sisi, jèn hora ngang-go tòpi; *of* hâdjâ tañora (h. tâ nora) ngang-go t., *of* hâdjâ lali ngang-go t., jèn loemakoe *enz.*
- Teeren zonder zijn handen vuil te maken. Ngétir hora ngang-go ngrègèddi, *of* ngroesoehi, tangan.
- Een kopje zonder oortje (*zonder o. gemaakt*). Tjángkir kang hora ngang-go koepingan:
- Id., waar 't afgebroken is.* Tjángkir kang hora hânâ koepingán n é, *of* kang poetœl k.
- Vergaan wandelen zonder (niet gebruikende, *of* n. medenemende, *of* n. met meden. een) wandelstok. Dolan-dolan hadoh, hora ngang-go, *of* h. 'nggâ-wâ, *of* h. ngang-go 'ngg., tékên.

- Het kind liep in den tuin zonder (niet vergezeld van) zijn verzorgster (*of* niet met opgepast). Botjáhé mlakoe-mlakoe há-ná hing kébon, hora kanti baboeñé, *of* hora nganggo kamòmong.
- Zonder handen, *ook* niet met de hand, schrijven. Noelis hora nganggo tangan.
- Zonder spreken, zonder iets te zeggen. Tanpá toetœr.
- Zonder licht (indien z. l., *of* ind. niet verlicht) kunnen de planten niet groeijen. Jèn tanpá padang, *of* jèn hora kapadangan, wittan (wiwittan) hora bisá toelœs.
- Ik ben zonder (heb geen) geld. Hakoe hora doewé doewit.
- Zonder omkleedsel. Hora hahoelës, h. hoelës.
- Zonder vrees, niet vreezende. Tanpá wëdi, hora wëdi.
- Zonder einde, eindeloos. Tanpá wëkassan.
- Zonder barmhartigheid, onbarmhartig. Tanpá wëlas.
- Deel de werkzaamheden uit zonder onderscheid te maken tusschen de lieden. Păgawéjanné patahěná há-djá nganggo 'mbédak-bédakháké wong.
- Bij de komst van den Gouverneur werd het geschut tot vereering afgeschoten. Sà-rawoehé Toewan Goebœr, bandjœr ngoe-nèkháké marijëm, kěgá-wé pakœrmattan.
- Bij zijn vertrek evenzoo. Sà-hangkátte mêngkoño hoegá.

Bij zijn opstaan en zijn sla- pen gaan.	Sà-tangíné lan sà-toeroeñé.
Bij de deur.	Tjědak, of parěk, lawang.
Het is bij elf uur.	Mèh, of ngarěppáké, djam sãwélas.
Ik heb het goed niet bij mij (niet medegebragt).	Barángé hora dak-gãwã.
Het is bij mijn broeder (of ter plaatse, ten huize van m. br.).	Hãnã hing sãdoeloerkoe, of hing hěnggónné, hing homáhé sãd.
Niet bij magte zijn.	Hora hakoewásã (h. koe- wásã), of hora 'ndoe- wèñi k.
Doe, of giet, water bij dat kooksel.	Godóggan káhé wèhãnã, of sòkkãnã, bañjoe.
Zich bij den landheer ver- voegen (verschijnen naar d. l.).	Sébã měñjang toewan boe- mi.
Koop naalden en spelden bij de Mooren (in de Moorenwijk, of naar de M.; d. i.: ga er heen om enz.).	Toekoewã hědom lan hě- dom boenděl (pěñiti) hã- nã hing pãkodjan, of měñjang hing pãk.
Te vergeefs zoekt men het bij de afgoden.	Tanpã gáwé wong 'nggèn- dòlli brabálã.
Naar mijn bevinding.	Sà-pãñěmoekoe.
Naar ik verneem.	Sà-pãngroengoe.
Volgens de algemeene gewoonte.	Sà-hadátte.
Ik heb bevonden.	Pãñěmoekoe.

Ik verneem <i>of</i> heb verzoemen.	Pāngroengoehoe, <i>of</i> hakoe .. hólèh wärtá.
Gewoonlijk, <i>of</i> de gewoonte is.	Hadatté.
Naar de markt.	Měnjang pasar, <i>of</i> m. hing p.
Naar boven.	Mādoewoer <i>of</i> moenggah.
Naar beneden.	Māngisor <i>of</i> mēdoen (moedoen).
Naar 't oosten.	Māngétan, ngétan.
Hierheen.	Mréné.
Daarheen.	Mrōno.
Naar ginds.	Mrāná.
Naar voren (<i>naar 't voorste gedeelte enz.</i>).	Měnjang ngarēp.
<i>Id.</i> , vooruit.	Māngarēp; madjoe.
Naar achteren.	Měnjang hing boeri; — moendœr.
Achteruit, rugwaarts.	Moengkoer.
Naar den top, <i>v. e. berg.</i>	Moetjak (<i>v. poetjak, top</i>).
<i>Id.</i> , <i>v. e. boom, en and.</i>	Měntjit; — moetjoek (<i>v.</i> pěntjit; poetjoek, <i>top</i>).
Naar (volgende) 't gebod.	Noerœt pakon.
Naar mijn wensch, zoo als ik wenschte.	Hing sá-pāngarēp-arēp- koe.
Naar wensch (tot het hart ruim makende).	Nganti nglégañi hati, <i>of</i> <i>and.</i>
Ik zal u betalen naar dat uw werk zal zijn (al naar uw w.).	Kówé bakal dak-bajar, <i>of</i> dak-hopahi, m á w á - m á - w á gawémoe, <i>of</i> m.-m. kang dadi g.

- Zij ontvingen een aandeel in de winsten ieder naar zijn inleg. Pááá nampani pandoem-mánné bati kábèh hoe n-dá-hoesæk pāngoeroenné.
- Waar is hij toch naartoe gegaan (waar toch is zijn heengang)? Hing ngēndi tā paránné?
- De zweep hangt aan den muur. Samboekké, of tjēmētīné, goemántœng of tjoemántèl hing témbok.
- Berigt het aan den baas. Hawéhá wērœh, of toetoer-rá, karo (mǝñjang, marang, ring) djoe-roēné of bássé.
- Doe het paard het bit aan. Djaránné kēndalēñānā (van kēndali, bit).
- Maak een steel aan den hak. Pétjökké (of patjoellé) dorannānā (v. doran, lak-steel).
- Ik heb een teeken aan den doek gemaakt. Katjoēné (sētangánné, lawónné) wis duk-tēngērri (v. tengēr, teeken).
- Maak (geef) een touwtje aan de deur. Lawángé wèhānā tali.
- Bind den droogstok vast. Watángé talēñānā,
- Waarom doet gij het bit zóó aan? Holèhmoe ('lèhmoe) ngē-trappáké kēndali gé-nējá mēngkēné?
- Is er een knop aan? Hápá hānā mēnoerré of pēntóllé?

- Er hangt iets aan uw hoed te slingeren. Tòpimoe háná kléwérránné.
- Deze afgod heeft oogen, maar ziet niet. Brahálá hiki háná matá-né, nanging hora 'ndé-léng, of téká 'ndé-léng, hora.
- Ik denk aan mijn overleden vader. Kang dak hélingi, bapak-koe kang wis ngadjal (bapakkoe swargi).
- Aan deze uwe ziekte zult gij sterven (deze uwe ziekte zal u den dood aanbrengeu). Laramoe hiki bakal marakháké (of 'nggáwá) patimoe.
- Hij kon zich aan de beschouwing niet verzadigen. Hora bisá waréng nòntón, of ngingéttáké.
- Gij hebt u zeer aan uwen vader bezondigd. Kówé wis gáwé dosá bangét méñjang bapakmoe.
- Wreek u niet aan uwen hater. Hádjá malés hing satromoe.
- Achter het huis. Sà-boeríné homah.
- Achter u zijn er wel. Sà-boerimoe háná hoegá.
- Ga achter (na) mij (op mij volg.). Loemakoewá hing boerihakoe.
- Id. volg mij. Tòtboerijá hakoe, of bakkoe tòtboerínén.
- Id., niet voor of naast L. hing boerikoe.
- Het hinkende paard komt achteraan. Djaran píntjang mélakoe hing boeri, of dadipemboeri.
- Achterblijven. Kari.

- Achterstellen; achterlaten. Ngarèkháké.
 Van klein af. Tjilik moelâ.
 Van de kruin tot de voet- Wiwit boenboennanning
 zoolen. hëndas toemëkâ tēlapak-
 kanning sikil.
 Van het dak af vallen. Tibâ tēkâ hing pajon.
 Behalve (een andere dan) Halijâ tēkâ hakoe (of
 ik was er niemand die lijāñé hakoe) hora hā-
 't zag. nâ wong wërœh.
 Van al deze kokosnoten Kēlāpâ hiki di-klēntik kábèh,
 wordt olie gemaakt, be- mœng toempoekkan of sā-
 halve gindschen stapel. gādâ kâhé kang hora.
 Geef het hem over bene- Pasrabānâ dēlasan doe-
 vens het geld. witté, of pasrahñâ lan
 dēwékké dēl. doew.
 Boven de tafel. Sâ doewoerré médjâ.
 De zon is al boven de Srēngéngé wis ngoeng-
 boomen. koelli witwittan.
 Dit gaat boven mijn ver- Hikoe ngoengkoelli (of
 stand (of is niet bereik- hikoe hora kēgajœh hing)
 baar voor enz.). boedikoe.
 Wees niet wijs boven het- Hādjà koemintēr ngoeng-
 gene geschreven is. koelli karg wis katœ-
 lis.
 L. staat boven mij (in L hikoe pān doewoerkoe.
 rang).
 Praktijk gaat boven theo- Loewangan ngoengkoelli
 rie, woelang.
 Ik stel pisang boven ana- Gēdang dak-katjèkháké
 nas. karo nanas.

Geef hem boven zijn loon nog een kwartje.	'N dj a b á n é boerœbánné wèháná sätali hëngkas.
Boven de gulden.	Sároepíjah loewih, of loe- wih tĕká sároepíjah.
Een dubbeltje boven de gulden.	Sároepíjah poendjœl of loewih soewang.
De paal steekt boven water uit.	Patókké moengœp tĕká hing bañjoe.
Boven velen (de gelijken) uitsteken of uit- munten.	Poendjœl hingapapak.
Beneden de toppen der bergen (gelaten door, of achterblijvend bij enz.).	Kĕtínggal hing (of ka- ri lan) poetjàkké goe- noeng.
Beneden de waarde.	Koerang tĕká pängadjí- né.
Binnen mijn bereik (kan door mij gegrepen of be- reikt worden).	Kĕnâ dak-tjĕkĕl of dakga- jœh, of: kĕlĕboe päng- gajoehkoe.
Binnen de grenzen.	Sà-djĕróné watës.
Binnen drie dagen.	Sà-djĕróné of hing da- lĕm tĕlœng dínâ.
Buiten de rekening.	Sà-dj a b á n é hitoengan.
Buiten zijn bereik.	Hora kĕnâ di-tjĕkĕl of di-gajoeh.
Buiten de deur.	Sà-dj a b á n é lawang of hing dj a b á lawang.
Er is geen verlosser. bui- ten den Heer Jezus.	Hora hánâ pängloewar halíjâ tĕká Goesti Jésœs.

- Dat ligt buiten uw be-
stuur. Hikoe hora kəbawah pa-
réntəhmoe, *of* hora kə-
wəngkoe hing kówé, *of*
doedoe p̄hměngkoemoe.
- Door ziekte verhinderd
(verhindering: ziekte, vin-
den). Nəmoe haral (*of* waril) lə-
lárá, *of* kəsangkəet lə-
lárá.
- Opgeroepen door 't be-
stuur. Katimbállan hing parén-
tah.
- Door 't zwaard vergaan. Toempəs déning pəđang.
- Door brand ongelukkig
geworden. Kətiwəssan déning ko-
bóngan.
- Koning zijn door Gods
genade. Djoeměng Rádja déning
sihging Allah.
- Door God geschapen. Katitabáké déning Allah.
- Niemand komt tot den Va-
der dan door den Zoon. Hora háná wong toeměká
maring hingkanġ Rámá,
kəđjábá déning, *of* mǎr-
gá déning hingkanġ
Poetrá.
- De velden zijn allen ver-
woest door de overstroom-
ing (*of* door overstroomd
te raken). Boemíné roesak kábèh dé-
ning bandjir, *of* kəná
b., *of* mǎrgá təká kə-
bandjírran.
- Door u ben ik ongeluk-
kig (mijn ongeluk is
door u). Tiwaskoe déning kówé.
- Ik zal het u door mijn
knecht zenden. Bakal dak-kirimmáké mǎ-
njang kówé lantarran
batoerkoe.

- Het is hem door mij gezegd (ik die zeide). Hakoe sing marah.
- Door het bosch gaan, den weg door 't bosch nemen. Mětoe hing halas.
- Door de deur in gaan. Loeměboe m ě toe la-
wang.
- Door een bosch reizen. Loemakoe hing balas.
- Door het digte (van 't bosch) heen. Nasak hing-akērēp
- Door de haag heen kruipen. 'Mbablas of 'mbròbòs
hing dadah.
- Door 't gat heen komen of reiken. 'Mboetœl of t ě mbœs
hing bōlōng.
- Door en door steken. N ě mbœssáké, of njoeb-
blēs of njoendēp of njoed-
dœk t ě mbœs.
- Het gezwel is door. Mlěntoengé wis m ě tjah.
- De vesting, de dijk is door. Béténgé, tambàkké wis b ě -
dah.
- Het voorstel is er door (reeds aangenomen). Rěmboeggé wis k ě tarimā.
- Moedig gaat hij door alle gevaren heen. Kěnděl holéhé n ě rœs of
nj ě rang of n ě radjang
sàkéhé bājā of pāké-
woeh.
- Dat kind slaapt maar al dat geweld heen (niettegenstaande zulk g., d k. sl. m.) S ā n ā d j a n (sānādjà) rāmé
sāmoño, botjah hikoe t ě -
kā toeroe báhé

- Door dat leed ben ik weêr Kěsoesahan hikoe mahoe
gelukkig heen (dat leed wis lěstari kěpoengkœr
is weêr ge'ukkig achter máněh.
den rug).
- In de stad (*tegerov. and. pl.*) Hāuā hing nĕgārā.
- In (binnen) de stad. Sà-djĕroñing nĕgārā.
- In den beker schenken. Ngĕsok hing tjangkir.
- Doe de kastanjes in deze mand. Sarangánĕ wadahanā
krandjang kijó, of hi-
sĕknā hing k. k.
- Doe water in dat vat. Tong káhé hisĕnānā ba-
nĕjoe.
- Wijn doet men in fles- Hanggœr di-wadahi gĕn-
schen. doel.
- Doet gij peper in uw rijst (geeft gij *enz.*)? Sĕgamoe hāpā ko-wĕhi
maritjā?
- In het bosch hout gaan hakken (hout hakk. naar 't bosch g.). Ngĕtok kajoe mĕnjang
halas.
- Uw broeder munt uit in ijver (m. u. -zijn ijver). Sādoeloermoe hangloewihi
tĕlatĕnné.
- Zich oefenen in de aard- Gĕnahœ ilmoe boemi.
rijkskunde.
- Zich vergissen in den weg. Kĕliroe dalan.
- Toenemen in (zijn) dikte. Moendak gĕdĕné.
- Afnemen in (zijn) licht. Soedā padángé.
- Het is in zijne magt. Hikoe kĕbawah koewasā-
nĕ, of wis dadi koewa-
sāné of pamĕngkoeñé.

In honderd jaar gebeurt dat niet weêr.	Hing dalëm (of sà-djër-roñing) satoes tahœn hamësti hora këlakon má-nèh kang kájâ mêngko-ño hikoe.
In vrees, toorn enz.	Lan of këlawan wëdi, nêpsoe enz.
In waarheid, in ernst.	Sà-tëmënné, of lan sà-tëmënné.
In 't gemoed.	Sà-djërroñing hati of batin; têrœs hing hati of batin.
Hij woont bij zijn broeder in.	Noempang hing homáhé sãdoeloerré, of môngdok karo sãd.
Na dat gesprek.	Sà-wissé patjêlaton hikoe mahoe.
Na 't einde der beraadslaging.	Sà-lëbárré pirëmboeggan.
Na den schooltijd.	Sà-lëbárré of lëbar sêkolah.
Na mijn vertrek (rugwending).	Sà-poengkoerkoe.
Langs de rivier.	Sà-oeroetté kali.
Om de stad heen gaan.	Ngœbëngi nêgárâ.
De aarde draait om de zon.	Boemi hikoe ngœbëngi srëngéngé.
Om (rondom) de vesting geplânt.	Katandœr of katjêblökkáké sà-hœbëngé bëntèng.

- Om zijn arm werd een band gedaan. Tangánné di-hoebë ngi tali, *of* di-hoebë d hing tali.
- Om Gods wil. Kráná Allah.
- Om vredes wil. Kráná piroekoën.
- Om uwent wil. Hawit téká kówé.
- Om (opdat) uw geluk. Soepájá sĕlamĕtmoe.
- Om de hevigheid der slagen. Hawit bangĕtté pĕnggittikké *of* pāmoepoehé, *of* pāmasoehé.
- Om zijn korzelig karakter. Hawit tjoegĕttan-haténné.
- Om (tijdens) vijf uur. Wantjí djam limá.
- Neem van dit drankje om 't uur een lepel in (dit dr.: eet o. 't u. een l.). Djamoë (hoejoeppan) hiki .. pangannĕn sá-djam sá-tjéndok (séndok).
- Om 't uur (bij uren) wordt het verwisseld (zijn verwisselen is o. 't u., *of* elk uur). Holéhé njalinni djam-djam-man, *of* sabĕn djam.
- Gewoonlijk ééns om 't jaar doet hij zich aderlaten. Hadátté sanggrah sá-tahoën (*of* sabĕn t.) sá-pisan.
- Jaarlijks rekent hij af. Tahoënnan holéhé hitceng-itoengan.
- Doet hij het zeker elk jaar? Hápå mĕsti sabĕn tahoën?
- Laat de kokosboomen stellig elke maand schoon gemaakt worden (de kb. dat toch niet niet sch: gem. w. elke m.). Wítté kĕlápá hádjá tañorá (*eigl.* h. tá nora) di-rĕ-síkki sabĕn sasi.
- Maandelijks ontvangt hij zijn loon. Holéhé nampani blandjáné (*of* gadjihé) sásĕn.

Hij drinkt daags twee fles- schen wijn.	Să-diñā ngómbé hanggœr rong bôtol.
Hij is elken dag op 't zelf- de uur (al bepaald het uur) dronken.	Saběn diñā mëndëm wis mësti wajáhé.
Dagelijks (bij den dag) ont- vangt hij zijn rijst.	Diñan holéhé námpañi bē- rássé, of tadah bēras.
De boom is omgevallen.	Witté roebœh.
De wagen is omgevallen.	Karétāñé 'ngglébag of 'ngglémpang.
De zeilschuit is om (op zijde) geslagen.	Prahoëñé 'nggléwang.
De wind is om (— ge- draaid).	Hanginné wis mینگër.
Het mes ligt om.	Ladingé pélot.
Omtrent (niet ver van) de poort der stad.	Hora hadoh lan sêké- téngé nēgārā.
Omtrent vijftig.	Wētārā sêkët.
Het boek ligt op de ta- fel.	Lajángé (boekoeñé) toe- moempang hing médjā.
(Wat aangaat) een hoed draagt men op 't hoofd.	Moenggœh tòpi di-hënggo hing hëndas.
De vogel zit op den tak.	Manoekké mēlangkring hing hëpang.
De kippen zijn op stok.	Hajámmé hāñā hing pē- langkringān.
De pot staat op het vuur.	Koewaliné toemoempang hing gēni.
De lieden zitten op den grond	Wóngé pādā loenggœh hing lēmāh (djobin, djo- gan enz.).

- Laat ze op stoelen of banken zitten. Loenggeshañ hing koersi hoetawá hing dingklik.
- Doe het deksel op den ketel. Toetoeppétoempangñ hing tjèrèt, of tjérétté toetoeppañ.
- Op het land (in 't dorp-land) wonen. Manggoñ hing pädésan.
- Op zee varen. Loemakoe hing sègará.
- Op uw woord zal ik het doen (van wege, of steunende op uw w.). Bakal dak lakòñi hawit təká of hawit soeméndé hing toetoe-moe.
- Op Gods Woord kan men bouwen. Hólèh ngandëlláké Pəngandikañing Allah.
- Gij kunt u op mij beroepen. Kówé hólèh landëssan hakoe.
- Hij wreekt (liever: verhaalt) zijn ongeluk op mij. Hakoe di-walës (liever: di-tëmpøháké) tjilakáñé.
- Zich in alles op God verlaten. Hing dalëm samoebarang soeméndé, of pasrah, hing Allah.
- Op het water loopen. Loemakoe ngambah bājoe.
- Op de vleugelen des winds. Noenggang soewiwining hangin.
- Ik heb zes gulden op die kist katoen gewonnen (Mijn verkoopen v. die k. k. verkreeg winst enz.) Holèhkoe ngədol djarit səkask hikø mahø hólèh hasil nēm roepíjah.

- Op een stuk ongebleekt ka-
toen dat ik verpande, kreeg ik maar een rijk-
daalder (Mijn verpanden
v. e. st. o. k. werd maar
gegeven enz.
- Op het dambord spelen. Dolan (*of* dolauuan) dam,
of matjannan.
- Op de vioel spelen (de v.
luiden). Ngoeñèkháké biolah.
- Op de tamboerijn spelen Nèrbang.
(tamboerijnen).
- Op 't hooren van dat ge-
luid. Barèng ngroengoe swará
hikoe mahoe.
- Op (volgende) de maat der
gamélan. Noerœt lagoená gamé-
lan.
- Op het huis. Sà-doewoerring homah,
of hing doewœr ho-
mah.
- Op drie stuks na. Koerang tœlœng hidji.
- Ze zijn allen hier op de
dochter na. Hânâ 'ngkéné kábèh 'ndja-
bāñé hañàkké wadou.
- Op verre na niet (er ontbr.
nog veel aan). Hisih koerang hakèh, *of*
hisih tángèh, *of* hisih
hadoh.
- Dat kan men op tien twaalf
na niet bepalen (Hoe
naauwkeurig ook bepa-
lende, ligt nog verschilt
het van tien *of* tw. af). Sà-gēnah-gēnahanné:â 'm-
bēstoe, mēnāwā hisih
gēsèh sangking sāpoelœh
hoetāwā rolas.

Kan op dit papier geschreven worden?	Kértas hiki hápá kěná di-toelíssi?
De zon is op.	Srěngéngé wis mětóe, of wis měłětěk.
De maan is op.	Rěmboelan wis mětóe, of wis 'ndadarri.
Is mijnheer al op?	Toewánné hápá wis tangi?
Al het reisgeld is op.	Sangoeñé hěntěk káběh.
Over de sloot springen.	Ngloempatti wangan of kálèn.
Over een vlonder gaan (vlonderen).	Ngoewot (van hoewot, vlonder).
Over de brug gaan.	Nglantjangi krětěg.
Over de boomen heen vliegen.	Miběr sà-d oewoerré wittan (wiwittan).
Over den tijd.	Liwat wantji, of loengsé hing wajah.
Het is over zessen.	Wis liwat djam nēm.
Over de maat, te veel.	Kadœk, kákéhan.
Over de honderd.	Liwat satœs, of satœs loewih.
Wij spraken over den oorlog.	Hakoe pādā goeñēmman (of rěrasan) bab prang, o: kang dak-goeñēm-máké: bab prang.
Waarover handelt dat boek?	Lajang hiki ngrasakháké bab hápá?
Over (stootende aan) een steen vallen.	Tibá kěsandœng hing watoe.

De wagen ging over zijn been (z. b. is overge- gaan door d. wagen).	Sikillé kělangkahan of kahilěs (kělěs) hing karétá.
Dat kan ik niet over mijn hart krijgen.	Hikoe hakoe hora tégá.
Daar kunt gij vrij (naar uw wil) over beschikken.	Hikoe wis kěná ko-ěrhě, of ko-rěngkœh, of ko- gáwé, hing sěkarěpmoe.
Hij zegepraalde over al zijne vijanden.	Měňang, of hoenggœl, sà- kéhé moengsoehé, of sa- troeñé, kábèh.
Ik verwonder mij over uwen moed.	Kăkěnděllamoe dak - goe- moenni.
De dijk loopt over.	Tambak of běndoengan hámbèr.
De pijn is over.	Laráñé wis mari.
Onder de kast.	Sà-ngisórré lamari; hing lóngan lamari.
Onder de boomen.	Sà-ngisórré wiwittan; ha- hœb.
Onder (in) den grond.	Sà-djěróñé lěmah.
Onder water (ingegaan of ingaande in 't w.).	Kělěboe, of mělěboe, of scerœp hing ba- ñjoe.
Onder den voet (getrapt of ondergehouden door d. voet).	Kédak (kahidak), of kan- tijk hing sikil.
Onder de hand.	Ētœmpangan tangan.
Onder de bevelen van den Resident.	Kěbawah paréntáhé Toe- wan Rěsidèn.

- Onder bescherming van (of beschermd door) den Koning. Hana hing pangahoeb-banné sang Rádja, of kahoebban, of karéksá, hing Rádja.
- Onder geleide van (begeleid door) al de (Jav.) ambtenaren. Kahiring sákéhé para pri-jaji.
- Onder begunstiging van (begunstigd, bedekt door) het duister. Karéksá, of kaling-alingan hing pëténg.
- Onder (te midden van) 't werk. Moempœng, of têngah-têngah gáwé.
- Onder een menigte. Hawor of momòr golongan.
- Onder de Chinezen gaan wonen. Loengá manggon hawor wong Tjiná.
- Hij zat midden onder de heeren. Loenggœh hawor toewan-toewan.
- Hij ging midden onder 't gedrang. Hamor lan désëkkan.
- Er is cude rijst onder deze nieuwe, (deze n. r. is met o. vermengd, of er is haar mengsel oude). Bëras hanjar hiki koewóran sing kawak, of haná momorránné sing kawak.
- Onder de soldaten gaan, soldaat worden. Mëlëboe, of mandjing soldadoe (sárádadoe).
- Onder de verscheurende dieren is de leeuw de sterkste. Páda-páda kéwan mē-māngsá, singá kang rosá déwé.

- De trein ging voort onder 't luiden der klokken (d. gang v. d. trein was vergezeld van luiden de kl.)
- K. staat onder mij (in rang lager dan ik).
- Riep allen te zamen die onder hem staan.
- Leg een steen (neut) onder dien stijl.
- Schuif iets onder den poot van de tafel (*dat ze niet wiggele*).
- Zet iets onder dezen bloempot: zóó staat hij te laag.
- Leg een mat onder deze goederen.
- Leg dezen zak er maar onder.
- Zet dit mandje onder 't bed.
- Zet een stut onder dezen boom.
- Toen gingen zij allen rondom den tijger staan.
- Lakoëné harak-arakkan kabarëngan ngoëñëkháké lóntjèng-lóntjèng.
- K. hikoe pängisorkoe.
- Mëpakkáké sákéhé wong këléréhánné, of so-sorránné.
- Tíjang, of sáká, káhé hoe mpakkána watoe.
- Médjáné gandjellána.
- Pångaron pëtéttan kije hantjikkána: këndëkkën mëngkëné.
- Barang hiki lè mèkkána lampit, of këlása.
- Karcëng hiki báhé lè mèkná.
- Wakël hiki soesœpná hing lóngan pãtoeron.
- Wit hiki toewakkána, of tjoewakkána.
- Bandjær kábèh pãdá ngroe-bœng hing matjan, of b. matjánné di-roebœng hing kábèh.

- Sedert mijne jeugd is hier
geen oorlog geweest. Wiwit dèk hakoe nom,
hora hânâ prang hing
kéné.
- Sedert zijne jeugd draagt
hij dien talisman. Hawit nom, of nonómman,
moelâ nganggo djimat
hikoe.
- Sedert eergisteren heb
ik niets gegeten. Hawit dèk winginânné
hakoe hora mangan há-
pâ-bâpâ.
- Sinds drie dagen houdt
het niet op met regenen
(deze drie dagen enz). Těloeng dínâ hiki hora lè-
rèn-lèrèn hoedan.
- Te paard; te sloop. Noenggang djaran; noeng-
gang prahoe-kapal.
- Te land; ter zee. Mětoe darat; mětœ sě-
gârâ; of hânâ hing enz.
- Te viervoet (rennende). Tjongklângan.
- Te huis; te Batavia. Hânâ hing homah; hâ-
nâ hing Batawi.
- De Resident van Kedoe
houdt zijn verblijf te Ma-
gelang. Toewan Rěsidèn hing Kě-
doe hapâdalēmman hing
Magělang.
- Te Soerabaja is een rijks-
sloopstimmerwerf. Hing Soerâbâjâ hânâ pā-
galangânné - kapal Goe-
bėrmèn.
- Te zeven uur kwam ik te
huis (op den tijd van z.
u. enz.). Wantji, of wajah, djam
pitoe hakoe moelih.
- Te middernacht. Wantji, of wajah, tē-
ngah wěngi, of w. bē-
dœg w., of w. b. dâwâ.

Ten oosten van het stad- huis.	S à-wétánné kantor gèdé, of kantor nēgárá.
Te voet (te land) gaan.	Mēlakoe darat..
Te achter.	Kari; kētánggal.
Te slapen leggen.	Noeròkháké..
Te proeven geven.	Ngitjippáké.
Zich te (in 't) water be- geven.	Mēlēboe hing banjoe (hing kali enz.).
Id., er in springen.	Njēmpløeng; njēgøer; ham- bjøer of 'umbjøer.
Tegen de deur leunen.	Sèndèn lawang, of soe- méndé hing lw.
Tegen den muur aan staan (<i>op zich zelf</i>).	Mèpèt hing témbok.
Tegen den boom aan ge- drukt.	Dèmpèt hing hoewit.
Tegen den wind op.	Noengsøeng hangin.
Tegen den muur op gaan.	Ngrangsang pagèr bātá.
Tegen den vijand op- trekken.	Ngoenggahi of ngloe- roeggi moengsøeh.
Tegen de wet (afwijkend van).	Soelájá lan, of njoela- jāni hanggèr-anggèr; moerang sarak.
Tegen zijn verwachting.	Nglawani pāmētékké.
Tegen mijn zin (met tegen- zin) heb ik het gegeten.	Kēlawan hēlik tolènkoe ma- ngan.
Het is tegen mijn zin dat gij 't paard verkocht hebt (het paard door u verkocht, behaagt mij niet).	Djaránné ko-bēdol, hakoe hora soedi.

Het staat mij tegen.	'Mbosënnáké hakoe.
Het stuit mij tegen de borst (Ik kan 't niet ingeslikt krijgen).	Hakoe hora kòloe.
Tegen donker; 't loopt tegen den avond.	Noempak pëtëng; wis noempak sóré, of wë- ngi.
Tegen morgen.	Mëngko hécëk.
Tegen de volgende maand.	Sasi ngarëp.
Het loopt al tegen 12 uur.	Wis ngarëppáké bédög, of w. ng. wantji bédög.
Tot morgen.	Toemëkâ mëngko hécëk.
Tot gisteren toe.	Toemëkâ dèk wingi.
Tot over een jaar, tot het aanstaande jaar.	Nganti tahœn ngarëp.
Tot het einde toe.	Toetœg hing wékassan.
Tot in eeuwigheid.	Toetœg hing dëlahan, of tërœs hing achérat.
Tot aan den hoek.	Toemëkâ hing pòdjòk.
Tot op den top des bergs.	Toemëkâ poetjàkké goe- nœng, of t. sá- p. g.
Tot aan de uiterste grens.	Tëkan of toetœg watëssé pisan.
Tot aan huis.	Toetœg hing homah.
Tot (zoodat, werd, of doen- de worden) groote vreug- de der kinderen.	Dadi, of 'ndadèkháké bangët hing kèboengah- année botjah-botjah.
Tot generaal verheven.	Kadjoendjœng dadi djén- dral.
Tot vijand verklaard.	Kapratélakháké moengsoeh.

- Tot koning uitgeroepen. Kahoendangáké rádjá.
- De zakdoeken dienen tot vlaggen. Katjoeñé (saptangánné of stangánné) kang kĕgá-wé hoembœl-oembœl.
- Hij leende zijn hoed tot waterschep. Topíné di-siliháké kĕgá-wé, of miñá ngká si-wœr.
- Dit blad dient mij tot zonnesherm. Gòdòng hiki dak-gáwé pajoeng.
- Tot den dood verwezen (bevestigd getroffen te worden door de doodstraf, of op hem is gevallen de uitspraak der doodstraf). Katĕtĕppáké kĕñá hoekœm pati, of kĕtiban kĕram-poengan h. p.
- Tot schreijens toe bedroefd. Sĕdih nganti nangis.
- Tot den dood toe blijf ik aan u verbonden. Hakoe roemakĕt hing kó-wé nganti toemĕká hing pati.
- Blijf hier (wachten) tot dat hij wakker wordt. Háná hing kĕñé ngĕntè-náná sà-tangíné.
- Laat het daar maar staan tot het geheel op is. Tinggállĕn háná 'ngkœño báhé sà-hĕntékké pisan of toemĕká sà-h. p.
- Gij zult uw schuld betalen tot den laatsten penning (tot de geheele aanzuivering). Hoetangmoe kówé njahoer-ráná toemĕká sà-pœn-dátté, of t. sà-loeñássé, pisan.
- Tot nu toe. Săpréné; ook toemĕká sà-hiki.

- Zoo heb ik mijn vijand tot mijn vriend gemaakt. Měngkōno satroekoe dak-gáwésádoeloerkoe, of sahoedarakoe, of mitrakoe.
- De stad tot rust brengen. Nēntrēm ák é nēgārā.
- De stad is reeds tot rust. Nēgārā wis tēntrēm, of rá-tá.
- Ik leidde hem tot zijn vader. Dak-hatěrráké m ě n̄j ang bapàkñé.
- Toen zeide hij tot mij. Bandjœr toetœr karo, of marang, of m ě n̄j ang hakoe.
- Tot mij sprak hij niet. Hakoe hora di-tjělajò n̄i.
- Dit geld is tot, of voor, betaling van 't katoen. Wang hiki soemoerœp bajarránné djarit (djarik).
- Tusschen de vouwen. Soe m ě lā (of hā n ā) hing lěmpittan; — kěslěmpit.
- Tusschen de bladen van 't boek. Slěmpit of kěslěmpit hing kěbétánné lajang.
- Steek dit papiertje tusschen die boeken in. Kértas kije sěsělnā hing boekoe-boekoe kōno.
- Tusschen de palen van de pandopo. Hing sělā n̄é; of hing lóngkángé sakañing pāndāpā.
- Die boompjes staan te wijd uit elkander: zet er nog tusschen in. Witwittan hikoe karangěn; sěsěllā n ā m ā n̄h.
- Tusschen (in de naauwte, snijding van) de kast en den muur. Hing pāripittánné lē-mari lan témbok.

- Tusschen (in de reet of reten van) de planken van 't beschoot. Hing rěnggángé gěbjog.
- Het verbond tusschen u en mij (van u en mij). Prădjandjéján né hakoe lan kówé.
- De liefde tusschen broeders (het elkander liefhebben van br.). Trěsná tinrěsnánné párá sǎdoelœr.
- De eensgezindheid tusschen (van) de vorsten was verbroken. Sǎ-roedjoekké párá ratœ wis gěmpal.
- Tusschen heden en morgen. Hing hantaráné sǎhiki lan měngko hěsœk.
- Tusschen de vijftig en zestig (omstreeks 50 of 60). Wětárá sèkět hoetáwá sǎwidak.
- Uit de hoogte. Těká hing doewœr.
- De metalen en edele steenen komen uit de bergen (hun herkomst is de b.). Bǎngsǎ tostóssan sangká-né hing djěro goencœng.
- Uit liefde en medelijden. Sangking trěsná lan wělas.
- Zet dat uit uw gedachten. Hikœ sǎngkirná těká hing kahélingannámœ (kahélingámœ).
- Uit (in) een kopje drinken. Ngómbé hing tjangkir.
- Uit het gezicht verdwijnen. Silēm.
- Zet die dingen waaraan men den voet stooten kan, uit den weg. Sěsandoengan káhé sǎnggǎhná.

- Uit het oog, uit het hart (niet gezien, niet gedacht). Hora katon, hora kéling.
- Uit eigen beweging. Karéppé déwé.
- Uit zijn aard hard. Pantjénné hatos.
- Uit het hoofd opzeggen. Ngapalláké.
- Zijn arm is uit het lid. Bahoeñé kóngsoel, of 'ndjépat tēká hing gəlittan.
- De steen is uit den ring. Hintēnné tjòplòk tēká hing hali-ali.
- Den steen uit den ring nemen. Njòplok káké hintēnné tēká hali-ali.
- De boom ligt uit den grond. Wítte kásol.
- Het plantje ligt uit den grond. Wítte kēbédol.
- De pitten uit de vruchten doen. Njoeplíkki kətjikké of bētónné, of hisíné woh.
- Er komt bloed uit mijn tandvleesch. Goesikoe gətihān.
- Er stroomt bloed uit de wond. Tatoeñé mili gətih.
- Uit de scheede geraken. Kónoes.
- De stad uit gaan. Mětòe sēdjabāñé nēgārā, of m. tēká hing n.
- Uit de vergadering gaan, of de vergad. verlaten. Mětòe tēká hing pākoempoellan, of nínggal pākoemp.
- De draad is er uit. (de naald). Lawéñé mětòe.
- De moed is er uit (het hart is op). Hatíné hāntèk.

De kurk is er al uit (de flesch).	Soempellé wis kēnā katja-bæt.
Iemands oog uitsteken.	Njoeblēs matānē wong.
De rekening komt uit.	Pāngitoengé, of pāmidjirré tjòtjog.
Het boek is uit.	Lajángé wis toetæg, of hēntèk.
Het licht, het vuur is uit.	Damárré, gēníné mati.
Zijn oog is uit.	Matānē mólèr.
Zijn endeldarm is uit.	Bóllé mětōe, of dòbol.
De breuk is uit.	Kondórré mětōe.
De eendragt, de vrede is uit (verdwenen).	Roekoenné, tēntrēmmé sir-nā.
De twist, de oorlog, de brand is uit.	Toekárré, pērángé, gēníné wis sirěp.
De school, de beraadslaging is uit ('t leeren, de beraadsl. is gedaan).	Wis lēbar sēkolah, wis lē-bar hapirēmboggan.
De kerk is uit (niteengegaan, ten einde).	Grédjā wis boebar, wis lēbar gr.
Mijnheer is uit.	Toewánné loengā, of tē-dak.
Ziek worden van te veel eten.	Dadi lārā déning kákéban (kákéjan) mangan.
Van koude bibberen.	'Ndròdog déning katissēn.
Ik heb het van velen gehoord.	Holèhkoe ngroengoe wärtā sangking hákèh wong.
Van vier uur af.	Wiwit dèk djam papat.
Van den boom gevallen (van de vruchten enz.).	Roentøeh, of røntog tēkā hing hoewit.

- Idem (van wat niet aan den boom behoort).* Trbã tẽkã hing hoewit.
- Van zijn kind gescheiden. Pisah lan hañakké.
- Zij gaat niet van haar kind af (h. k. wordt niet verlaten). Hañakké hora kating-gal.
- Ver van den dijk. Hadoh lan tanggœl.
- Van onderen, onderaan. Hing ngisor.
- Van onder op. Wiwit, of tẽkã, hing ngisor.
- Het is een bevel van den koning. Hikoe paréntáh é sang Rãdjã.
- Hij komt van wege (gezonden door) den koning. Tẽkãné kahoetœs sang Rãdjã.
- Deze ordening is van wege (den wil of 't bevel van) den Generaal. Prañãtã hiki hawit sangkã dawoehé of kãrsãné Djëndral.
- Iemand van Samarang (die te S. woont). Wong hing Samarang.
- Ik kom van Nederland. Sangkã koe hing nẽgarã Welandã.
- Dat komt van uw onvoorzigtigheid. Hikoe hawit tẽkã koe-rang hati-atimoe.
- Dat komt van (wordt aangebragt van) de hardheid van 't hout. Hikoe kagãwã sangking hatóssé kajoc.
- Dat komt van zelf (is van zijn eigen wil, of natuur of aard). Hikoe sangking karẽppé, of pantjénné, of watẽkké déwé, of hikoe kagãwã sangking p., of w. déwé.

- Het breekijzer staat vóór. Línggíssé háná hing ngarëp
- Vóór de gevangenis is een wacht. Hing ngarëppánné boewèn háná wong djágá.
- Dit is de wacht voor 't stadhuis (bestemd). Hikoe kang bakal djágá hing päkantórran nêgárá.
- Zet het vóór de deur, en niet er achter. Dòkòkkèn hing ngarëp, of sàngarëppé, lawang, hádjá hing sà boeríné.
- Hij staat daar vóór u. Ngadëg hing ngarëpmoe koño.
- Ga eens vóór den spiegel staan. Madëppâ hing kátjâ pängilon säpisan.
- Houd altijd mijne lessen voor oogen. Pitoetoerkoe of pawoelang-koe hadëpná sälawássé.
- Als gij 't noorden vóór u hebt. Jèn kówé madëp ngalor.
- Houd dien berg altijd recht vóór u. Goenceng hikoë tansah hadëpná bënër.
- Houd dat maar vóór u, zwijg het maar. Hikoe nëngná of sídëmmën báhé.
- Houd dat maar voor ú, — houd (neem, gebruik) dat maar zelf. Hikoe djoepoekkèn, of hanggònñèn déwé báhé.
- Hier is een brief voor u (die u toekomt). Hiki háná lajang kang kadoewé hing kówé, of kang marang kówé.
- Deze brief is voor zijn zuster. Lajang hiki kang doewé: sädoeloerré wadon, of l. h. marang s. w.

- Dit is een geschenk voor zijn heer. Hiki hatoer-atoer, kang marang bendarané.
- Dat eten is niet genoeg voor zes man (n. g. door zes man gegeten). Pangan hikoe hora tjoekœp di-pangan wong nĕnĕm.
- Dit katoen is niet genoeg voor een beddelaken (tot een b. gemaakt). Djarit hiki hora tjoekœp di-gáwé sĕpré sidji.
- Een doren dient hun voor naald (een d. die gemaakt wordt tot n.). Hĕri kang di-gáwé hĕdom.
- Voor schrijver kan ik hem niet gebruiken (door mij schrijver gemaakt, is hij niet te gebruiken). Dak-gáwé djoeroe-toelis hora kanggo.
- Voor aanvoerder is hij te klein. Di-gáwé tĕtĭndih, kĕtjikĕkĕn.
- Beschutten voor de hitte. Ngaling-alingĕ, of majoengi tĕkâ hing pañas.
- Bewaren voor bederf (dat het niet bederve). Ngroematti hâdjâ nganti bôsok.
- God beware ons voor de zonde (verwijdere ons van de z., doe ons de z. ontgaan)! Allah moegâ njungkirnâ, of ngĕdòhnâ hakoe tĕkâ hing dosa!
- Wacht u voor dien man (ontwijk d. m.). Wong hikoe sĭngkĭrrânâ.
- Hij vreest voor zijn eigen schaduw. Wajangannĕ déwé di-wĕdĕnĭ.

- Vlugten voor den vloed (vl. van d. vl., of d. vl. ontvlugten). Məljəjə təká hing bəndjir, of nginggátti bəndjir.
- Voor u heeft hij het gekocht. Kówé sing katəkəkòk háké.
- Voor u is hij gestorven (zijn st. wilde u voordeel of heil aanbrengen, of gij wordt bedoeld enz.) Holéhé mati harəp miko-lè háké, of njalaməttá ké kówé, of kówé kang di-poe ri h səlamətté holéhé nglakòni pati.
- Voor u is al dat schoons bereid. Kówé kang katjawissan pəpənəddan hiki kábèh.
- Het is maar voor de grap (maar spel, m. lagchen). Hikoə mæng dolannan, of gəgoejon, báhé.
- Het is maar voor behulp (een noodlap). Hikoə mæng tambal-boetoh.
- Voor mij is het niet lang genoeg. Di-gáwé hing hakoe, koerang dāwā.
- Voor mij is er niets bij (ik heb geen aandeel, of mij is niet toegedeeld). Hakoe hora doewé pān-doemman, of hakoe hora kahədoemman.
- Ik geef u dit geld voor betaling van oude schuld. Kówé dak-wəbi doewit hiki soemoerəp pāmbajárré hoetang lawas.
- Voor (de kosten van) 't onderhoud van mijn zoon Soemoerəp wragáddé 'ng-goematəni hañakkə laniang.
- Al die moeite die hij maakt (bedrijft), is voor (d. w. z. acht hij) zijn vermaak. Səkéhé kangəllan kang dilakòni hikoə, soemoerəp kəboengaháné.

- Ontvang dezen diamant voor (dien rekenende voor) de opbrengsten van uwen grond. Híntěn hiki tampanānā, soe moer oep pāmētoēnē boemimoe.
- Waarvoor is dat geld? Wang hikoe mahoe soe moer oep hāpā, of soer oep p é hāpā?
- Dit is voor (de vergelding van) uwe vlijt. Hiki p ā malēssé, of h. soe moer oep p ā malēssé srēgēpmoe.
- Dit poeder is voor (dient tot) blanketsel: Boebcëkkan kījé miñāngkā pāhès, of wēdak.
- Voor niet, zonder betaling. Tanpā-bajarān; bāhé-bāhé.
- Voor niet, te vergeefs. Tanpā gāwé; tanpā goenā.
- Voor niet, zonder doel. Tanpā soer oep.
- Vóór het vijf uur sloeg, was ik al op. Sà-doer oer g é moēni djam limā, hakoe wis tangi.

- Twee en twee is vier. 131. Loro 'mbèk (kambí) loro, dadi papat.
- Geef hem geld of rijst (één van beiden). Wèhānā doewit hoetāwā bēras, salah sidji.
- Geef hem zijn zin of (zoo niet,) jaag hem weg. Hoedjanēn. (of toeroettānā sākārēppé, of wèhānā sāk.), jèn hora, toendoengēn.
- Is dit goud of koper? Hāpā hiki mas, hāpā koe-nīngan?

- Gaat gij uit, of blijft gij te huis? Hâpâ kówé loengâ, hâpâ hânâ hing homah ('nâ ngomah)?
- Wilt gij of niet? Gêlêm hâpâ (of tah) hora? *ook enk.:* gêlêm hora?
- Onderzoek of hij schuld heeft of niet, zijn schuld of onschuld. Pariksañânâ salah lan ho-ránô.
- Dat hangt er van af, of mijne waren al van de hand zijn of nog niet. Hikoe mâwâ-mâwâ wis pajoe lan doeroengé dangakoe.
- Hetzij ik honger heb of niet. Hakoe ngêlihâ (ngêlijâ), horahâ.
- Of er menschen zijn of niet. Hânâhâ, hora hânâkâ wong.
- Ik wil weten of de zon al op is. Hakoe harêp wêrœh mênâwâ wis palêtèk, *of* wis bjar; *of* srêngéngé mênâwâ wis mêtœ.
- Vraag hem of hij ziek is. Takonnânâ mênâwâ, *of* hâpâ, lârà hawâkké.
- Waart gij niet verschrikt? — Of ik verschrikt was! Hâpâ kówé hora kágèt? — Kágèt, hâpâ má nêh!
- Mijn paard is óók wit. Djarankoe já poetih.
- Er is ook zwart aan. Hânâ hiréngé hoegâ.
- Is het ook wit, het is toch geen schimmel. Dadíjâ poetih, *of enk.* poetihâ, já doedoe dawœk.
- Wat is de jongen spoedig terug! — Het is ook niet ver. Gêlis tēmēn balíné botjah hikoe! — Wong hora hadoh.

- De kinderen schreiden óók (mede). Hanàkké pàdā miloe (mè-loe), of hanglœd, nangingis, of m. n. hoegā.
- Zijn reispas was óók (mede geraakt) weg (met andere zaken). Lajángé pas katœt hilang.
- Oesters lust hij óók niet. Tirēm jā hora dojan.
- Dan verslapen zij zich beiden evenzeer. Dadi pādā kēlœmpónné.
- Zóó is het toch niet goed. Měngkēnc jā hora bêtjik.
- Nu is hij toch heengegaan! Sàhiki tēkā loengā hoegā!
- De lucht is dik bewolkt; toch regent het niet (komt het niet tot regen). Měndoengé kandēl; sāmónō hikoe hora nganti hoedan.
- Laat mij toch alleen! Hakoe tīnggällēn déwé tā!
- Al heb ik tegen u misdaan, haat mij toch niet. Sānadjān hakoe kēlœpoetan hāmbèk kówé, nanging, of hēwā sāmónō kówé hādjà nganti sēngit hāmbèk hakoe.
- Zeg hem dat ik hem (zijn komst) verwacht. Warahēn jēn dak harēparēp tēkānē.
- Zeg hem dat hij wachte. Konnēn ngētēni.
- Het is goed dat gij de wacht houdt. Prajogā kówé djāgā.
- Het is goed dat hij het geborgen heeft. Prajogā wis di-sūmpēn.
- Het is noodig dat ik nu slapen ga. Hakoe pērloe toeroe sàhiki.

- Het is noodig dat ik u Kówé perloe dak-kòngkon.
uitzend.
- Het is noodig dat die mu- Témbok káhé pěrloe di-wé-
ren gewit worden. dakki.
- Het is noodig dat hier Pěrloe hâná wong djágá
wakers zijn. hing kénéé.
- Och, dat alle menschen Moegá tá wong kábèh pá-
in God geloofden! dá prätjájáhá hing Goes-
ti Allah!
- Ik hoop dat (opdat) hij Pāngarēp-arēpkoe soepájá
van zijn dwaling terug- ngoendoerráná tēká hing
kome. kēblingerré
- Ik houd het er voor dat Pāngrasakoe, wis hora kē-
er geen hoop meer op nā di-harēp-arēp.
- is (het niet meer kan ge-
hoopt worden).
- Regel het zóó dat ze te- Harah-arahēn, pādá barēng-
gelijk aankomen (beoog- āná (*eigl.* barēngannā)
dat gelyktijdig zij hun tēkáné.
- aankomst).
- Sluit het goed dicht, dat Toetocpáná, of línēbbēn
(tot) hij er niet uit kan. of rapētñá, of koentjínēn,
sing koekœh, ngantijá
hora bisá mētoe.
- Wees voorzigtig dat gij Di-ngati-ati, hādjá ngan-
niet vallet. ti tibá.
- Hij heeft geloopt dat hij Pélajoēné nganti hēntèk
buiten adem is, — dat hambēkkáné, — ngan-
hij hijgt. ti mēnggèh-mēnggèh.
- Het is zoo lang dat het Dawáné nganti nòtòg hing
tegen het deksel stoot. toetœp.

- Dat gij het huis alleen laat, is niet verstandig van u (n. verst. gij dat, *of* want, wel hoe! l. a. 't h.).
- Dat er heden geen markt is, maakt het zeer moeilijk ('t niet zijn van m. op dezen dag *enz.*).
- Dat gij het uwen heer niet gezegd hebt, verwondert mij (uw niet zeggen aan u. h. *enz.*).
- Wasch het tot dat het geheel schoon is.
- Berg het weg eer de schurk hier komt.
- Ga niet weg voor dat gij geld ontvangen hebt (als nog niet *enz.*).
- Het is zoo lang als breed.
- Hij heeft een kop als een buffel (zijn k. is als een b.).
- Hij loopt (snel) als een hert.
- Hij (zijn kleur) is zoo zwart als iukt.
- Een schuitje, kano, als een kastanjedop.
- Hij ziet er uit, heeft een gedaante, als een tijger.
- Hora pintēr kówé dé n é tēkā nínggal déwé homáhé.
- Hora hañáné pasar hing sà-diñá hiki, makéwoehi bañgēt.
- 'Nggonmoe hora matœr hing bëndaramoe, hikoe 'ngoemœennáké hakoe.
- Koembahēn toemēkā sà-rēsikké pisan.
- Simpēnnēn sà-doer oengē gēntóné mrēné.
- Hādjà loengā jèn doer oeng tāmpā doewit.
- Pādā dawāné, *of* dawāné pādā, lan hambāné.
- Hēndássé kājā kēbo.
- Pēlajoēné rikat kājā mēndjangan.
- Roepāné hirēng kājā mangsi.
- Djoekœng sã tjangkok-sarangan.
- Roepāné, ook sawangānné, kājā matjan.

- Het is als of hier een dief geweest (gekomen) is. Kájá-kájá hing kéné ka-tékañan maling.
- Hij doet als of hij de heer ware. Prátingkáhé p'rasasat da-di bëndará.
- Mijn keel is als toegestopt. Gorokkakoe kájá kapě-pěttá.
- Dat is zoo goed als stelen (z. g. a. of iemand steelt.) Hikoe prásasat wong njò-long.
- Hij ziet er uit als of hij bedroefd was. Sěmoené kájá, of mēm-pěr kájá sědih.
- Die stoel is even hoog als de tafel. Koersi káhé doewoerré papak lan médjáníé.
- Mijn zoon is al even knap als ik. Hañakkoe prígěllé wis papak, of páđá, lan hakoe.
- Schik het zoo als gij wilt. Tataněn, of rekañaná, hing sà-karěpmoe.
- Laat het gaan zoo als het kan. Mělakoewá, of toemíndák-ká, hing sà-bisáné.
- Neem het zoo als het valt. Tampuñaná hing sà-tibá-né of hing sàsida-sidáné.
- Maak het zoo stevig als gij kunt. Koekœhná hing sà-bisa-bisamoe.
- Maak het zoo wit als het kan (als de ingredienten enz. toelaten). Poetihná hing sà-holéh-oléhé.
- Idem (als de aard van 't voorwerp toelaat). Poetihná hing sà-bisa-bisá-né.

- Zoo niet morgen, dan overmorgen ('t missen van m., ov.-m., *d. i.* als 't mist m. *enz.*).
- Zoo niet storm, dan krijgen toch zwaren regen.
- Een van beiden moet ik hebben, uw geld of uw leven.
- Als uw werk af is, kunt gij rusten.
- Als er tijd is, zullen ze komen.
- Als er beterschap (zijner ziekte) zal zijn, zal ik hem hier (-heen) nooden.
- Als 't arme kind den weg. maar vindt (ongelukkig dat kind! misschien vindt het den weg niet).
- Als er maar niets breekt!
- Als er maar genoeg is, krijgt gij ook.
- Als hij goed werkt, zal hij 't hier goed hebben (aangenaam krijgen).
- Loepoetté mēngko hé-sœk, hēmbèn.
- Loepoetté prahārā, mēs-ti hoedan dērēs.
- Loepoetté doewitmoë, hoemoermoe dak-djalœk.
- Jèn, *of*, sāmāngsā wiš toetœg gawémoe, hólèh baso.
- Jèn *of* mēñèk (nèk) lēgā (dangan, kòbër), bakal, *of* mēsli pādā mārā.
- Sāmāngsā wiš hānā titiggé (majárré, mēndāñé, hén-léngé) larāñé, bakal dak-hoendang, *of* dak-hatoerri mréñé.
- Mēsakkáké 'bôtjah hikœ: mēñāwā hora nēmoe dalánné.
- 'M bok hādjà hānā pētjah!
- Hanggër njoekoeppi, kó-wé mēsli hólèh hoegā.
- Hanggër bëtjik, *of* nēmën, pānggaráppé gáwé, mēsli bakal hólèh hēñak hānā hing kéñé.

- Een poging om vrede te Pängarah gáwé roekœn.
maken.
- Ik onthoud hem zijn be- Holèhkœ mētāt pākārēp-
geerte, om zijn geluk te pánné moerih noelœs-
bevorderen. sáké, of moewoehi kēsla-
mētánné.
- De kinderen worden in Botjah-botjah pādā kapēr-
den band gehouden om di kapoerih toemannā
hen gewend te maken hing kēbētjikkān.
- aan het goede (be-
doeld gewend te zijn
enz.).
- Ik breng dezen zak medo Kampil hiki dak-gáwā kē-
om er het geld in te gáwé madahi doewitté.
doen.
- Ik heb het hem niet gezegd Hora dak-wärtāni, soepā-
om hem niet te doen jā hād jā nganti kágèt.
schrikken (opdat niet tot
schr).
- Ik blijf hier om hem op te Hakoe hānā hing kēnē ba-
wachten. kal ngadang tēkānē.
- Het is hier levendiger dan Rámé hing kēnē karo hing
in mijn dorp. désakoe.
- Wat is duurzamer, zijde of Hávèt hēndi: soetrā karo
katoen? djarit kapas?
- De weg is te steil dan Dalan moengghah sēmoño:
dat ik dien zou kun- hakœ mēsti hora bisā
nen gaan (een weg zoo ngambah, of nglakōni.
steil; ik zal niet kun-
nen gaan).

- Opstaan kan hij niet: hoe zou hij dan kunnen loopen (loopen te meer als zou kunnen: opstaan maar kan hij niet)! Məlakoe máñèh jèn bisá-há: tangi báhé hora bisá.
- Een zuigeling kan zij niet dragen, hoe dan een jongen van vijf jaar! Botjah hoemær limang tahœn máñèh, jèn kélarrá 'ng-géndong: sánadjan pásœson báhé, hora-kélar.
- Een koe eet dat niet op: laat staan een geit. Hádjà sing wédœs: sánadjan sapi hora mangau hëntèk.
- Ik heb de goederen nog niet gezonden; want ze zijn nog niet afgeladen: Barángé doerœng dak-kirim-máké: móeláné mêng-kóno, hawit doerœng soedah, of b. d. d. k., wong doer. s.
- De kar met (die laadt) het goed, is halverweg blijven steken; want (omdat) de voerman (die ze voert,) is gevallen en heeft zijn been gebroken. Tjikar kang mòmot barángé, kaudég háná hing têngah dalan; kang máwá, of hamãrgá, kang nglakokháké tibá poetœng, of pœpœs, sikillé.
- De gewassen verdorren doordien 't niet regent Têtandoerran, of tañœm-toewœh, pādā halœm hamãrgá hora hoedan.
- Om dat (de wjl enz.) het tegenwoordig elken dag regent, (daarom) stel ik mijne reis maar uit. Sarèhné sàhiki sabœn diñá hoedan, moeláné loengakoe dak-hoendœr-ráké báhé.

Zoowel ijzer als koper kan gesmolten worden (ij. en k. kunnen gesm. w. alle beiden).	Wəsi lan tēmbāgā kēnā di-lēbōer karo-karōnē.
Hij heeft noch vijanden noch vrienden (heeft geen v., heeft geen vr.).	Hora doewé satroe, hora doewé sādoelōer, of prā- sañakkan.
Rijkdom noch grootheid maakt u bij God aange- naam.	Doedoe kesoegiban, doe- doe kēloehoerran, kang narimakháké kówé hing Allah.

NB. De volzinnen, in cursief gedrukt, zijn in Krāmā
of Madyā gesteld.

GESPREKKEN.

Met een Lastdrager.

Vriend! zijt gij lastdrager?	Man (<i>verhort v. paman, oom</i>)! hāpā kówé wong boedjang?
<i>Neen, Mijnheer! ik ben land- bouwer.</i>	<i>Bòtèn, Toewan! koelā pceñi- lā tijing tañi.</i>
Nu, maar gij kunt toch wel die koffertjes voor mij dragen, niet waar?	Jā wis, nanging kówé jā bisā mikōel kōpōrkoe hi- ki, hora?
<i>Neen, Mijnheer! 't is al avond; ik moet naar huis; mijn huis is ver in 't desaland.</i>	<i>Lòtèn, Toewan! simpāen èn- tèn; koelā pērloe mantōek; grījā koelā tēbik wōntèn hing pafloesoennan.</i>
Maar wie zal mijn goed dan dragen?	Nanging sāpā sing bakal mikōel barangkoe?

- Daar komt een lastdrager aan.* *Poeñkâ wòntèn boedjang á-tlèng.*
- Zoo, ik dank u.* *Mèngkoño! pãñtèrimakoe.*
- Ja.* *Hínggih.*
- Vriend! neem die koffers eens op, en breng ze mij na.* *Man! kòpor hiki tjobâ djoen-djoengën, toetnâ hakoe.*
- Nee, Mijnh.! 't is al over tweeën; ik ben vermoeid.* *Bòtèn, Toewan! sampœn lang-kœng djam kalih; koelâ poeñkâ sajah.*
- Ik zal u goed betalen; zeg hoeveel gij vraagt.* *Kówé bakal dak-bajar sing bëtjik; toeterrâ, kówé 'ndjalœk pirâ?*
- Nee.* *Bòtèn.*
- Dat is raar volk hier! — Boomwachter! hoe is dat met dat volk?* *Bãngsâ háñhèh háñâ hing kéñé! — Hoepas! kã-prijé tâ moenggœh bãng-sâ hiki?*
- Ja, Mijnh.! 't is moeilijk, uit tweeën menschen te vinden die goederen willen dragen.* *Hínggih, Toewm! sãmãngsâ sampœn langkœn; djam kalih, hángèl manggik-tiãng híngkang goerœn ngjèmbat barang.*
- Wat doen die lastdragers dan na tweeën?* *Déñé woug boedjang hikoe pâlâ gáwé hápâ, jèn wis liwat djam loro.*
- Dan gaan ze voor hun verdiend geld opium schuiven en daarna uitslopen (slopen tot verzadiging), of ze gaan het verspelen.* *ladjèng blandjañipœn dipœn-damèl madatti (njèrèt), noentèn tilèu ngantos toewœk, hoetawi blandjañipœn wakoe dipœn-télassakèn kè-lajan lo'shan (dolan, maïn).*

Is er dan geen middel op,
om iemand te krijgen (te
doen krijgen)?

*Misschien, Mijnheer! — Wacht
ik zal dezen man nog eens
aanspreken.*

*Kom, vriend! help dien heer
toch.*

*Ik heb geen tijd: mijn buur-
man is dood: ik moet mede-
gaan om hem te begraven.*

*Och, die buurman zal wel be-
graven komen, al zijt gij er
niet bij.*

Waar moet Mijnheer wezen?

Op K. . . .

O, dat is te ver: drie palen!

Neen, zoo ver is het niet:
't is maar ruim twee pa-
len. — Welnu, hoeveel
loon vraagt ge?

Wat zijn die koffers zwaar!
— Te zwaar voor één
man.

*Zij wegen juist veertig ka-
ti's. — Gij kunt ze wel op
den nek dragen.*

Hāpā hora hānā rékáñé
ngolèháké wong sidji?

*Mēnāwi, Toewan! — Máng-
ké, koelā waráhé sápiran
malih, tijing poēnikā.*

*Hajo, kang (verk. v. kakang,
eig. ouder broeder)! 'n-
dikā toeləng tā təng toe-
wánné.*

*Bòlən kòbər koelā: tānggā
koelā pədjak: koelā kədəh
toeməet mēndēm.*

*Hajo! tanggāñé nikoe báddé
sijos kəpəndēm hoegā, da-
dosso 'ndikā bələn toeməet.*

Toewan tindək śatəng poendi?

Mēnjang K. . . .

*O, poēnikā kətəbihen: ngan-
tos tigung pal!*

*Hora nganti sāmōño: mēng
rong pal loewih sātutik.
— Hajo, kówé 'ndjalək
bajarran pirā?*

Habot tēmən kòpər hikoe!
— Kabòttən jèn wong
sidji.

*Habótté patang poeləh ka-
ti bēnər. — Wis kēnā
báhé ko-panggəel.*

- Neen, Mijnheer! ze zijn te zwaar: het lukt niet. *Bòtèn, Toewan, poeñikà ka-wrattèn: bòtèn kènging.*
- Roep dan een makker, vriend! *'Ndikà ngoendang kàntjà, kang!*
- Nu zijt gij met uw twee- en: kom, neemt nu maar op. *Sàhiki kówé wong loro: hajo, 'ndjoendjoeeng báhé.*
- Wij hebben geen draagstok bij ons. *Bòtèn 'mbèktà rëmbattan.*
- Daar ligt een stuk bamboe: gebruik dàl maar. *Nikoe hòntèn dèling sãtoegèl: nikoe mawon 'ndikà-hènggè.*
- Hoeveel geeft Mijnheer? *Toewan maringi pìntèn?*
- Ik geef een halve gulden. *Hakoe ngoewèhi sãsoekoe (of sãhoekoe, soekoe).*
- Neen, voor zoo weinig willèn we niet. *Bòtèn, jèn sãtitik sãmantèn, koelà hòtèn poerœn.*
- Hoeveel vraagt gij dán? *Kówé 'ndjalœk pirá?*
- Als Mijnheer geen anderhalve gulden geeft, gaat het niet door. *Jèn Toewan bòtèn maringi ti-gang sèkà, bòtèn sijos.*
- Wel, hoe duur! kom, kom! dat is spotvragen. — Ik zal u drie kwartjes geven: dat is meer dan billijk. *Lo, larang tēmèn! Hãrà tã, hikoe pãndjalœk gè-goejon. Kówé dak-wèhi tēlcœng tálèn: hikoe wis kēliwat tēkã patœt.*
- Vriend! leen mij een mes eens: ik zal dit stuk bamboe tot een draagstok snijden. *Dik (verk. v. hadik, jonger broeder)! koelà 'ndikà-samboetti koeli 'ndikà. sãkè-dap: dèling nikoe koelà-kèlókke kèdamèl rëmbattan.*

- Hak het maar zoo door, en besnijl het dan wot.* 'Ndikâ kêtok mèkòtèn mawon, ladjèng di-hòngòt-òngòttànd sàwèlawis.
- Komaan, nu opgenomen: ik heb al te lang moeten wachten. Hajo, sàhiki di-djoen-djoengâ: wis kesoewèn holèhkoe ngentèni.
- Neem dit pakje ook nog aan de hand mede. Boentel kije ja tjangkingèn.
- Heeft (brengt mede) Mijnheer nog meer goederen?* Toewan poenâpâ 'mbèktâ barang (dandóssan) malih?
- Ja, die zijn nog achtergebleven: er zijn nog kisten, pakkisten, kistjes, pakmanden, meubelen enz. Hijâ, hisih kari: hânâ mâ-nèh pèti, kas, pètèn, kran-djang, bèkakas homah, sâpânoenggallanné.
- Dat wil ik alles voor mijnheer dragen.* Koelâ hadjèng ng'embattakèn Toewan poenikâ sâdâjâ.
- Dat wil ik wel gelooven. — Voorzigtig maar dat de koffers niet tegen dien paal stooten: er is breekbare waar in. Hikoe hakoe ngandël. — Dingati-ati báhé kopórré hádjâ nganti kèsénggol hing sákâ (tjang, tjagak) káhé: hânâ hisinè barang gétas.
- Houdt ze ook niet scheef: 't goed is maar los gepakt. Hâdjâ ko-miringáké hóg-gâ: lónggar báhé holéhé nglèbòkháké barangé.
- Zet ze zachtjes neêr, daar in de voorgalerij. Sèlèhnâ di-halon-alon, hânâ hing gladri (galdri) ngarèp koño.
- Ik ga geld halen. Hakoe loengâ hámèk doe-wit.

Hier is uw loon.

*Geef ons als 't u belieft,
kleingeld.*

*Wij verzoeken ook nog om
een footje (snoepgeld).*

Maakt maar gauw dat ge
wegkomt: 't is genoeg
zoo.

Hiki hápá bajarramoè.

*Měñawi parěng, koelâ sám-
péjan - paringi játrâ pè-
tjah.*

*Koelâ njoewoen djadjan ma-
lih.*

Di-gëlis báhé loengáhâ: wis
tjoekœp sãmoño.

Om zich aan een praauw te laten aanzetten.

Vriend! kan ik hier een
overvaardersschuitje huren?

*Ja wel. Waar moet Mijnheer
heen?*

Naar de praauw die daar
ginds aan de punt van
't eiland voor anker
ligt.

*Hier is mijn kano; stap maar
in, als 't u belieft.*

Wat is uw kano klein en
smal! Het lijkt wel een
notedop. Is er geen an-
dere?

Saňak! hápá hólèh njéwâ
tambangan hing kéné?

*Hangsal. Toewan tindak da-
těng poendi!*

Měñjang hing prahœ kang
labœh hânâ hing hoe-
djoengé pelo koño.

*Poeñikâ djoekœng koelâ, soe-
mãnggâ, sãmpéjan minggah
kémawon.*

Djoekœngmoe tjilik lan tjí-
joet tēmēñ! Měmpër kã-
já tjangkok sarangan.
Hápá hora hânâ lijã-
nê?

- Neen, Mijnheer! allen zijn uit visschen.* *Bòlèn wòntèn, Toewan! sãdd-jã dipæen-bèktã mènndèt hoe lam.*
- Dat is naar! Zal het niet omslaan?* *Noesaháké tēmēn! Hãpã hora 'nggélémpang?*
- Neen, Mijnheer! wees maar gerust!* *Bòlèn, Toewan! sãmpéjan dipæen-sèkéljã hing galih ké-máwon.*
- Ga maar plat op die vloering zitten, en goed in 't midden, dat het schuitje in evenwigt blijve.* *Sãmpéjan piñarak hing ngan-dap hing galar poeñikã, hing lèngah 'èrēs, djoe-koengipæen sagèddã tímbang.*
- Laat mij toch niet verdrinken.* *Hãdjã tã hakoe ko-kèlēm-máké.*
- Och, Mijnheer! 't is daar niet diep, en de grond is zand, geen modderklei.* *Ah, Toewan! bòlèn lèbèt hing ngrikoe, kalijan ðasarripæen wèdi, déué lèmpæng.*
- Ai is het ondiep, ik wil toch ook niet gaarne nat worden van zeewater (zout w)* *Dadíjã tjètèk, hakoe hora ðēmēn kèlèpèh (kèlèprèh) banjoe hasin.*
- Moet Mijnheer met die prauw reizen?* *Toewan poeñãpã báddé tíndak kalih bahitã poeñikã?*
- Ja.* *Híjã.*
- Heeft Mijnheer ze a'gehuurd, of vaart Mijnheer maar mede?* *Poeñãpã Toewan-séwã, poe-ñãpã nõempang, of noe-næl, kémáwon?*
- Ik vaar maar mede.* *Møeng noempang báhé.*
- Waar is de reis heen?* *Tíndak ðatèng poendi?*
- Naar P. . . .* *Mēñjang P. . . .*

Hooveel is het vaargeld?

Vier gulden.

Dat is niet veel.

Wat zijn de golven hier groot!

Dat is de vloed die opkomt.

— *Blijf maar stil zitten*
(beweeg u maar niet).

Gij moet het schuitje niet zoo laten wiegelen.

Wees maar niet ongerust.

Waarom gaat ge niet regt op de prauw aan?

Om regt legen de golven op te varen.

Als we schuin opgaan, dan slaat de kano om.

Wees voorzigtig bij 't aanleggen.

Langzaam!

Houd het touw niet te stijf vast: laat het eerst wat glippen.

Nog niet opstaan, Mijnheer!

Hoemballansipæ'n pîntën?

Patang roepíjah, of rong réjal.

Poeñikâ bôtën katah.

Hómbakké gèdé tēmēn há-ná hing kéné!

Poeñikâ rob hingkang datēng
(of *pasangipæ'n sēgantēn*).

— *Sámpéjan sampæ'n kóbèt kémáwon.*

Hádjá sámoño 'nggójangá-ké ('mbandcelláké) djoe-koengé.

Sámpéjan sampæ'n soemēlang
(*koewatos*).

Jágéné hora 'ndjoedjæg bē-nēr (kēntjēng) hing pra-hoēné?

Poeñikâ kadjēngipæ'n báddé ma-lang lērēs datēng hómباك.

Jèn ngan'jas lampahipæ'n, djoe-koengipæ'n 'nggélémpang.

Di-ngati-ati hclèhmoe ngam-pirráké, of ngrampittáké.

Di-halon-alon!

Talíné hádjá ko-koekoehi: hoelorráná satik disik.

Sámpæ'n ngadēg roemíjin,
Toewan!

Nu kan Mijnheer aan boord gaan. Sàpoeñikà hangsal Toewan mینگah.

Daar is uwe betaling. Goede reis, Mijnheer! Hiki bajarramoe. Toewan koelà-hatoerri wiloe-djeng (soegeng) hing lampah (tindak), hinggih!

Ik dank u. Pānarimakoe.

Met een Timmerman en Meubelmaker.

Hebt gij meubelen te koop? Hāpā kówé kanggónnan bèkakas homah kang didol?

Ja wel, Mijnheer! wat voor meubelen wilt gij? Hinggih, Toewan! bèkakas poeñāpā sámpéjan kársā?

Kasten, tafels, stoelen, rustbanken, waschtafeltjes, ledekanten. Lamari (almari), médjā, kœrsi (karòssi), kantil (bangkoe), médjā rahœp, pātoeron.

Wil Mijnheer een hangkast? Toewan poeñāpā kār:ā lamari tjantéllan?

Ronde of vierkante tafels? Médjā boendër poeñāpā hing-kang pèsagi?

Armstoelen of stoelen zonder armleuningen? Kœrsi palang poeñāpā kœrsi hēstri?

Wat is dit voor een kast? Hiki lamari hāpā?

Een bordekast. Pœñikà lamari tæk.

Ik heb dwergkastjes, halfslag en volslagen kasten. Koelà 'nggadahi lamari kò-dòk, lamari tanggèl hoelawi lamari hageng.

- Hebt gij kapstokken en handdoekrekjes? Hâpâ kówé doewé tjantéllan sandangan lan sampírran saptangan (rak-handoek)?
- Dit is geen kapstok; 't is een kleêrenrek. Hiki doedoe tjantéllan: hiki sampírran (gawangan) djarit.
- Deze kapstok heeft maar Tjantéllan hiki moeng sâ- aan één kant knoppen. sisih hânâ tjantéllé.
- Al uw goed is op de koop Barangmoë kóden kábèh. gemaakt.
- In gindeck huis staan betere Ining gríjâ ngrikâ wóndèn hingk- zaken. kang sáhé.*
- Laat eens zien. Dak-děléngé.
- Dit alles is voor goed gemaakt Poenikâ hánggèn sâddjâ. (gebruikgoed).*
- Bestelwerk dat afgesprongen is. Wélíngan hingkang wándé.*
- Deze kast ziet er goed uit. Lamari hiki bétjik roepáné.
- Van die andere is het linker Sidjíné hikoe blabággé la- deurpaneel gebarsten. wang kang kiwâ bëntèt.
- Al het hout is gekrompen. Kajoené mēngkērēt (moeng- krēt) kábèh.
- Zij is gemaakt van hout Kang di-gáwé kajoe kang dat nog nat was. hisih tēlēs.
- Waarom laat gij uw hout Kajoemoë jágéné hora di- niet eerst goed droogen? garingáké sing nēmēn disik?
- Dat komt soms door de haast, Poenikâ tērkuđang hamārgi Mjnheer! kēsēsâ, Toewan!*
- Is het ook niet dikwijls te Rak hoegâ kērēp ngarañi veel moeite? kangéllan?

- Hoe maakt men dat het hout in de zon niet krom wordt, — niet trekt? *Kajoe kang di-pépé hikoe di-poerih hádjá nganti béngkok, — ngoelèt, — rékáné képrié?*
- Duartes wordt het tusschen klemmen gezet.* *Jèn dijæn-poerih mèkatèn, dijæn-gupit.*
- Hier is spint aan. *Hikoe háná kajoené poetih (kajoené nom).*
- Dat wordt spoedig van den houtworm opgegeten. *Hikoe hénggal di-pangan boebæk.*
- De haakjes van 't achter-schot moesten van binnen zitten. *Gantóllé blabag hing boeri bēñerré háná hing djéro.*
- De sloten zijn ook al op de koop gemaakt. *Koentjíné (sélótté) hoega barang kóðèn.*
- Die kunnen met een krommen spijker geopend worden. *Kēñá di-boekak nganggo pakoe tékæk.*
- Hier is een kastje met pilaartjes aan de zijden.* *Poeñiká lamari sèkónjar.*
- Wat zit dat los in elkan-
der! *Lòbòk (lòdòk) tēmèn pasángé hikoe.*
- De pennen wiggelen. *Patékké hoglak-aglik.*
- En zulk een kastje is lastig: de deuren kunnen niet wijd opengezet worden. *Karo déné lamari mēngkó-ño hikoe héwøeh: lawángé hora kēñá di-hēblaggá-ké.*
- Dat is een leelijke tafel! *Gròboh tēmèn médjá hiki!*
- Vol gaten die gestopt zijn. *Wératá nganggo growak kang kadēmpoellan.*

- Dat model van rustbankèn is niet mooi. **Hora hapik dapoerré kan-til hiki:**
- Mij bevalt het niet. **Hakoe hora dēmēn.**
- Hebt gij ook een toilet? **Hâpâ kówé doewé pètēn pēmahéssan (pahéssan)?**
- Neen, Mijnheer! dat moet besteld worden.* **Bò'ēn gadah, Toewan! poēnī-kā kēdah marci mēling.**
- En dan moet gij zelf het spiegelje koopen: daar heb ik geen verstand van.* **Poenâpâ malih kēdah sâmpéjan píjambak hinggang noembas tīngallānnpān: poe-nīkā koelā bōlēn ngārtos.**
- Nu, dan koop ik er liever een dat gereed is, in den winkel. **Jèn mēngkōnō, hakoe hangōer toekoe kang wis dadi, hānā hing toko.**
- Het vlechtwerk in die stoelen is te wijd. **Hañammānné kōersi kijé karangēn (kēharangēn).**
- De rotan is te bros. **Pēndjálinné gētas.**
- Gij moet mij een dozijn maken met leēren kussens met koperen spijkertjes. **Hakoe gawēknā sālosin kang nganggo bantallan hoelēs wēloelang (loelang) lan pakoe koenīngan.**
- Wat voor hout verkiest Mijnheer! Sānd-, njumplāeng- of nāngkahout?* **Kaōjēng poēnā; & Toewan kūr-sā? Poēnâpâ kadjēng sānā, poēnâpâ njumplāeng, hoetawi nāngkā?**
- De voorste pooten moeten van gedraaid hout zijn, de armleuningēn uit één stuk, en de ruggen naar achter overgebogen. **Sikillé ngarēp boeboettā, palángé ngirassā, gēgēr-ré di-gawéjā dangak.**

Van dit ledekant zijn de Pătoeron hiki tĳángé kĕtji-
stĳlen te dun. lĭkkĕn.

*Hier heb ik een ander dat Ngriki wòntĕn malih hingkanġ
mooijer is; maar daar zijn sáhé; nanging dĕrĕng wòntĕn
nog geen onderlagen en he- dasar of daliká, lan langil-
mel bij. tannipĕn (ram-lĕndañipĕn).*

Maak er mij een met bloem- Gawĕkná sidji kang ngang-
werk aan het hoofd- en go kĕmbangan hing pa-
't voeteneinde, niet met gĕrré hoelon-oelon lan
regt hekwerk. dagan, hádjá nganggo
roedji.

Maak het vooral stevig. Mĕrlòkná moerih santosá-
nĕ, of sing pĕrloe ho-
lĕhé santosá.

Gij moet ook eens bij mij Kówé tĕkáhá hing homah-
aan huis komen: daar koe hoegá sápisán: kó-
wil ik u een pandopo wé barĕp dak-gawĕkháké
laten maken. pándápá háná hing kóno.

*Hebt gij 't hout er al voor? Kadjĕngipĕn poĕñápá sám-
pĕjan sampĕn hangsal?*

Ja, dertig balken. Hĳá, tĕlĕng poelĕh glòu-
dong.

*Dat is voor vier middelbalken, Poĕñiká miñangká midangan
vier middelstĳlen, dertien sákawan, sáká goeroe sá-
buitenstĳlen, en dan blijven kawan, sáká gotjo tigáwĕ-
er negen over voor de bui- las, dados kantĕn sangang
tenbalken. glòndòng kĕdamĕl blandar.*

Het hout voor de buitenbal- Kajoĕné blandar lan sáká
ken en -stĳlen is nog te gotjo hikoe hisih kĕgĕ-
dik. dĕn.

- Maar gij moet het niet afhakken.
- Het moet afgezaagd en dan geschaafd worden.
- Zorg dat de lasschen goed in elkander sluiten.
- Moet het gebint met pen en gat gemaakt worden?
- Als het gebint met hoekklampen gemaakt wordt, behoeven de palen niet in den grond gezet te worden.
- Dan moet er ook nog hout voor een nokbalk zijn.
- Ja Mijnheer! en een paar nokstutten er onder.*
- Wat van de buitenpalen en balken afvalt, kunnen daar de daksparren van gemaakt worden?
- Ja wel, als het dik genoeg is en gaaf, zal het wel toereikend zijn.*
- Wordt het dak belegd met dekplankjes of met palmbladdek?*
- Nanging hora kēnā ko-pētelli.
- Koedoe-di-gradjēni lan dipasahi.
- Moenggœh tjakokkanné harahen pasangé bēnēr.
- Raganganné hāpā nganggo poerces lan bobókkan?
- Raganganné jèn nganggo kērbil, dadi sakāné hora hoesah di-tjēblökkaké.
- Hāpā mānēh koedoe hānā kajoe kēgawé pēnoewœn (molo, hēndas hing doewœr).
- Hinggih Toewan! kalih dēnē toewœh kalih hidji.*
- Loroddanné sākā gotjo lan blandar hāpā kēnā digawé hoesœk?
- Hinggih, mēnawi bōtēn kirang hagēng, poēnāpā malih wētah, kados-kados bādē njēkappi.*
- P. jonnipœn poēnāpā dipœnsirap poēnāpā dipœn-wēlit?*

Neen met pannen.

Dan moet er nog hout voor latten zijn.

Is hier ook een rijstschuur te koop?

Daar ginds staat er een met planken beschotten.

Deze stijl is van onder vermolmd: die moet gelascht worden.

Neen, Mijnheer! dat is niet sterk.

Beter het rottige eind er recht afgezaagd, en dan een groote steen meer er onder als voetstuk (neut).

Die andere stijl ziet er ook niet best uit.

Die behoeft maar wat uitgezaagd en -gestoken te worden, en dan een plankje er in gespijkerd.

De pennen mogen wel verwisseld worden.

Van wat voor hout is die nokbalk.

Van weroehout.

Die ziet er ook vrij rottig uit.

Hora, di-gëndèng (gèntèng).

Dados kèdah wòntèn kadjèng malih, kèdamèl hërèng.

Hing kéné hápá háná loem-bæng di-dol?

Hing ngrikoe wòntèn sãtoenggil mawi gèbjog.

Tjagak-pòdjòk hiki hing ngisor boeboekkèn: hikoe koedoe di-sambæng.

Bòtèn, Toewan! poeñiká bòtèn santosá.

Prãjogèñipœn hingkanng bòsok kakètok papak, ladjèng kahœmpakkan sèlá hingkanng haœng sãtoenggil malih.

Tjagak sãwidjiñé hiki hoegã hora bêtjik titíkkánné.

Poeñiká namœng hoesak dipœn-kowak kèlajan gradji toewin tatah, ladjèng dipœn-'èbok.

Patékké (nagèllé) bêtjik di-salinni.

Pœnoewœn hikoe kajoe hápá?

Kadjèng wœroe.

Hikoe hoegã bòsok tsmœn sawangánné.

- O neen, Mijnheer! die is maar aangeslagen van 't belekken.* Hèstoe botèn, Toewan! poe-
nìkà namoeng bèrèk dèning
kèbotjórran (of b. kènging
bòtjor).
- Hoeveel vraagt de eigenaar er voor?* Pirá tawáné sing doewé?
Veertig gulden. Kawan dásà roepijah.
Als hij ze voor twintig gulden geeft, laat ze dan maar naar mijn huis brengen. Jèn di-wèhaké rongpoeløh
roepijah, parakná hing
homahkoe báhé.
- Maak ze eerst in orde.* Dandannáná (howaháná) di-
sik.
- Sla er ook nieuwe kardoezen aan.* Wèháná (geef) katèk (si-
koe) hanjar hoegá.
- Als gij ze laat brengen, zet ze dan maar meteen in elkander.* Sámángsá ko-parakháké, pa-
sangèn sisan báhé.
- Wanneer zullen de bestelde meubelen af zijn?* Bèkakas kang dak wèkas-
sáké mahoe, bésøek kapan
bakal dadi?
- Over vier maanden.* Sàlèbèltipœn kawan woelan
(santœn).
- Maar ik vraag de helft voorschot.* Nanging koelâ njoewœn jalra-
nìpœn sãpalih roemíjin, of:
nj. hêmpingan jãtrâ (pèrs-
koi) sãpalih.
- Waarvoor?* Kègáwé hápá?
Om hout te kopen. Kèdamèl toembas kadjèng.
Moeten de meubelen in de was gezet worden? Bèkákassipœn poeñápá mawi
dipœn-lilin?

Neen; maar maak ze zeer glad: ik laat ze pqlitoe-
ren.

Hora; nanging gawèñña ha-
loes pisan: bakal dak-kon-
molitcer.

Met een Metselaar.

Metselaar! rondom deze Toekang bātā! sà-hoebëngé
pandopo moet gij een pandápā hiki gawéjā pa-
muur maken van vier gër bātā (témboek), doe-
en half voet hoog uit woerré kelimā-tëngah ka-
den beganen grond, en ki tēkā hing lēmah, kan-
anderhalven steen dik. dëllé karo-tëngah bātā.

Laat van voren en aan de Hing harëp lan hing hi-
zijden ruimten open voor ringan loro lóngkangānā
ingangen. kégawé lawangan.

Gebruik er goede, harde Nganggowā bātā sing bē-
metselsteenen voor. tjik lan hatos.

Lever gij de kalk maar. Gampingé, kówé bāhé sing
marakháké (ngolèháké,
ngladèkháké, ngroepak-
háké).

En breng opperlieden mede. Lan 'nggāwāhā kántjā.

Waar haalt gij het zand Holéhé wēdi hānā hing
van daan? ngëndi?

*Dat kan hier wel uit den grond Kënging dipæn-dœdœk hing
gegraven worden. siti ngriki.*

Den vloer moet gij pleis- Hing ngisor di-plësterrā.
teren

Uw kalkbrij is te dun. Laboermoe këtjèwèrrën.

- Maak de voegen niet zoo breed (dik). Pasangé hádjá kandél sámoño.
- Gebruikt gij geen schietlood? Hápá kówé hora nganggo lòt? *Neen, Mijnheer! dat behoeft niet: een muurtje van drie voet kan ik op 't oog wel regtop zellen.* Bòlèn, Toewan! *bòlèn hoe-sih; témbok hingkang tigang kaki hinggíllipæn koelâ-hawag kêmáwon, hinggih sagéd djëdjëg.*
- Nu, maar ik zeg u dat dit stuk hellend staat. Sámoño hikoe hakoe toetær jèn dòjong sátoegél hiki. *Neen, Mijnheer! de palen van de pandâpâ staan niet regt te lood: zij staan van onder buitenwaarts.* Bòlèn, Toewan! *sakanípæn pandâpâ hingkang bòiën djëdjëg, hadëggipæn tjèkèh.*
- Voor den vloer gebruikt gij toch een waterpas, niet waar? Jèn gáwé hing ngisor, kówé mästi nganggo tím-bangan hoegâ, hora?
- Gij moet eerst anderhalf voet ophoogen. Di-hoeroeggâ disik (dingin) nganti karo-tengah kaki.
- Den onderrand van buiten moet gij teeren. Batoerré di-tírrâ.
- Maak trapjes aan de ingangen, en rollagen er om heen. Hing lawangánné gawéjâ hoendak-oendakkan, lan kahoebënganá rollah.
- Maeten de trapjes er buiten uitsteken, of gelijk met den muur zijn?* Híndak-éndakkannípæn poëñâpâ moendjoel hing djawi, poëñâpâ sâ këntjèngannípæn hing témbok?
- Pleister de opstaande randen goed, dat ze niet afschilferen. Tãriaikké plëstèrránâ sing bëtjik, hádjá nganti ngelètèk.

- Will gij den vloer rood gepleisterd hebben?* Djogannipæn poēñāpā sāmpejan kārśā p̄lēsterran habrit?
- Waar maakt gij ze rood mede?* Sing ko-gáwé ngabang hápā?
- Met zijn gestampte metselsteen of niet roodarde.* Boebæk ðēplokkaḡ bañon hiṅṅang lēmbæt, hoetawi pōeroe.
- Het dak lekt nog door.* Pajónné hisib bōtjor.
- De pannen zijn niet goed gelegd.* Bōtēn kālērēssan hangsalipæn ngētrap gēnlàng (gēndèng).
- Ze liggen hoog en laag, of scheef en krom.* 'Nggrónggang - grònggong, of béngkak-béngkok.
- Het dak is te vlak.* Pajonnipæn kētjampahēn, of kētoewan.
- Het middeldak lekt niet, omdat het steiler is.* Gadjihipæn bōtēn bōtjor hamūrgi toeræn, of nēm.
- Alleen het dak in de rondte lekt.* Namæng pēñānggappipæn hiṅṅang bōtjor.
- Gij moet ook het metselwerk van de vorsten voorzien.* Kārpoessé di-dandannāná hoegá.
- De vorsten zijn ook niet goed gelegd.* Woewoengé (woengwoengé, gēndéngé) hoegá tērāp-pé hora kēbēñerran.
- Maak in deze twee muren gaten om een balk in te leggen.* Témbok loro hiki bobokkāná, kēgáwé ngētrappi balok.
- Hier zijn scheuren in den muur.* Témbok hiki hāná mlēkáhé.

- Het is maar 't pleister dat* *Namæng plëatërrë hingkaŋ*
gescheurd is. *mlekak.*
- Wat! zie, mijn stok gaat *Håpå! lo! tēkēnkoə tēm-*
door den muur heen! *bœs!*
- Er is verzakking in 't fon- *Talëssé (dasárré, pondēmén-*
dament. *né) hamblës.*
- Dit moet onmiddellijk voor- *Hikoe di-dandannána toe-*
zien worden. *moeli.*
- Haal maar wat stutten, en *'Ndjoepoekkå (hamékkå)*
breek dit stuk uit den *tjēngkal báhé hing sã-*
muur. *wëtará: bandjœr boe-*
brahën sãtoegël tēmbok
hiki.
- Verwissel deze vloersteen- *Djobin hiki salinnána: bla-*
ze zijn zoo dof. *rēm sãmoño.*
- Bezorg mij die goed glan- *Marakná kang klimis hapik*
zig zijn. *(prajogá).*
- Nu moet deze muur nog *Bandjœr tēmbok hiki d.*
gewit worden. *kēpjòkkána, di wédakkái*
- Dat kunnen deze opperlie- *Hikoe kántjå-kántjå kījé*
den wel. *wis bisá.*
- Waar zijn uwe witkwasten? *Sikatmoe hánå ngëndi?*
- Die zullen we aanstonds ma-* *Bádé koelå damël toëmoentën,*
ken van riet, rasbladen. *kambēngan (halangalang,*
N.) hingkaŋ dipæn damël.

Met een Smid.

- Smid! kunt gij sleutels ma- *Pándé (toekang wësi)! hæ-*
ken? *på kówé bisá gáwé sò-*
rog-koentji?

- Maak dan een sleutel voor dit slot. Jèn bisá, gawéjá soróggé koentji (sélet) hiki.
- Haal uwe loopers om 't open te steken. Sòrògmoe bándrèk djoe-poekken kégawéjá 'mboekak.
- Wat draait dit slot stroef! Koentji hiki sèrèt tēmèn! De sleutel past niet goed. Sóróggé hora kébèñèrran. Gij moet hem hier nog Hing kéné di-kikirrá mánèh wat uitvijlen. sáwètárá.
- Maak mij een hakmes met goed staal. Hakoe gawèkná parang (bèndo) kang nganggo wádjá kang bétjik.
- Slijp het meteen, dat het goed scherp is. Hasahèn sisan, ngantíjá landèp nēmèn.
- Gij hardt het ijzer niet genoeg. Koerang holèhmoe njèpoehi wésiné.
- Het hakmes is te dik: plet het nog wat. Parángé kékandèllèn: pèpèhèn mánèh.
- Maak een schroevensleutel en een schroevendraaijer. Gawéjá hobéngan sidji lan pètík-sèkrøep sidji.
- Deze schroevensleutel is niet genoeg gebogen. Hobéngan hiki koerang bèkoekké.
- Buig hem wat meer. Tèkoekken mánèh.
- Deze stang ijzer is gebroken: lasch de stukken aan elkander. Londjórran wési hiki poetøeng: toegèllánné samboengèn.
- De veëren van deze rijdchaise zijn te slap; kunt gij ze steviger maken? Pírré bèndi hiki kèndo: hápá kówé bisá ngentjèngáké?
- Maak een nieuwen hoepel om dit wiel. Rodá hiki karaháná sing hanjar.

- De ~~as~~ staat op breken; Hindenné ngareppaké poe-
of is geknakt: maak een toeng, of tikel: gáwéja
nieuwe: hjané.
- Maak ze niet te hard: Hádja di-gáwé kesépoehen.
- Hier moet een nieuwe Hing kéné di-wèháná sè-
moerschroef aan ge- kroep waden hanjar.
maakt worden.
- Deze is te wijd: Kijé lòbok (lòtok).
- De draad van die va- Bènané sèkroep lañang ká-
schroef is uitgesleten: hé gérang.
- Hij moet nieuw opgevild Pérloe di-hañjarraké.
- worden.
- Gij moet dit ijzer op nieuw Wesi hikoe di-djaboengá
zwarten. manèh.
- Mevrouw bestelt ook eeni- Njoñjah hijá mèkas soestek
ge vischschopjes en een pänggórangan sáwétará
braadrooster. hidji, lan planggangan
sidji.
- Maak mij een priem om ga- Hakoe gawèkná hoentjek
ten in riemen te steken. sidji kégáwé 'mbòlóngi
djangèt.
- Op deze deur wil ik een Hing lawang hiki hakoe
ijzeren boom laten ma- harép 'nggawèkhaké sè-
ken. larak (sèlòròk, palang)
wesi.

Met een Schoenmaker.

- Maak mij een paar schoe- Hakoe gawèkná sèpatoe sá-
nen en een paar laar- pasang lan sètiwél sèpa-
zen. sang.

- Mag ik u dan de maat nemen?*
Of geef mij als 't u belieft een schoen van u mede tot model.
- Maak de zoolen niet te dik.*
- Klop de hakken goed vast.*
- Gebruik goed zacht bovenleër, dat niet aanstonds scheurt.*
- Hoe hoog wil Mijnheer de laarzen hebben?*
- Tot op de helft van de kuit.*
- Naai alles met sterk draad, dat goed gewast is.*
- Maak sterke lussen aan de laarzen.*
- Bezorg er mij ook een paar leesten bij.*
- Koelâ neowen kâlê mênâet hoekær.*
- Hoetawi mênawi sâmpéjan parêng, koelâ sâmpéjan-bêk-taâni sâpatoe sâmpéjan sâtoenggil kèdamêl toeladdun (toelâddâ).*
- Têlapakkânné (dasârrâ) hâdjâ kandêl-kandêl (kêkandêllên).*
- Toengkâkké gandêni sing rapêt pisan.*
- Hing doewær tôlòk (of Batœkkânné) nganggowâ wêloelang kang sêdêng lêmæssé, kang hora noeli mëlêkah.*
- Sêtiwêllipæn Toewan karsâ pîntên hinggilipæn.*
- Toemêkâ têngah têngah kên-tol.*
- Holêhmoe 'ndondommi, kâbêh nganggowâ lawé kang rosâ, kang kalilih sîng bêtjik.*
- Sêtiwêllé wêhânâ kòlông kang sêntosâ.*
- Kantênânâ hoegâ klaboet sâpasang, of hakoe holênâ hoegâ klaboet sâpasang.*

*Mijnheer! hier is het bestel-
de werk.*

Wat hebt gij het slordig
gemaakt!

De spijkers komen er van
binnen door heen.

De naden zijn niet goed
gesloten.

Zoo maar kunnen ze open-
getrokken worden.

De neuzen zijn te breed.

En ze zijn mij veel te
naauw (erg de naauwte
er van).

Deze schoenen liggen in
drie dagen uit elkander.

*Het leder zal wel rekken,
Mijnheer!*

De schachten der laarzen
zijn te wijd.

En ze zijn vol rimpels.

Het leder is te slap en te
ruw.

Hoeveel vel leder gaat er
aan de kap van dit rij-
tuig?

*Toewan! poeñikâ gëgarappan.
pämëling sâmpéjan, of p.
g. hangsal sâmpéjan më-
lingakën.*

Gròbòh tēmēn holèhmoe
'nggarap!

Pakoēñé tēmboes hing djëro.

Dondommánné koerang ra-
pët.

Mëngkoño báhé këná di-
hëngkabbáké.

Kamban poetjoekké, bon-
tóssé.

Hâpâ déñé bangët sësëkké.

Sëpatoe hiki tëlœng diñâ
wis tètèr.

*Wâtjoetjallipœn báñé mëlar
hoegi, Toewan!*

Sëtiwël hikoe këlòbòkkën
hing doewœr.

Lan mañingé ngloentœng
kábèh.

Wáloelángé këlëmæssën ka-
ro déñé kasab of boesik.

Káppé karétâ hiki mëlë-
boe wáloelang pirang
këbar?

- Kunt gij stoelen overtrekken? **Hápá kówé bisá ngoelëssi kœrsi?**
- Dat is mijn werk ook, Mijnh. alsmede matrassen maken.* **Pœnikâ kînggih pândimëllan koelâ, mëkatën hoegi damël kascœr (hoelsak, bloesak.)**
- Waar vult gij de stoelkussens mede? **Ngisëni bantállé kœrsi hiko, sing ko-gáwé hápá?**
- Met geplozen en gestampte klapperschil.* **Sëpët djoedjoettan kalijan ãëplókkan.**
- En de matrassen? **Dënë kasoerré?**
- Met boomvol (een grof soort).* **Mnoi kapœk.**
- Stik de matras stevig door. **Santosáhâ holèhmoe ngëdommi tœres kasoerré.**
- Kunt gij ook zadels en paardetuigen verstellen? **Hápá kówé bisá 'ndandan-ni lapak lan habah-abah kãrétâ?**
- Aan dezen zadel moeten nieuwe stijgriemen. **Lapak hiki di-wèhânâ djangëtté sânggâ-wëdi kang hanjar.**
- Van dit tuig is het beslag los. **Habah-habah hiki tjëplókké kóplak.**
- De lussen moeten allen vernieuwd worden. **Kólóngé koedoe di-salinni kábèh.**
- De oogkleppen van dit hoofdstel staan te wijd uit. **Saroengan këndali hiki tébéngé-mâtâ 'ndjébèbèh.**
- Deze schoenen moeten gelapt worden. **Sëpatoe hiki di-dandannâ ná.**
- Maak mij ook een paar houten en een paar lederen sandalen. **Gawèknâ hoegâ klètèk (tèklèk) sãpasang lan këtiplak sãpasang.**

Met onderscheidene Handwerkslieden.

- Baas! kunt gij in zink (zink-
tin) werken?
Ja, Mijnheer! dat kan ik
wel.
- Hier heb ik twaalf bladen:
daar moet gij een goot
van maken.
- Gij moet ze in de lengte
afsnijden op twee voet
breedte.
- En dan ombuigen dat de
wijdte van boven een
voet wordt.
- Maak bovenaan een platten
uitstaanden rand aan bei-
de zijden.
- Kunt gij wel goed zink sol-
deren?
Laat het niet lekken, dat
het overal druppelt.
- Uw soldeerbout is niet heet
genoeg.
- Maar wat is dat voor een
soldeerbout die ge ge-
bruikt?
- Het is niets meer dan een
peuterijzer!
- Er is geen kop aan om me-
de te wrijven.
- Toekang! hapá kówé bisá 'ng-
garap timah sing (sèng)?
Hínggih, Toewan! sagèd hoe-
gi.
- Hiki háná rolas gòdong:
di-gawéjâ talang.
- Di-kétókkâ moedjoer, ham-
báné rong kaki.
- Noeli di-tékoekkâ nganti
boekáné sákaki.
- Híng doewoer gáwéjâ lám-
béné rong sisih.
- Kówé hapá já bisá njódèr
sing sing péñèd?
Hádjá nganti bòtjor, dadi
ting tãritis.
- Pánjodérrámoe koerang pa-
nas.
- Nanging hikoe pánjodérran
hapá kang ko-hénggo!
- Hikoe djénéngé tjoekil bá-
hé!
- Hora háná péntóllé kégá-
wé ngoetjékki.

- Zoo wordt het soldeersel niet vast. Mëngkéné sodérré dadi koe-rang rapët.
- De helft is al gestold eerge met uw peuterijzer er aan komt. Săparo wis këntël sà-doe-roengé kënjoñjókkan hing tjoekilmoe.
- Zie, daar komt juist regen, zoodat de goot meteen beproefd wordt. Lo! kēbēñērran hólèh hoe-dan, dadi talángé ka-tjatjak sisan.
- Daar lekt ze. Hānā 'ngkoño bôtjor.
- Necn, Mijnheer! de regen slaat van bezijden er doorheen tusschen dak en goot.* Bôtēn, Toewan! poēni' à kē-tampon wontēn hing sēluñi-pæn pajon kalljan talang.
- Dan moet ge aan dat einde nog een schut zetten tot onder den rand van het dak. Jèn mëngkoño, talángé si-sih koño wēhānā tadab, of plisir, kang nòtog hing pínggírré pajon hing ngisor.
- Hang nu deze blikken pijp aan 't einde der goot. Sà-biki tjoróngan mrakas hiki tērappēnā hing poe-tjoekké talang.
- Opdat we niet zoo een hooge afstreaming van water hebben, die rondom heen spat. Soepájā hādjá nganti hānā grodjóggan bañjoe kang tjiprat-tjiprat sà-hënggon-ënggon.
- Aan welk einde, Mijnheer?* Hangsal hing poetjak hingkang poendi, Toewan?
- Wel aan het laagste, niet waar? Lo! hólèh hing kang hèn-dèk, hora?

- Op deze badkamer wil ik een atepdak hebben. Karəpkoë hing padoessan hiki di - wèhânâ pajon hatəp.
- Van alang-alang of van rem-boeloeng?* Poeñdāpā kambəngan poeñdāpā rəsoelā?
- Van aaneengeregen rem-boeloeng. Wəlit rəmboeləng.
- Hoeveel honderd zal er voor nodig zijn? Kirā-kirā kələbon pirang hatəs.
- Vijfhonderd zal genoeg zijn.* Gangsal hatəs bādē tʃəkəp.
- Koop dan zooveel, maar wat geen koopgoed is. Toekoewā bāhé sāmōnō, nanging sing hanggon.
- Dan moet ik naar de desa gaan, en koopen bij de makers zelf.* Jən məkātən hoelā kədah ké-sah datəng jādōspennan, toembas kəlīk hing kang daməl pijāmbok.
- Daar men mede te koop staat, daarvan zijn de buitenste mooi en lang, maar al de binnenste kort en slecht.* Hingkanj ladangan poeñikā hing djowi sami hapik kalijan. pandjang, nanging hing ləbət tʃəndok lan ha-won sādājā.
- Die korte zijn daarenboven nog te jong, en worden daarom spoedig van de worm gegeten.* Hing kang tʃəndak poeñikā poeñdāpā malih kañəmmən milā hənggal katēdā hing boebək.
- Koop dan meteen bamboe voor sparren en latten. Sisau toekoewā pring kəgā-wé hoesoek lan rəng.
- Hoe gaat het maken in zijn werk? Pənggarəppé hikoe patrəp-pé kəprijé?

- De bamboe wordt eerst gespleten.* Hingkang roemíjin dèlínipoen kasigarran.
- Die voor sparren maar eens.* Hingkang bádlé hoesoek namoeng sápisán.
- Die voor latten vier- of zesmaal, al naar de dikte.* Hingkang bádlé rəng poeñiká kəping səkawan hoetawi kəping nēñēm, mawi-mawi hagəng-halittipoen pring.
- Het geraamte wordt beneden eerst afgemaakt.* Ragangannipoen kadaməl roemíjin wontən hing handap.
- En de welit er op gebonden.* sərta katoetoessan wəlittipoen.
- Daarna wordt het door velen op staken omhoog gestoken, en door die boven zijn, ontvangen en vastgebonden.* sà-sampoennipoen ladjəng kakrəjok kahínggahákən ngánggə toewak-toewak, katampéñan hingkang wəntən hing hínggil, noentən katangsoellan.
- Vervolgens worden de hoeken nokdekken (vorsten) er op gemaakt.* Ladjəng kahətrappan woengwoengipoen.
- Wat voor bindsel gebruikt men om 't geraamte te maken en om de hoek-en nokdekken vast te binden?* Hápá kang di-gawé tali jèn ngragang toer jèn nalēñi woengwəng?
- Het beste is touw van arenvezels of djodjo-lianen.* Hingkang prəjəgi píjambak tangsəl-dək hoetawi djodjo.
- Wat snijdt die man daar?* Wong káhəngirat-irathápá?
- Hij maakt bindsel om de welit op de latten te hechten.* Poeñiká daməl toebes kədəməl noetoessi wəlittipoen datəng rəng.

Als hij gedaan heeft met Jèn wis toetog holébé noe-
bindsel maken, laat hem toes, kònnèn 'nggòdog
dan water koken om kof- wédang, kògawéjâ wé-
fie voor de werklieden te dang-kopiné boeròeh-boe-
zetten. ròeh.

Kunt gij boeken innaaijen? Hâpâ kówé bisâ 'ndon-
dommi ('ndjahit, *red.*)
boekoe?

Neen (nog niet), Mijnheer! Dèrèng, Toewan!

Wacht! dan zal ik het u Mèngko! daktoedòehné.
wijzen.

Zie of deze losse bladen Kébéttan hiki pariksañānā
naar vervolg liggen. hâpâ bēñer hoeròettān-
né.

Doe om het eerste en 't Kang ngarèp lan kang
laatste schutbladen: op boeri déwé wèhānā kēr-
deze wijze. tas tawingan: mēngkēné
patràppé.

Stoot nu de koppen gelijk. Sà-hiki kētabbēñā hēñdas-
hēñdāssé ngantijā papak
kábèh.

Wat neemt gij de koppen? Hing kang sâmpéjan-wāstāñi
hēñdāssipōen poēñāpā?

De boveneinden der bladen. Pínggírré kēbéttan kang
hing doewer:

Leg uu het stapeltje regt Sà-hiki toempokkānné sè-
vóór u, een weinig van lēhnā hing ngarèpmōe
den rand der tafel af. bēñer, hānā hing mé-
djā sing rádā mēñgah.

- De ruggen naar het midden toe. Gigírré madéppá manéngah.
- De koppen aan de linkerzijde. Héndássé sisih kiwá.
- Dan liggen de achterste bladen bovenop. Měngkoño kėbėttan kang hing boeri háná 'ngdoewoer.
- Neem nu het bovenste blad, keer het om, en leg het op den rand der tafel, met den rug naar u toe. Sà-hiki kėbėttan sidji kang hing doewoer djoepoek-kėn, di walikká, sèlèh-ná hing pínggírré mé-djá, gigírré madép hing kówé,
- Open het juist in 't midden, en steek daar de linkerhand in. Wijákkėn hing tėngah bė-nėr, lan hing koño soe-soeppáná tanganmoe kang kiwá.
- Steek de naald met den draad in, beginnende aan de rechterzijde, juist op de vouw. Dómmé sà-lawėné sloendœpná wiwit sisih tėngėn, hing tėkoekkan bė-nėr.
- Nu weér uit en in, heen en weder tot aan de linkerzijde. Noeli di sloendap-sloendœpná bola bali toemėká sisih kiwá.
- Trek den draad telkens goed aan, maar houd het uitstekende eindje vast. Lawėné tarikkėn sing kėn-tjėng sabėn pánjėloendœp, nanging pœtjoek-ké lówé kang moengtœp tahańėn.

- Neem nu het tweede blad van het stapeltje, en leg het even als het vorige, er bovenop, de koppen juist gelijk.
- Steek de naald in het tweede blad, regt boven waar zij 't laatst uitgekomen is.
- Laat ze nu weêr uit- en ingaan van de linker- naar de rechterzijde, juist overeenkomende met de steken van het onderste blad.
- Knoop het uitstekende eindje aan den langen draad vast.
- Ga met de volgende bladen op de zelfde wijze te werk als met de beide eerste.
- Plak achter en voor op de schutbladen deze twee stukjes bordpapier.
- Sàhiki kèbéttan kang kapindo djoepoekken hing toempoekkanné, toempangná sà-doewoerré kang kapisan, séléhé pàdàhá kájá hikoe mahoe, hëndássé di-papak.
- Dómmé sloendœpná hing kèbéttan kang kapindo, bēñēr sà-doewoerré hēng-gónné mētoe kang kari mahoe.
- Sàhiki sloendœpná mētoe mālēboe wiwit sisih kiwá toemēká tēngēn, sing tjōndong bēñēr karo sloendoeppé hing kèbéttan kang ngisor.
- Poetjoekké lówé kang moengœp boendéllēn holēh hing lówé kang dāwā.
- Kèbéttan kang kari gawēnēn patrappé pādā kájá kang loro kang disik mahoe.
- Kértássé tawingan hing ngarēp lan hing boeri tēmpèllānā kértassan kandēl rong hidji hiki.

Waar moet ik mede plakken? Hingkang kosiã-dumël nèm-
pèllakèn poeñãpã?

Met stijf sel (rijstpapucaler), Poeñãpã tadjin, blëndok, poe-
gom of lijm? ñãpã hantjoer (lim)?

Zet het in de pers tot het droog is. Lëbòknã hing pãndjèpít-
tan (djèpítan) toemëkã
sà-garingé.

Plak dit geglansd marmer- Kértas klimis katjëndaná
papier op den rug en de hiki tèmpeknã hing gi-
hoeken, en dit blaauwe gírré lan hing pòdjok-
papier op de zijden, voor podjökké, toewin kang
omslag. boeri hiki hing lam-
bœng-lambœng, kégáwé
hoelës.

Zend die boeken met le- Boekoe-boekoe kang samak
deren banden die stuk wãloelang kang tètèr (k.
zijn, naar den boekbin- hãnã roesàkké) káhé, ki-
der om in orde te bren- rimnã mënjang hing toe-
gen. kang samak, kònnèn 'n-
dandanni.

Goudsmid! deze gouden Këmæssan! hali-hali mas
ring is gebroken. hiki poeteng.

De steen is uit de kas ge- Híntënné tjòplok tãkã hing
vallen. hëmbánné.

Maak dien in orde. Di-dandannãná.

Hoeveel is het loon er Hopahánné pirã?
van?

Zes gulden, Mijnheer! Nëm roepíjak, Toewan!

Wel! hoeveel! Kòk! hákèh tëmën!

- Het moet met goud gesoldeerd worden.* *Hangsallipren matrèni mawi mas.*
- Laat dat zoo zijn! maar Dadíjâ, nanging mas sâ-
hoeveel goud gaat er aan pirâ kang kanggo patri
dat weinigje soldeersel! sâméné hiki!
- De kas moet ik geheel vernieuwen.* *Hëmbannipœn kédah koelâ-damël kênggal sâddjâ.*
- Van dit geschonden zilver- Wang sëlakâ kang roesak
geld wil ik theelepeltjes hiki harêp dak-gawèkhâ-
laten maken gelijk aan ké sëndok tèh (sëndok
dit model. goelâ), sing paddâ lan
polâ hiki.
- Er is te zamen zes gulden: Goenggoengé nëm roepíjah:
hoeveel lepeltjes kunnen bisâ dadi sëndok pirang
daarvan komen? hidji?
- Vier stuks, Mijnheer!* *Sâkawan hidji, Toewan!*
- Hoe! en het model weegt Kâprijé! déné polâné mœng
maar negen dubbeltjes: bôbot sangang kêtíp (hé-
dit viermaal is pas drie tjé): hikoe ping pat mœng
gulden en zes dubbeltjes! holèh télœng roepíjah
poendjœl nëm kêtíp!
- Bij 't smelten is er altijd Jèn dipœn-lêbaer, mæsti kœtah
veel verlies. sœdœnïpœn.*
- Ja, ik weet het: gij wilt het Híjâ, hakoe wis wërœh: kó-
niet logenstraffen als de wé hikoe hora gëlêm 'ng-
goudsmeden „zittende gôrôháké jèn këmæssân
dieven" geheeten worden. hikoe di-haranni maling
tîmpœh.
- Deze horlogie-halsketting Kalceng-horlodji hiki ka-
moet gelascht worden: samboengâ: kówé bisâ?
kunt gij dat?

Ik kan het wel, maar het zal Sagèd horgi, nanging bādè ké-
zichtbaar zijn. tawis.
De schakels (het schakelwerk) Kólóngámpæn halæs sangèt:
zijn zeer fijn: zoo fijn kan garappan halæs sāmantèn
ik niet werken. kælâ bôtèn sagèd.

Met Bedienden.

Ik vraag verlof, Mijnheer! Koelâ uwææn, Toewan! koe-
ik heb vernomen dat Gij lâ hangsal würtos, mēñā-
een bediende zoekt. wi Toewan hoepados réu-
 tjon.

Ja; wilt gij bij mij komen Híjâ; hápâ kówé harèp mi-
dienen? loe (mèloe) hakoe?

Ja wel, Mijnh.! indien ik Hínggih Toewan! mēñāwi koe-
u behagen kan. lâ sagèd nglégāñi galih
 sumpéjan.

Kunt gij tafel bedienen? Hápâ kówé bisâ ugladèñi
 médjá?

Lampen schoonmaken? Ngrésíkki lampoe?

Borden en drinkglazen was- Ngasahi piring lan gèlas?
schen?

De steenen vloer dwijlen? Ngèpèl djobin?

Ragen? Njapoe sawangan?

Meubelen boenen met was? Nglilin barang kajoe?

Thee en koffij zetten? Gáwé wédang tèh lan kòpi?

De provisiekamer beheeren? Hánggrèh sèpèn (dispens)?

Wees niet traag of onver- Hádjá kèsèd hoetáwá sēm-
schillig. bránâ.

- Wees niet slap in 't werk. Hádjá kěndo hing gáwé.
 Houd niet van gekheid maken. Hádjá dēmēn sēsēmbranā,
 of gěgoejon.
 Doe uw werk goed. Pągawéjámoe di-tēmēnnānā.
 Breek de kopjes en schalen niet. Hádjá mětjabáké tjaŋgkir
 lan bēsi (basi).
 Bezorg mij altijd helder drinkwater. Sălawássé hakoe holèhnā
 baŋjoe ngómbé kang wē-
 ñing.
 Houd niet van ledig zitten. Hádjá dēmēn ngānggœr of
 'nděròk.
 Wees niet slordig op uwe kleeding. Hádjá kēmproh sāndangā-
 moe.
 Snap niet met de bedienden der bureu. Hádjá tjatoer-tjatoerran ka-
 ro batoerré tānggā-tāng-
 gā.
 Snoep of steel niet. Hádjá nitilli pangannakoe,
 hádjá njēñjòlong.
 Laat mijn goed niet weg- Hádjá ngilangáké barang-
 raken. koe.
 In huis moogt gij geen be- Hing djěromahkoe hora kē-
 tel kaauwen of sigaartjes nā kówé ngiñang hoetā-
 rooken. wā ngoedœd ròkòk.
 Ook geen tabak pruimen. Soesœr mēngkoñō hoegā,
 hora kēñā.
 Wanneer zult gij in dienst Bésœk hāpā (of b. kapan)
 treden? kówé mēlěboe?
Ik vraag u twintig gulden Koelā njoewœn njamboet kalih
ter leen. dāsā roepijah.
 Te leen geven doe ik nooit. Hāwèh hoetang, hakoe hora
 tahoe.

- Wacht tot gij uw loon ver- Ngëntèñānā tēkañing blan-
diend hebt. djamoë.
- Ik zal maandag over acht da- Bëndjing pëndakkipcen dintèn*
gen in dienst komen. sènèn ngadjèng poeñikā koe-
lā bādé mèlèbèt.
- Stel mij niet te leur. Hādjà ngapirranni hakoe.
Roep den koetsier. Koesir hoendangèn.
De paarden zijn niet schoon. Djarānné hora rēsik.
Ze zien er dof en vuil uit. Roepāñé blawæk lan roe-
soeh.
- Ze wasschen ze niet goed. Hora nēmèn pānggoejāngé.
Ze zij zijn nog niet geroakamd, Dèrèng dipcen-kèrokki, Toe-
Mijnheer! wan!
- Hoe komt dat? 't is reeds Généjà, of kēñāngāpā? wis
zoo laat! hawan (of sóré) sāméné.
- De manen en de staart Soeri lan baboetté plikèt.
kleven.
- De schimmel is schurftig. Sing dawøk sélakarangèn.
Mijnh., de roskammen zijn zoo Toewan, kèrokkipcen sangèt
oud. gèrangipcen.
- De vos met de bles is kreu- Sing napas sing nganggo
pel; hoe komt dat? pétak, pintjang: généjà?
Hij heeft op een puntigen Ngidak sélā lintjip.
steen getrapt.
- Laat die paarden elkaâr zoo Hādjà hāwèh kèrahan, of
niet bijten. brakóttan sāmoño, dja-
ran káhé.
- Mijnh., wees voorzigtig: dit Toewan, dipcen-ngatos-atos :*
paard slaat. kapal poeñikā méngkal, of
njépak.

- Sedert wanneer? Dat was Wiwit ðek hápá? Pantjen
toch anders zijn gewoon- doedoe hadátte.
te niet.
- Span het rijtuig in. Masangá karétá.
*Welke paarden wilt gij ge- Kapal lingskang poendi sam-
bruiken?* péjan kársá ngónggé?
- De zwarte met witte poo- Sing hiréng pantjal.
ten.
- Die zijn gisleren naar S. ge- Poëniká kálá wingi kabéklá
weest.* daténg S.
- Dan de bruine gevlekte. Jèn méngkoño, sing hábang
plángká.
- De bitten zitten verkeerd. Kéndali tráppé koewalik.
Deze leizeel staat op bre- Lès hiki ngaréppáké pèdot.
ken.
- De strengen zitten ge- Lèstréngé pádà poentir.
draaid.
- Ziet gij niet dat de bout Hápá kówé hora wérech
nog niet in den boom boemmé doeréng di-pa-
is? tèkki?
- Zijn de bussen wel gevuld? Bóssé hápá wis di-hisèni?
Hoe is dat linkerpaard zoo Djaran sing kíwá koño sá-
schrikachtig? moño gilap, génejá?
- Leid het een oogenblik tot Toentoennén sádélá nganti-
ze goed aan den gang já wis bétjik lakoeñé.
zijn.
- Ik zal zelf de leizeels hou- Hakoe déwé sing njékél
den. lès.
- Wat ramnelt dat wiel! Rodá kijé téká glodag-glo-
dag, of kóplak-kóplak!

- De spaken zitten los. Patjékké hóglak-aglik, of
lòbok.
- Wat stoot deze wagen! Karétá hiki tèká ngóntrag-
gáké tēmēn!
- Hij helt aan één zijde over! 'Ndjómplang sāsisih!
O Mijah! de veer is aan Ah Toewan! pírripæn póklak.
stukken!
- Koetsier! hoe komt het dat Koesir! káprijé déné kówé
ge dat niet bemerkt hora wërœh?
hebt?
- Span de chaise in. Bèndiné pasangēn.
*Daar zijn de lunzen van weg. Poēnikā hitjal patèkking ro-
danniæn.*
- Laat dan spoedig nieuwe Di-gēlis 'nggawèkná sing
maken bij den smid. hanjar karo pándé.
Dat duurt te lang, Mijah! Poēnikā bádlé soewé, Toewan!
- Misschien heeft hij er wel 'Mbok mēnāwá 'ndoewēni
die gereed zijn. sing wis dadi.
- Anders moet ge maar een Jèn hora, kówé ngrékāhá
paar noodlunzen beden- pátèk boetœh bāhé sã-
ken. pasang.
- Maar hoe is dat? de eene Káprijé? boemmé sidji tikél!
- In 't eene wiel zijn volgen Rodéné sidji hānā sēngka-
gebroken! lángé toegēl!
- Wat is er met die bendi Kēnā-ngápā, bèndi hikœ?
gebeurd?
- Gisteren is de donkerbruine Kālā wingi dipæn-banāngā-
er mede op hol geweest. kēn, of d. bēdallakēn
kapal hingkang dragām.*

- Toen is ze tegen een steen in den bergwand aangekomen. *Ladjëng këtanggor hing sêlâ hingkang wontën hing hiringan rêdi.*
- Zet gij ze dan maar zoo weêr weg? *Tëkâ ko-lëbòkháké mánèh mëngkoño báhé?*
- Zegt gij mij daar niets van? *Tëkâ hora ko-toetörráké hakoe.*
- Zadel mijn rijpaard. *Djarankoe toenggang lapakkána.*
- Gebruik den nieuwen Engelschen zadel. *Lapakké Inggris kang banjar hënggòñën.*
- Maak den buikriem goed vast. *Hambënné tjantèllaná sing këntjëng.*
- Doe ook een oversingel aan. *Hanggoñaná hambën hëndong hoegâ.*
- Wat ziet deze stang er vuil uit! *Këndali katjip hiki tëkâ roesëh tëmën roepáné!*
- Waarom is er geen water-trens aan? *Jágéné hora nganggo këndali pangon'?*
- Neem een ander hoofdstel. *Hamékkâ saroengan lijáné.*
- De gesp van den buikriem is er af.* *Tjatjñipëen, of timangipëen, hambën dèdël.*
- Knoop hem dan maar. *Boendëllaná báhé.*
- Daar is hij te kort voor.* *Dados tanggël pandjangipëen.*
- Lasch er een waroetouw aan. *Samboenganá tali loelöep.*
- De hoeven van 't paard zijn niet schoon. *Tratjakké djaran hora rësik.*
- Ze zitten van onderen nog vol vuil. *Hingisor hisih roesëh kábèh.*

- Peuter ze schoon uit. Tjoekillaná sing rësik.
 De hoeven zijn te lang. Trätjàkké kédawan.
 Ze zijn rondom gespleten. Ting djalëbrèt.
 Ze moeten gesneden worden. Përloe di-tatahi.
- Ik kan op zulk een paard niet uitrijden. Hakoe hora bisá tégar noeng-gang djaran kájá hiki.
 Koetsier! waarom zorgt ge niet voor dat alles? Koesir! jágéné kówé hora 'ndjagani, of ngroematti, hikoe kábèh?
- Ik denk dat ge weér tot het opiumrooken vervallen zijt. Kirakoe kówé kèpatœh njè-rèt mañèh.
- Neen Mijnh.! maar ik ben ziek.* Bòtèn Toewan! nanging koe-là sakit.
- Mijne koorls is teruggekomen.* Koelâ hangot kusrëppèn malih.
Reeds vijf dagen heb ik een zware hoofdpijn, zoodat ik niet denken kan. sampœn gangsal dintèn poe-nikâ hëndlas koelâ ngëlœ sangèt ngantos bolèn sagèd mēmañah poeñâpâ-poeñâpâ.
- Al mijn leden zijn stijf en pijnlijk.* Ros-róssan koelâ sami pëgël linœ sâdâjâ.
- Ik heb het maar uitgehouden.* Koelâ-betahakèn kémáwon.
- Als gij wezenlijk ziek zijt, deedt ge beter met het mij te zeggen, Jèn kówé njatâ lará, bë-tjikké kówé toetœr 'm-bèk hakoe,
 dan het maar uit te houden en mijn goed zoo te verwaarloozen. karo „mbëtahakèn kémáwon” nganti hora mër-doeli sãmoño hing ba-rangkoe.

Als de maand om is, dan Toetæg sasi kówé mǝtoe
 vertrekt gij maar. báhé.
 Zulk een koetsier als gij kan Koesir kangkájá kówé roepá-
 ik niet gebruiken. né hora kanggo ring hakoe.

Tuinman! hoe zien deze Djoeroe kébon! pětétan kí-
 boompjes er verlept uit! jé téká halœm katónné.
Het zijn die ik gisteren ver- Poeniká hingkonǝ koelâ poe-
plant heb, Mijnheer! tervi kâlâ wingi, Toewan!
 Maar waarom zijn ze niet Nanging géñéjá hora di-
 toegedekt, op dezen tijd pajoengi wajah (jah) mé-
 van den dag? né?
 Zóó lijden ze van de hitte. Měngkéné dadi képañassěn.
 Vergeet niet elken mor- Hádjá lali, saběn hēsœk sa-
 gen en elken avond de bēn sóré njirammi pá-
 bloempotten te begieten. ngaron pětétan.
 Zijn de tuinbedden al ge- Gěgoelánné hápá wis di-
 maakt? gáwé?
 Ze zijn niet hoog genoeg. Koerang doewœr.
 Hoog ze nog meer op. Hoeroeggána máñèh.
 Maak ze goed vlak en aan Gawēñěn râtá pisan lan
 de kanten glooijend. majat pinggir-pinggirre.
Wat moet er op geplant wor- Báđé dipœn-tañěmmi poeñâpâ?
den?
 Allerlei groenten. Djangan wárná-wárná.
 Hebt gij er goed mest on- Hápá wis ko-raboekki, of
 der gemengd? ko-hoerappi, hákèh tē-
 létong?
 En van steeneñ en graswor- Lan ko-resíkki watoené toe-
 tels gezuiverd? win hòjòdding soekétté,
 of: ko-harag-araggi?

Rondom dezen boom moet
gij de aarde wat los-
hakken.

Maar voorzigtig dat gij de
wortels niet beschadigt
(d. w. niet gestoken ra-
ken).

De grond is te vast.

De vruchtboomen moeten
gesnoeid worden.

Het is de tijd nog niet, Mijnh.!

Wat zijn ze vuil: ze zit-
ten vol hangende en krui-
pende woekergewassen.

*Er is veel oud hout aan,
Mijnh.!*

Dat moet er maar alles
afgehakt worden.

Zoo wordt de boom weer
jong gemaakt

Deze waterlooten moeten
er ook af.

Deze haag moet gij scheren.

Zij groeit te breed uit.

Mijnh.! zie dat jonge brom-
pje eens: wie dat zoo bedor-
ven heeft, weet ik niet.

Sà-hoebəngé wit kajoe hi-
ki kówé natjohá, of nga-
roeg-aroeggá, sātítik lē-
máhé.

Nanging di-ngati-ati hojód-
dé hádjá nganti kětjò-
tjòh.

Lēmáhé kəkēt.

Witté hawoh pərloe di-
toetoehi.

Dèrəng mangsañipəen Toewan!

Téká roesəeh səmoño: pádá
kəbak kəmladéjan lan
símbar.

*Wontən katah kadjəngipəen
səpəeh, Toewan!*

Hikoe di-prònggòllaná bá-
hé kábèh.

Məngkoño witté dadi ka-
hənommaké māñèh.

Sogóllan hiki hijá di-boe-
wangá, of di-kətòkkáná.

Dadah hiki di-paparrá.

Toekoellé kərowan.

Toewan! soemənggá sámpéjan
ninjalli pətəttan poeñiká
səkəðəp: sín'tən hingkanq
ngrişak məkatən, koələ bə-
tən soeməřəp.

- Ik heb het getopt, om het klein te houden. Hakoe sing moenggël, ha-rëp dak-rëngkœh hëndèk.
- Hebt gij de paden overal al met schelpzand belegd? Dalan-dalánné hápá wis ko-hœeroeggi wëdi lasak kábèh?
- Den grooten weg heb ik met keisteentjes laten beleggen.* Radinnánnipœn hœgëng sampœn koelâ krakallakën.
- Overal zijn de pisangstruiken omgevallen: hoe komt dat? Hingsá-ënggon-ënggon wít-té gëdang pádá roebœh: géñéjâ?
- Dat komt doordien de spruiten zoo hoog aanslaan.* Poënikâ hamãrgi hañ^oki-pœn ngangkrik hinggil sã-mantën.
- De planten zijn oud.* Wíttipœn sami sœpœh.
- Dan moet gij ze verjongen, d. i. de spruiten verplanten en dieper zetten. Jèn mêngkoñô, di-nommëñâ, híjâ hikoe moetërri hanakké, di-tandœr máñèh sing djëro.
- Hoe gaat het met de geplante klappers? Dëdërranné kélápá (krambil) kãpríjé?
- Er zijn veertig uitgelopen.* Wòntën kawân-dãså hingkang toekœl.
- Hoeveel jonge klapperboomen zijn er nu al? Tjikállé hãñâ pirã sãhiki?
- Met de reeds geplante zijn er honderd en een.* Dëlasan hingkang sampœn katanëm wòntën sãtœs sã-toenggil.
- Zorg er goed voor. Roemattánâ sing bëtjik.
- Deze zaden moet gij planten. Widji hiki di-dëdërránâ.

Waar, Mijnheer?

Wel, in den kweektuin!
Hebt gij de kool- en sel-
derieplantjes al gehaald
van den heer A?

Laat het niet aan groen-
ten ontbreken.

Van deze manggaboomen
moet gij stekken nemen,
om daar ginds een boom-
gaard te maken waar 't
grasveld is.

Deze plantjes moet gij
scheuren om ze te ver-
menigvuldigen.

*Die vermenigvuldigen van zelf,
Mijnheer!*

Is de padi al opgeborgen?

*Tien en een half amet zijn
nog omlaag, omdat ze nog
vochtig zijn.*

Wontèn hing poendi, Toewan?

Lo, hânâ hing dëdërran!
Bibitté koel (kobis) lan sla-
dri hâpâ wis ko-paranni
hing hënggónné Toe-
wan A?

Hâdjâ nganti koerang djë-
djangannan.

Wit pëlëm kijé hamékkâ
tjangkókké (of di-tjang-
kókkâ), këgawé pâka-
rangan hing hënggónné
pâsoekëttan koñõ.

Bibit hiki di-soewakkânâ,
moerihâ tëngkârré.

*Poeñikâ toemëngkar pijam-
bak, Toewan!*

Pari hâpâ wis kahoenggah-
âké?

*Sëwëlas-tëngah hamët (sëdâsâ
hamët langkëng sëtëngah)
taksih wõtèn hing handap
hawit taksih hoemès.*

Wat is deze tafel vol stof!

Médjâ hiki tëkâ lêboe kâ-
bèh!

Stof ze spoedig af.

Di-gëlis soelakkën.

Rigt de tafel aan.

Nâtâhâ médjâ.

- Dek voor vijf personen. Nátáhá (*of* njawissaná) pänggonnáné wong limá.
- Er komen gasten. Měngko háná dajoh téká.
- Zijn de lepels en vorken al gepoetst? Séndok lan garpoe (*garfoe*) hápá wis di-kòsòkki?
- Hier zijn drie schoone servetten. Hiki hápá sərbèt kang rěsik tělœng hidji.
- Zet voor iederen heer een flesch wijn en een wijnglas. Toewan-toewáné pādá tjawissaná hanggœr njábòtol lan gėlas hanggœr njāhidji.
- Moet ik rooden wijn of Rijnwijn gereed zetten?* Hingkanŋ koelā (*tjawissakēn*, hanggœr habrit poenāpā hanggœr hasēm!
- De borden zijn dof. Piringé mangkak.
- Veeg ze blinkend. Hoesappāná ngantijā goemilap, *of* h. sing goem.
- Neem de witte vingerkommen. Nganggowā kobókkan kang poetih.
- Zijn de messen al geslepen? Ladíngé hápá wis di-hasahi?
- Ze zijn nog zeer bot. Hisih kėtœl bangět.
- Maak ze goed scherp. Landěpnā sing nēmēn.
- Waar is het voorsnijmes en vork? Lading lan garpoené hiwak háná ngēndi?
- Die schaaltes zijn vuil aan den rand. Basi koewé roesœh pinggiré.
- Geef diepe borden. Hawéhá piring djero, *of* piring sœp.

Dien de groenten rond.	Kəlánné hiděrná, of k. la- dèkná miděr.
Geef dien heer een schoon bord, een plat.	Toewan hikoe hatoerraná piring rěsik, kang tjè- pěr.
Verwissel vork en lepel van Mevrouw.	Garpoe séndókké njoñjah salinnaná.
Trek de flesschen open.	Botóllé tjaboettaná, of boe- kakkaná.
Zet ze maar neêr; gij be- hoeft niet in te schen- ken.	Sèlèhná báhé: hora hoeshah kówé ngěsòkkáké.
Neem het eten af.	Pangánné lòròdná.
Breng 't nageregt.	Pangannánné ladèkná.
Waar zijn de vruchten en de confituren?	Wowohánné, lan mañissán- né háná ngěndi?
Wat vlugger toch!	Di-gělis tá!
Zet de gember hier neêr.	Djahéné prěnahná hing ké- nė.
Haal mij den sigarenstan- der.	Djoepœkná wadábé sroetoe.
Zet stoelen en knaapjes ge- reed in de voorgalerij.	Sěđijáhá kœersi lan kěnap há- ná hing gladri ngarěp.

Kok! gij moet heden eens goed uw best doen: er komen gasten.	Kòki! kówé gawéjâ sâ- bisa-bisamoe sâđiñá hiki: bakal háná dajoh.
Kook halfzachte eijeren.	'Nggodóggâ hěndog sing madon.

- Maak kalfsoogeijeren. 'Nggawéjâ hëndog tjëplók-kan.
- Laat de rijst goed wit gestampt worden. Bérássé sòsòhnâ kang poetih pisan.
- Laat er geen ongepelde korrels onder zijn. Hâdjâ hanâ lássé.
- Maak ook rijst met kokosmelk (smoutige rijst). 'Nggawéjâ sêgâ goerih hoe-gâ.
- Maak een gesmoorde eend met saus. 'Nggawéjâ hòpor-bèbèk.
- Moet ik de eend nu dadelijk slagten?* *Kambanjunnip^{æn} poeñâpâ koelâ - sèmbèlèh toemoentèn?*
- Ja, en zorg dat ze zeer schoon geplukt worde. Híjâ, lan pomâ-pomâ di-boeboettâ kang rësik pisan.
- Dezen kakapvisch moet geaan mooten braden. Hiwak kakap hiki di-goréngâ hiris-hirissan.
- En die andere moet gekookt. Lan sidjîné di-godóggâ.
- Snijd nu den eenen visch dadelijk aan mooten. Kang sâwidji hirissanâ sâhiki toemoeli.
- En kerf den anderen. Sidjîné bëlèkkânâ.
- En doe er dan aanstonds zout op. Bândjœr di-hoejahânâ toemoeli.
- Moeten de kippen ook gesmoord worden?* *Pitikkip^{æn} poeñâpâ dipœn hòpor hoegi?*
- Neen, de eene moet gebraden, de tweede geroosterd met boter, de derde tot gehakt gemaakt, en de haan is voor soep. Hora, sidji di-górèng, sidji di-panggang nganggo mèrtégâ, sidji di-prikèdèl, déné djagóné di-gawé sop.

*Welke van deze drie moet Tigð poeñikð hinggang poen-
gebraden?*

De kapoen.

Kang kēbiri.

*Maak gestoofde pisang met 'Nggawéjà sètøp gëdang
wijn en suiker. nganggo hanggoer lan
goelá.*

*Deze groenten moeten ook Djangannan hiki di-sëtøp-
gestoofd worden. på hoegá.*

*Begin de aardappelen te Sà-tékáné dajoh-dajoh wi-
koken wanneer de gasten wittá 'nggòdog këntang.
komen.*

*Maak tien soorten van 'Nggawéjà sambal sãpoe-
sambel. loh roepá.*

*Zijn er kruiderijen genoeg? Hápá hora koerang boem-
boe-boemboe?*

*Laat nu eerst de aardappe- Këntáng é di-hóntjèkná disik
len schillen en in 't kou- sàhiki, lan konnèn ngë-
de water zetten. køm hing bañjoe ha-
dëm.*

*En ga dan fruit koopen: Noeli toekoewá wowohan:
ananas, pisang, sina's-ap- nanas, gëdang, djërøk-
pelen, pompelmoezen, wa- bøkør (dj.-mañis, dj.- Sa-
termeloen. m arang), djërøk-matjan,
sëmångká.*

*Koop ook wat limoenen Toekoewá djërøk - pëtjël
(limmetjes). hoegá säwëtará.*

*Waschman, wat heeft het Pãmasch (pëñatøe, ml.), tē-
weër lang geduurd eer ká soewé mánèh holèh-
ge 't waschgoed te moe ngoeliháké koem-
huis bragt! bahan!*

Ik ben ziek geweest, en mijn knecht is weggelopen, zodat ik een anderen moest zoeken.

*Koelâ kêtjandak sakit, poe-
nâpâ malih kēnēk koelâ
mínggat, dados koelâ pēr-
loe ngloeroe sañēr.*

Gij ziet er niet ziekelijk uit. Het is niet alleen dezen keer dat het zoo lang duurt.

*Hora hânâ sēmoemoe lârâ.
Hora mēng sâpisan hiki
bâhé holéhé soewé sâ-
moño.*

Als gij het waschgoed van de lieden gehaald hebt, dan doet gij het in de kist, en laat het daar eerst een veertien dagen vermuffen.

*Sâmāngsâ kówé marañi kē-
koembahan hing hēng-
gónné wong, bandjœr
ko-lēbokháké hing grò-
bog, ko-tínggal hânâ 'ng-
koño sâtengah sasi kanti
hapēg kábèh.*

Zoo bederft het goed en wordt het spoedig onsterk.

*Mēngkoño djarittánné roe-
sak, gēlis 'mbédél.*

Laat het in het huis van de lieden blijven tot dat gij kunt beginnen het te wasschen.

*Tínggallēn hânâ ngomábé
wong toemēká kówé da-
ngan toemandang ngoem-
bah.*

Dan kan ik het hier nog van tijd tot tijd laten luchten.

*Dadi hânâ 'ngkéné kēnâ dak-
hisissáké kadangkâlâ.*

Laat nu eens zien: wat hebt gij gebragt?

*Dak-dēlēngé: kówé ngoelib-
áké hâpâ?*

Wel! dat is nog niet eens de helft!

Lo! hikoe doercēng nganti sâparo!

En de zaken die ik het meest noodig heb, zijn er niet bij!

*Tœr kang pērloe-pērloe hi-
koe doercēng hânâ!*

- Dit tafellaken is nog vuil. Taplak hiki hisih roesœh.
 Deze kleederen zijn ook Sandangan hiki híjâ hora
 niet schoon: zij zijn groe- rësik: pādâ blawœk roe-
 zelig. pānē.
- Van dit hemd zijn de plooi- Kēmédjâ hiki wiroeñé mèn-
 jen scheef en krom. tjèng béngkak - béngkok.
- Dit witte baadje is vol Badjoe poetih hiki ting da-
 vlekken van pisangvocht. lëmok kēñâ tēloetœh gē-
 dang.
- Hier zijn ook verscheidene Hiki jâ dalëmak-dalëmok.
 vlekken op.
- Verscheidene beenen knoo- Hákèh kantjing balœng pā-
 pen zijn gebroken. dâ toegël.
- De knoopsgaten zijn uit- Mâtâ-hitikké pādâ soewir.
 gescheurd.
- Dat komt daarvan dat gij Kang marakháké: holèh-
 de kleederen aan de moe njantèlláké sandang-
 knoopsgaten ophangt. an hólèh hing mâtâ-hi-
 tikké.
- Waarom gebruikt gij geen Géñéjâ hora nganggo dja-
 knijpers? pit?
- Deze dassen zijn te breed Dasi kījé kamban holéhé
 gevouwen. nglëmpitti.
- Houd toch een vaste maat: Mëslèknâ tâ hoekoerranné:
 gij weet hoe ik het heb- kówé wong wis wërœh
 ben wil. karëpkoe kâprijé.
- Die vlekken wren er op toen Kâlâ koelâ-poeroeggi, sâmpœn
 ik het goed haalde. wòntèn dālëmok poeñikâ.*
- Ik heb het ontvangen met die Hangsal koelâ nampëñi sam-
 gebroken knopen en die pœn toegël kantjing toewin
 uitgescheurde knoopsgaten. soewir mâlâ-hitik poeñikâ.*

- Wel zoo! voortaan moet Mängkoño! bésœk sâlawássé
 gij bij 't ontvangen mij kapan ko tampani, kówé
 aanwijzen wat er aan is. noedœhnâ hakoe hâpâ
 kang dadi tjatjâddé.
- Al wat gij mij niet vooraf Hâpâ kang hora ko - toe-
 aangewezen hebt, dat dœháké sâ - doeroengé
 hebt gij er aan gemaakt. 'nggâwâ, hikoe mĕsti kó-
 wé sing gâwé.

Met een Schrijver.

- Ik zal u maandelijks tien Kówé bakal dak-wèhi ga-
 gulden loon geven. djih sásèn sâpoelœh roe-
 píjah.
- Dat laat ik geheel aan u over.* Poenikâ koelâ-bôrôngákĕn (*k.*
soemanggakha'ĕn) pisan ka-
 líjan sampĕjan.
- Hier hebt gij een schrijf- Hiki hânâ dingklik pânœ-
 lessenaartje. lissan.
- Hier is een bos veërenpen- Hiki hânâ kalam (pĕnah)
 nen. hĕlar sâbĕngkĕt (sâkò-
 lông).
- Kunt gij met stalen pen- Hâpâ kówé bisâ noelis
 nen schrijven? ngan-go kalam wâdjâ
 (wĕsi)?
- Vermaak deze pen eens. Kalam hiki, tjobâ, karĕttĕn.
- Gij maakt de spleet te kort. Holĕhmoe mĕtjaháké koe-
 rang dâwâ.
- De punten wijken vaneen. Poetjoekké pĕtar (pĕtat).
- De snede is scheef. Karĕttânné pĕntjĕng.
- Ze is te puntig. Kĕlîntjippĕn.

- Deze is te stomp. Sing hiki sěmpœg.
- Die andere zal spatten. Sidjíné mahoe bakal mlětik.
- Geef mij een onversnede- Hakoe hoelœngânâ sidji
ne. kang woengkœl.
- Ik zal u een voorbeeld Dak-wèhàné toeladdan.
geven.
- Uw pennemes heeft goen Pāngaréttámoe wis hora
staal meer. hânâ waajâné.
- Hier hebt gij een paar hou- Hiki hânâ dangannánné
ders voor de stalen pen- (tjékéllánné) kalam wá-
nen. djâ rong hidji.
- Lijn uw papier niet te Holèhmoe 'nggarissi kër-
naauw. tasmoe hádjâ kërappěttěn.
- Deze liniaal is dikker. Djidarran kije gědé.
- Dit papier vloeit. Kértas hiki 'mblòbòr.
- Het is vochtig: droog het Hanjěp: pèněn.
in de zon.
- Houdt Mijnh. van staand of Hingkang Toewan soeděni,
loopend schrift? poenâpâ sěrattan ngaděg,
poenâpâ hingkang miring?*
- Gij moet vooral vlug schrij- Kang pěrloe, kówé ngrikat-
ven: dus is het loopende táké pānoelisinoe: moe-
't beste. láné kang prājogâ, kang
miring.
- Schrijf dezen brief viermaal Lajang kirímman hiki toe-
af. rocnněn hambal ping pat-
- Breng ze dan bij mij, dat Bandjœr wèhnâ hing ha-
ik ze collationnere en koe, soepâjâ dak-lalarrâ
teekene. lan dak-tandañânâ ta-
ngan.

- Uwe letters zijn niet gelijk Toelíssámoe hora pádā gě-
van grootte: overal groot déné: srigoentíngēn ká-
en klein. bèh.
- Vouw ze nu, en schrijf de Lěmpittānā sahiki, sěrtā nga-
adressen er op. lamattānā (lamattānā).
- Hier is het voorbeeld (*het Hiki hápā lěpijānné.*
nageschreven stuk of klad,
dāt niel meer gebruikt
wordt).
- Gij hebt vergeten de brie- Kówé lali nitimangsañi la-
ven te dateren. jángé.
- Lak ze digt. Hělakkanā.
- Moeten ze op de post bezorgd Poenāpā dipāen-possakēn?*
worden?
- Als gij terug komt, moet Sābalimoe'ndjaloekkā mang-
gij aan Ripin anderen si lijāné mēñjang si Ri-
inkt vragen. pin.
- Deze inkt is te waterig, en Mangsi kījé kětjèwèrrēn,
die is te dik. lan koewé kěkēntěllēn.
- Bij die te dik is, kan ik wat Hinggang kēntěl poēnikā ké-*
water doen. *nging koelā-sokki tojā sā-*
kědik.
- Dan wordt hij bleek. Dadi poetjět.
- Maar gij kunt den wateri- Nanging kang tjèwèr lan
gen en den dikken on- kang kēntěl hikoe kēnā
der elkander doen. ko-mor.
- Gebruik dezen inktkoker Mángsēn hiki báhé hěng-
maar. gōñēn.
- Kom niet te laat op het Hādja nganti kāsèp tēka-
post-kantoor. moe hing kantor pos.

Op reis.

- Doe een kadjangdek over Kārétānē pasangānā pajon
den wagen. kadjang.
- Zijn de wielen gesmeerd? Rodānē hāpā wis di-gadjīhi
(gadjèhi; gēmoekki, ml.)?
Nog niet, Mijnheer! Dèrèng, Toewan!
- Toe, gaauw wat! Hajo, gēlis!
- Zijn de postpaarden nog Djaran-pos doercæng tēkā?
niet gekomen?
- Doe ze wat haast maken. Gēlaknā sātitik.
- Haal ze aanstonds hier. Paraknā tōemoeli.
- Het is al over den tijd. Wis liwat wantjīnē.
- Koetsier, rijd snel! Koesir, di-rikat!
- Waarom blijven we hier Géñéjā lèrèn hānā hing
stilstaan? kēnē?
- De paarden willen niet loo- Kapallipœn bōtèn poercœn mē-*
pen. lampah.
- Kunnen ze nu al niet meer, Hāpā sàhiki wis mopo, hā-
of hebben ze kuren? pā wantji?
- Zoo, nu gaat het er goed Lah, mēngkēnē hapik pla-
door! joenē!
- Wat is er nu weêr? Hānā hāpā mánèh?
- Dat linker voorpaard is zoo Kapallipœn hi'ng ngadjēng hing-*
wild, Mijnheer! kang kiwā sāmāntèn ban-
dol, Toewan!
- Dat brengt het heele span in Ngrēsahi rakkittānnipœn sã-*
de war. dājā.
- Het dringt of bijt zijn neven- 'Ndēsēkki hoetawi kērahan*
paard. kalijan sisihannipœn.

- Het slaat, springt en steigert.* *Méngkal (of njépak), 'ndjoembæł t:ewir ngrcendjang.*
- De loopers zijn er niet Lòpèrré (kèñékké) koerang
 gaauw genoeg bij. rikat holéhé nandangi.
- Zij zijn niet bij de hand Koerang tjantjangan.
 genoeg.
- Daar zit hij met zijn been Hikoe téká kèslakang.
 over de streng!
- Zoodra hij zijn kuren wil Barèng harèp miwitti tìng-
 beginnen, moet gij er kábé, di - samboekkáñá
 terdege opslaan. ñing nèmèn.
- Gij moet hem aan 't loo- Di-pèrdijá mèlajoe báhé,
 pen houden,
 en zijn gedachten van die lan di-lalèkná tìngkábé.
 kuren afleiden.
- Gij moet op de teekens Tèngèrránné titèñáñá.
 letten.
- Als hij zijn ooren achter- Sámángsá ngíntjoeppáké
 uit trekt en de kop regts koeping lan wiwit mé-
 begint te draaijen, pas ngo nèngèn, noeli di-
 dan op. ngati-ati.
- Alles in orde? — Komaan, Wis tátá kábèh? — Hajo,
 nu vooruit! darèng sàhiki!
- Laat ze nu geen tijd om Sàhiki hádjá háwèh dangan
 kuren te bedenken. mikir tìngkah.
- Blijven we weèr staan! Hápá mandèg máñèh!
Deze hoogte is wat steil. *Hínggahan poèniká ragi (radi*
ngambat.
- Loopen de paarden altijd Djaránné hápá sàlawássé
 zoo slecht? sámoño mlarat lakoeñé?

- Neen, Mijnheer! dat is dezen keer maar.* *Bòtèn, Toewan! namceng sä-pisan poeñikâ kémáwon.*
- Uw rijtuig trekt moeilijk.* *Karélâ sámpéan hángèl tarikkannipœn.*
- Het is zwaar beladen.* *Hiwrat momottannipœn.*
- Roep de wachtlieden om te duwen.* *Wong djágâ hoendangên: kônñên njoeœng.*
- Houdt bij 't afgaan de leidsels stevig.* *Sámangså mëdœn, koekoehâ holèhmoe njékèl lès*
- Laat de paarden niet struikelen.* *Djaránné hádjâ nganti kèdjèngklok.*
- Blijf in 't midden: niet zoo aan den kant!* *Hánâhá hing têngah báhé: hádjâ mínggir sámoño!*
- Waarom wordt hier uitgespannen?* *Hánâ hing kéné géñéjâ mëtjat?*
- Hier wordt de wagen door buffels ge'rokken, om de steille van dezen heuvel.* *Wòntèn hing ngriki káréta-nipœn dipœn-tarik mahéâ, hawit mínggal' nēmën rēdi poeñikâ.*
- Wat zal dat langzaam gaan (moet tot als wat de langzaamheid er van)!* *Mësti nganti kájâ hápâ tam-bánné hikoe!*
- Kom, ik loop maar een eind wegs.* *Hajo, dak-mèlakoe báhé sãtoegèl dalan.*
- Hier zijn we aan den post.* *Poeñikâ sami wòntèn hing pos.*
- Laat de wielen begoten worden.* *Rodáné di-sirammanâ.*
- Zie de tuigen na, of alles goed vastgemaakt is.* *Habah-habáhé priksañânâ, hápâ bēñēr kábèh holéhé ngètrappáké.*

Schuif het kadjangdek wat meer naar voren.	Kadjangé pāngarēpnā sā- titik.
Dat wij niet beregend worden.	Hādja nganti kētampon.
Daar komt een bui (een dikke wolk) op:	Hānā mēndœng kandēl moenggah mrēnē.
De donder komt nader.	Gloedoeggé madjoe.
Het drijft weêr af.	Moendœr mānèh, of soe- minggah.
Het is overgedreven.	Wis liwat.
Wat is het stof hier dik op den weg!	Djéro tēmēn bloeboekkān- né hing dalan kēnē!
En hier is het zoo mod- derig!	Dēnē hing kēnē tēkā blētōk sāmoō!
<i>Dat maakt het trekken moi- jelijk.</i>	<i>Poenikā ngangèllākēn pānā- rikkipœn.</i>
Eerst renden wij, daarna draafden we: thans gaan we maar stapvoets!	Wiwitté njóngklang, ban- djoer 'ndjòdjog: sàhiki tē- kā mēlakoe bāhé!
Kom koetsier! zet de paar- den wat aan.	Hajo, koesir! djarānné ri- katnā sātitik.
Laat ze weêr rennen.	Tjóngklàngnā mānèh.
Wat is dat? — Wat is er?	Hāpā hikoe? — Hānā hāpā?
<i>De streng is gebroken, Mijnh.!</i>	<i>Lēstrengipœn pēdot, Toewan!</i>
Wat gaat dat ellendig van daag!	Tēkā mlarat tēmēn sādinā hiki.
Wat gebruiken ze hier voor een versleten tuig!	Hamoh tēmēn habah-abah kāng di-hēnggo (dinggó) hānā hing kēnē!
<i>Het is al weêr zamengeknoopt.</i>	<i>Sampœn dipœn-sambœng.</i>
Eindelijk zijn we ter plaatse!	Wékassan wis tēkan!

Met een Desahoofd.

- Hoe lang reeds zijt gij desahoofd?
Vijf jaren.
- Hoeveel bedraagt uwe bevolking?
Twee honderd en dertig zielen.
- Hoeveel baaus sawah behooren aan uwe desa?
 Hoeveel is uw aandeel?
 Hebt gij vrouw en kinderen?
 Is er bosch bij uwe desa?
- Wat voor gronden zijn er bij?
Natte en drooge bouwgrond, strand, kreupelbosch, lage oevergronden langs de rivier, vlak strand.
- Wat wordt er verbouwd?
Rijst, suikerriet, indigo, Chinese katjang, komkommers, Turksch koren, gierst.
- Worden dat suikerriet en die indigo voor fabrieken verbouwd?
 Hoe worden die naar de fabrieken vervoerd?
- Holèhmoe dadi patinggi wis pirá lawássé?
Gangsál tahœn.
- Wong hisiñing désámoe pirá?
Tjatjah sirah ('t hoofdengetal) kalih hat^{es} ligang dâsâ.
- Sawah kang miloe désámoe pirang bahoe?
 Pandoemmamoe pirá?
 Hâpâ kówé doewé hañak bodjo?
 Hâpâ hânâ halas miloe désámoe?
- Boemíné hikoe lêmah hâpâ?
Sabin hokalijan tégil, rantjah, lambírran, suti pasisir.
- Kang di-tandœr hâpâ?
Pantœn, róssan, tòm, katjang-tjîndâ, kêtlimœn (timœn), djagœng, djêwawœt.
- Pânandoerré tœboe lan tòm hikoe hâpâ págawéjan fabrik?
 Pângatœrré mœñjang hing fabrik kâpríjé?

- Op karren geladen, door buffels getrokken.* *Dipœn-wawrattákèn hing tjikar (grobog, pèdlatos), kagèrèd mahésà.*
- Wordt er voor dit overvoer betaald? *Pānggéréddé (pāngatèrré) hikoe hápá nganggo dibajar?*
- Brengen de gronden goed op? *Boemíné hápá hákèh pāmètoēné?*
- Hoeveel rijst per baaubrengen de natte velden op? *Pāmètoēné pari hing sawah pirá sábahoe?*
- Ligt uwe desa aan den grooten weg? *Désámoe hápá lèngkèt hing ratan gédé?*
- Hoeveel man moet er wekelijks voor de heeren-diensten uitkomen? *Hing dalèm pitœng diñá bēñèrré wong pirá mètōñi hing pāgawéjan nēgárá?*
- Waarin bestaan uwe inkomsten? *Hasil-asilmoe haroepá hápá?*
- Welke zijn de beambten eener desa? *Hēndi wong pāloenggœh hing désá?*
- Het hoofd, de bode, de schrijver, de dorpspriester en het hoofd der nachtpolicie.* *Palínggi, kabajan, tjarik, moedin, toewin pētēngan.*
- Dezen worden „de vijf oudsten” genoemd, al zijn ze ook de oudste lieden der desa niet.* *Poeñiká sami kēwāstāñan pāntjākaki, de'ejá sēpah-sēpah-ipoen hing do:scen.*
- Hoe wordt de nachtpolicie uitgeoefend? *Moenggœh polisi-wēngi praktikéllé kāprijé?*

- In iedere wijk gaan de ingezetenen om de beurt rond, en wekken de slapenden door middel van een klap of een ratel of door geroep.*
- Hing sätöenggil-toenggillipœn kampœng tjangipœn sami gëntóssan nganglang, sertiá 'nggoegahi hingkang sami tilêm këlajan këntóngan hoetawi hóret-órèt, poeñdápá malih këlajan tjêlak-tjêlak.*
- Waarvoor worden de slapenden gewekt?
- Kang pádá toeroe di-goe-gahi, kégawé hápá?*
- Opdat ze húnne huizen en erven zouden rondgaan en onderzoeken of er onraad is.*
- Kapoerih sami nganglangânda sâhâ mriksinânâ pãg:ija-nipœn, mēñwi wòntēn rē-rēsah poeñdápá-poeñdápá.*
- Zoo hebben de dieven vrij spel: ze worden telkens gewaarschuwd als de nachtwacht (ronde) voorbij zal komen.
- Mêngkoño maling pádá hó-lèh lēgāné hing gáwé: sabēn-sabēn rōndā jēn bakal liwat, pádá di-wēhi wērœh.*
- Dan kunnen zij zich een goede schuilplaats kiezen.
- Dadi hó-lèh dangan milih pāndēlikkan sing prājogā.*
- Gaat die nachtwacht op gezette uren rond?
- Pānganglangé rōndā hikoe hápá kēroewan wantjī-né?*
- Neen, Mijnh.; dan zouden de schavuiten het nog gemakkelijker hebben.*
- Bòtēn, Toewan; jēn mēkatēn-nā, dados gēnto poeñtikā mindak hēljā malih.*
- Gebruikt men ook wacht-huisjes?
- Hápá hijā nganggo pādjan-gan?*
- Slapen of waken ze daar?
- Hānā hing koño hápá pā-toeroe hápá mēlèk?*

- Hebt gij ook wakers aan uw huis?
 Heeft uwe desa ook een wachthuis aan den grooten weg?
 Gaat er op den grooten weg ook een wacht rond?
Ja wel, Mijnh.! die heet de patrouille.
 Worden in de desa ook de uren aangegeven?
Ja wel, Mijnh., door 't slaan op een groot hol stuk hout.
 Is er overvloed van water voor de sawahs van uwe desa?
 Hoe wordt het water bewaard?
In een grooten boezem daar boven.
 Hoo komt het water daaruit over de sawahs?
Door een gegraven kanaal.
 Kan iedere desa zooveel water nemen als ze wil?
Nee, Mijnh.: het wordt van wege 't bestuur verdeeld.
- Hing homahmoe hápá híjá nganggo wong djágá?
 Désámoe hápá híjá hána päróndané hing ratan gedé?
 Hing ratan gedé hápá híjá di-nganglangi?
Hinggih, Toewan! poënikâ kë-wästānan pátról.
 Hāná hing désá hápá híjá nganggo nēngērri djam-djamman?
Hingyih, Toewan, hamürgi na-boehi tōngtōng, of këntōngan.
 Sawáhé désámoe hápá soegih bañjoe, of h. hákèh bañjoeñé?
 Holéhé tētando bañjoe hikce káprijé?
Wòntèn hing bēndoengan kagēng, hing ngínggil ngrikoe.
 Bañjoeñé bēndoengan mahoe holéhé nēkañi hing sawah káprijé?
Hamürgi soesoekkan.
 Hing sabèn désá hápá këñā hámek bañjoe sápirá karéppé?
Bòtèn, Toewan: pāngèdoem-mipæñ poënikâ hawit sangking paréntah.

Wie heeft het toezigt daar- over? Hingkang ngëmôngi sâpâ?

De mantri der waterleidingen. Mantri hoeloe-oeloe.

Welke van de dorpsbeamb- ten verdeelt gewoonlijk de werkzaamheden? Pâloenggœh hing désâ hën- di kang hadátte matah- áké págawéjan?

De dorpsbode. Kabajan.

Wat voor werk is er te- genwoordig? Hing sãmëngko hânâ pã- gawéjan hápâ?

Den grooten weg zuiveren van gras, en de dijkjes ophoogen. 'Mbësikki roempœt hing ra- dinnan hagëng, kalih ngoe- roeggi langgœl.

Heiningen maken om de suiker- tuinen. Magërri pütëbòn.

Een dam in de rivier leggen. Nambakki lèpèn, of damël tam- bak wòntën hing l.

De afdamming in de rivier uitscheppen voor 't maken van de hoogbrug. Ngébòrri tambakkipœn hing lèpèn, bádé damël krëtëg bœk.

Zand graven voor het metsel- werk. 'Ndoedœk wèdi hingkang bádé dipœn damël ngëtrap bañon.

Bulken slepen uit het bosch. Njèrèd glòndông kádjëng sang- king wânâ.

De dijkjes op de rijstvelden in orde maken. 'Ndandossi galëngan wòntën hing sabin.

Het gat in den boezemdijk stoppen. 'Mboentòni bedahipœn lën- doengan.

Moeten uwe lieden ook in den koffietuin werken? Kantja-kantjamoe hápâ kē- patah gáwé hânâ hing pākòpèn hoegâ?

Nu wil ik vertrekken.

Ik ben reeds uitgerust.

Ik vraag eerst nog wat
drinken.

Als 't u belieft, Mijnh., drink.

Och, houd mijn paard even
vast als ik opstijg.

Leid het maar eerst over
dezen vlonder.

Wat ligt die vlonder onge-
lijk boven op de oevers!

Waarom zijn de einden niet
in den grond vastgelegd?

*Wij behelpen ons er zoo maar
mede, omdat wij zoo weinig
tijd hebben.*

Dat gaat zoo lang goed tot
er iemand een ongeluk
krijgt.

Met weinig moeite is alles
in orde gemaakt.

Ik dank u: vaarwel, pating-
gi!

Sàhiki hakoe harəp loengá.

Wis kápéñak ləsoekoe.

Hakoe 'ndjalək ngómbé
mánèh disik.

*Soemānggá, Toewan, sámpéjan
ngoendjək.*

Tjobá, njəkelli djarankoe
sádélá jèn hakoe moeng-
gah.

Di-toentoenná ngoewot ké-
né disik báhé.

Hoewot hiki təká ngang-
krik lan koerang rátá, of
'nggrònggòng, sámoño!

Poetjoekké géñéjá hora di-
handjingáké hing ləmah?

*Sami koelá-łənggé məká! 'ən ké-
máwon, hamārgi kirang kò-
bər.*

Hikoe ləstaríné mœng toe-
méká háná wong nəmoé
tiwas hing koño.

Mœng sätitik kangéllánné
'mbəñərráké kábèh.

Pāñərimakoe: karijá sčla-
mət, pätinggi!

Gesprek tusschen twee Dorpelingen.

Waar gaat de reis heen, Paránné ngəndi, dik?
vriend?

Naar Beloekkan, vriend!

Wat is er te doen?

*Mijn neef bezoeken, en zien
of ik wat sawah kuren kan.*

Ja, dat is goed! de desa
Beloekkan heeft veel sa-
wah.

Hoeveel sawah is hier uw
aandeel?

Twee vijfde bahoe.

Hier zijn wij juist vóór mijn
huis: kom even binnen,
rust een oogenblik.

Ja, een oogenblik.

Gebruik sirih.

Meisje (*voor* dochtertje)!
waar is je moeder?

Naar de kleine markt.

Geef koffie en versnape-
ring?

Kom, bezorg het ter plaat-
se (nuttig het)!

Wat een klein deel sawah
hebt ge!

Gij zijt niet van de vrien-
den, broêrtje!

*O neen! daar lijkt het niets
naar, broér!*

Těng Běloekkan, kang!

Háná pěrloeně hápá?

*Tilik těng 'nggěnné kěpoñak-
kan koelâ, tær ngoepâjâ mūr-
gi njěwâ sabin sãwětârd.*

Híjâ, bětjik! desâ 'ng Bě-
loekkan hikoe sogih sa-
wah.

'Nâ 'ngkěné pandoemma-
moe sawah pirâ?

Kalih kotak.

Hiki lagi 'ná 'ngarěppé ho-
mahkoe: mampírrâ, haso
sädělâ.

'Nggih, sakědap.

Ngiñang.

'Nděk ('bèng)! 'mbokmoe
'ná 'ngěndi?

'Njang pängadangan.

Hawójâ wédang kopi lan
pěpangannan.

Hajo, těkakná!

Pādoemmamoe sawah kok
sätitik!

Kówé hikoe doedoe pã-
noenggallánné kěkasih,
dik!

*Ah, bōten! tēsih tóngèh,
kang!*

- Dat is zoo sedert ik getuige ben geweest legen den patinggi in de zaak van de vermoording van Pak Këmbã.* *Nikoe hawit ðèk koelã dadi sèksi lawan pätínggi prũ kãrã mēdjahi Pak Këmbã.*
- Hoe is 't mogelijk dat hij vrijgesproken is!* *Pripœn tã kēnãné nganti dihoewal!*
- Het is als of de landraad geen oogen heeft.* *'Mpœn kãjãhã landrat bõtën doewé mãtã!*
- Wees voorzigtig, broêrtje! als gij van de overheid spreekt.* *Di-ngati-hati, dik! kapan kówé njëboettáké préntah.*
- Gij weet zeker dat hij het gedaan heeft, omdat ge 't zelf gezien hebt.* *Kówé hikoe wërœeh sãnjatãné jèn déwékké kang nglakõni, kang mǎrgã matamoe déwé sing wërœeh.*
- Maar gij zijt immers de eenige die 't gezien heeft?* *Nanging rak kówé mceng wong sidji kang wërœeh?*
- En hoeveel getuigen waren vóór hem!* *Déne pirang-pirang sèksi mèloe déwékké!*
- O, die waren allen omgekocht!* *Ah! sami di-hopahi sũddjã!*
- Dat is waar, maar dat is aan den landraad niet medegedeeld.* *Bēñer! nanging prakãrã pãngopáhé hikoe horañãnã sing ngatœerráké ring landrat.*
- Het ware te wenschen dat hij afgezet wierde!* *Sokœr jèn di-potjõttã!*
- Hij knevelt allen die zijn vrienden niet zijn.* *Sintën sing doedoe kèkasihé, di-pilës.*
- Hij verhoogt hem de landrente.* *Di-híndũkki padjëggé.*

- Zijn vrienden krijgen groote deelen sawah.* *Kēkasihé di-katahi sawáhé.*
- En hij stelt ze vrij van het werk.* *Toer di-hoewal sēkā, ūdamēllan.*
- Zoo wordt het voor de anderen zwaarder.* *Dadi mīndak habot sing lijā-lijā.*
- Wat zal men anders verwachten van een patinggi die daags voor een gulden opium opschuift.* *Wis lajak mēngkoño: pātinggi kang sabēn diñā ngēntēkháké sārōepijah moño, 'léhé njērèt, of madatti.*
- Dat moeten wij betalen, broërtje!* *Hikoe hakoe lan kówé, of h. wong. hákèh, sing 'mbajar, dik!*
- Hoe komt het dat het landsbestuur zoo iets toelaat!* *Pripāen déñé nēgārā kok ngoedjā sing kājā nikoe!*
- Denkt gij dan dat het landsbestuur het weet? Het zal het wel niet weten!* *Kiramoe nēgārā wēroeh? Māngsā wēroewā!*
- Immers is aan de patinggi's overgelaten de verdeling van den arbeid, van de sawahs en van de landrenten over zijn desagenooten.* *Rak pātinggi-pātinggi kang kapasrahan pāngēdoem-mé pāgawéjan lan sawah toer padjēg njang kantja-kantjāné-désā.*
- Het landsbestuur onderzoekt maar van elke desa hoeveel werkbare manschappen en hoeveel sawah er is en hoeveel de geheele landrente moet bedragen.* *Nēgārā mōng ngawroehi sabēn désā wóngé koe-wat lan sāváhé pirā, toer pirā padjēggé sādésā sà-bēñěrré.*

- Als ik landsbestuur ware dan zou ik er ern commissie voer stellen om voor ieder desaman uit te rekenen hoeveel dagen hij moet uitkomen, hoeveel sawah hij moet hebben en hoeveel landrente hij moet betalen.*
- Wij onwetende desalieden kunnen immers zelf niet rekenen.*
- Ja, dat zou zeker heel mooi wezen!
- Welnu, broërtje! ik maak u tot landsbestuur van heden af.
- Maar ik heb wel eens hooren zeggen — ik weet niet of het waar is of niet — dat er bij het landsbestuur gebrek aan menschen is.
- Hoe! en er zijn zoo veel Hollandsche en Javaansche ambtenaren!*
- Ja, die! maar ik bedoel — hoe heeten ze! — de klerken en dergelijken.
- O, dat is jummer!*
- Jèn koelâhâ nêgârâ, mēsti koelâ-koemisēni ngidjir-râké sânoenggil - noenggillé tîjang désâ pîntèn dîntèn 'léhé mētoe, pîntèn bagéjân-né sawah, tœr pîntèn padjêg 'léhé ngēsok sâ-lêrēs-sé.*
- Rak koelâ tîjang désâ kang boŕo bolèn bisâ ngidjir kijambak.*
- Hijâ, hapik bangët jèn mêngkoño!
- Mârâ, dik! wiwit sâdinâ hi-ki kówé dak-hadêggâké nêgârâ.
- Nanging hakoe tahoe ngroengoe wértâ — 'mbœh bē-ñer 'mbœh hora — jèn nê-gârâ kêkoerangan wong.
- Pripœn! déñé katah marwon prijaji lândâ lan djâwâ!*
- Hijâ, jèn hikoe! nanging sing dak-toetœrrâké hikoe — hâpâ djēñéngé! — djërtoelis sâ-pânoeng-gallanné.
- Œh, héman jèn mēkòtèn!*

Hoe is het! het Gouvernement zegt dat de desalieden te zamen zelf hun patinggi's moeten kiezen.

Nu meent het dat de geringen hoofden krijgen naar hun ziv.

Maar het schijnt niet te weten dat doorgaans de meeste stemmen gekocht zijn.

En dat dan dat koopgeld moet verhaald worden op die andere stemmen hebben uitgebragt.

Wat is ons Javiansche volk toch slecht, dat ze zich tot alles laten omkopen!

Voor hoe weinig betaling moll men zelfs zijn evenmensch.

Ja, broêrtje! er zijn veel slechte menschen onder!

Het zou wel goed zijn zoo we eens een leer vonden die ons tot goede menschen kon maken.

Pijé (kăpriyé)! kěrsáné Goebėrmèn, wong désá kon (di-kon) sá - goejobban milèhi pătínggínié déwé.

Měngkoño pādoegāné jèn wong tjilik pādā bólèh pătínggi-pătínggi hing sāsēnēngé.

Nanging kájá-kájá dak wěrøeh jèn sing loemrah swárá sing hákèh nganggo katoekoe.

Tøer jèn wang pătøkónné hikøe katēmpøeháké njang sing sédjé-sédjé swaráné.

Bāngsá koelā djāwā nik i kok lawon, déné gèlēm di-hopahi tēng sēmbarangan prākārā!

Māng di-hopahi sūpíntēn, kok nganti gèlēm ngímjēs sūsami-sami!

Tēmēnnan dik! hákèh wóngé sing hālā!

Prājogá jèn pādā nēmoewá sáwidji èlmoe sing bisá 'ndadèkháké wong bétjik.

Ik heb reeds velerlei leer en spreuken opgedaan, maar nog geen die zulk een uitwerking had.

Hakoe wis nēmoe hákèh woelang lan èlmoe, nanging doerceng kätēmoe sing háná sawábbé bab hikoe.

De oude (grootvader) Ngangk.h zegt dat het Evangelie het kan.

Toerréñé kèk (kákèk) Ngangk.h jèn Iadžil sing sūgèd.

Dan moeten we 't eens onderzoeken.

Jèn mēngkoñō, prājogā dipriksañi.

Goed, ik ga met u mede den oude bezoeken.

Piājōgi, koelā mèloe 'ndikā nilikki kakékké.

Maar nu moet ik voort, anders wordt het te laat in den avond.

Nanging sū-niki koelā pèrlwe ludjēng, 'mpoen nganñi kēsórèn.

Goed verblijf, broér!

'Ndikā kantoen slamèt, kang!

Geluk op weg, broertje!

Njangōñi slamèt, dik!

Met een voornaam Hoofd.

Wel-vriend! dat is goed dat gij mij eens komt bezoeken.

Hé sahoedārá! prājōgi déñé sámpéjan noewèñi datēng koelā sápisán.

Ga zitten.

Sámpéjan piñarak.

Zijt gij welvarend?

Poeñāpā sámpéjan soegēng?

Ja. En hoe gaāt het met uwen welstand?

Hínggih. Déñé mēnggah kāsōegēngan sámpéjan kadospoendi?

Nu en dan heb ik nog de koorts.

Tērkadang koelā taksih kasrēppèn.

- Zoo? Ik meende dat die reeds over was. Mëkatën? Koelã mästäni sampœn mantœn.
- Ja, ze is ook al over geweest, maar ze is teruggekomen. Hínggih, sampœn mantœn hoegi, nanging hangot malih.
- Dat komt van de najaarskentering. Poenikã kabëktã sangking mângsã labœh.
- Dat kan wel zijn. Mëñawi.
- Om de hoeveel dagen hebt gij de koorts? Hëlët píntën díntën hangsal sámpéjan kasrëppën? of Pëndak píntën díntën hoemat-oemattipœn kasrëppën?
- Om de drie dagen. — Maar hoe gaat het met uwe vrouw? Hëlët kalih díntën, of pëndak tigung díntën. — Nanging kadospoendi kësœgëngannipœn rádèn-ajoe?
- Die heeft telkens aanvallen van kiespijn. Poenikã hasring sakit hoentoe hoemat-oemattan.
- Waarom laat ze haar kies niet trekken? Poenãpãhã bôtën njabœttakën wadjanipœn?
- Ze vreest de pijn, van het trekken. Sakítipœn katjabœt hinggang dipœn-hadjrihi.
- Dat is maar eens, en nu heeft ze het telkens weder. Poenikã namœng sãpisan, déné sãpoenikã hénggalénggal malih.
- Daar hebt gij gelijk in; maar die 't moet ondergaan, redeneert niet altijd zoo. Késínggíhan sámpéjan; hananging tíjang hinggang báde nglampahi poenikã bôtën mësli jèn gadah pãnímbang mëkatën.

- Ik ben 't gezondste in de drooge en in de regenmoeson. Sākétjañipoen badan koelâ jèn mângsâ kêtigâ hoetawî jèn mângsâ rëndëng.
- In de kenteringen zijn doorgaans vele zieke menschen. Jèn mângsâ lètlettan hadattipoen katah tíjang sakit.
- Kom, vriend! drink thee.— Of wilt gij liever koffij? Die is er ook. Soewawi, sahoedârá! sámpejan ngoendjœk wédang tèh.— Poeñâpâ sámpejan milahœr ngoendjœk wédang kòpi? Wòntën hoegi.
- Als 't u belieft, zal ik koffij drinken. Jèn parëng, koelâ bádé ngómbé wédang kòpi.
- Hier is suiker, en hier melk, zoo gij er van houdt. Poeñikâ gëndis, poeñikâ përessan, mēñawi sámpejan sētâ.
- Ja; maar melk zal ik niet nemen. Hínggih; nanging përessan koelâ bòtën mēndët.
- Gewoonlijk drinken de Javanen geen melk: waarom is dat? Límrahipoen tíjang Djawi bòtën ngómbé përessan: poeñikâ hawit sangking poeñâpâ?
- Het is hun gewoonte niet. Dédé hadattipoen, of bòtën toeman.
- Het is toch een zeer goede en versterkende drank.— Voor kinderen is ze ook zeer goed tegen de wormen.— Over 't algemeen gebruiken de Javanen te Sámantën hoegi poeñikâ hóm-bèn-ómbèn hingkang langkœng sáhé poeñâpâ malih ngoewattakën badan.— Jèn dipoen-hóm-bé láré-laré, hínggih lang-

weinig dierlijk voedsel: daardoor zijn ze doorgaans niet sterk van lichaam.

En de Hollanders gebruiken doorgaans te veel bier en wijn en jenever: dat is zeker ook niet goed in dit heet klimaat.

Daar hebt gij gelijk in, vriend!— Willen we niet liever buiten gaan zitten? — De lucht is nu zoo aangenaam.

Zou de wind u niet hinderen bij uwe koortsigheid?

O neen! hoe meer men zich ontziet, hoe vatbaarder men wordt.

Nu dan, zoo als gij wilt.

Zouden wij in deze maand

koeng präjògi, dados pãnoelakkipœn tjatjing. — Límrahípcœn tíjang Djawi sêkêdikkên hangsalípcœn nènêdá hing̃kang sangking kéwan: milã límrah bòtên rosã hawakkipœn.

Dêné mênggah tíjang Wêlandi límrahípcœn kêkãtahên ngómbé bir, hanggœr sãhá djênêwêr: poeñikã hínggih mési bòtên sáhé wòntên hing hãwã pañas ngriki.

Lêrês sãmpéjan, sahoedãrá! — Poeñãpã bòtên präjògi lênggahan wòntên hing djawi? — Hawañípcœn sãmantên hétjã sãmángké.

Hangin poeñikã poeñãpã bòtên njênjakítiti sãmpéjan, déné sãmpœn náté kasrêppên mêkatên?

O bòtên! tíjang poeñikã míndak ngéman-éman hawak, míndak hénggal kêtjandak.

Soemãnggã tã, hing sãkãrsã sãmpéjan.

Poeñãpã bãjã bòtên hang-

geen regen meer krijgen?
— Het is thans alle dagen maar droog weér.

Ja, dat is vreemd in dezen tijd. — Maar we hebben toch al vrij wat regen gehad, en stortregens ook.

Ja, zijn er niet al verscheidene stortvloeden geweest?

Ja wel, in andere districten.

Waren de overstromingen erg?

Nog al erg ook.

Zijn er menschen bij omgekomen?

Neen, vriend! maar wel vele huizen omgestort, plantsoen verwoest, en eenige bruggen medegesleept.

Dan is er groote schade geleden.

Dat kunt gij denken.

sal djawah malih, hing woelan sàpoeñikâ? — Sãmángké hénggal dintèn tèrang kémáwon.

Hínggih, poeñikâ háñèh hing mǎngsǎ sàpoeñikâ. — Hananging sampoen bangsal hoegi djawah ragi katah, malah sampoen dè-rës.

Hínggih, poeñápá bôtèn sampoen wòntèn katah bandjir?

Hínggih, wòntèn hing lijanipoen distrik.

Bandjirri-poen poeñápá sangèt?

Ragi sangèt hoegi.

Poeñápá wòntèn tíjang tiwas pèdjah?

Bòtèn, sahoedára! hingkang tiwas: katah grijá rëbah, tañëmman risak, poeñápá malih wòntèn krètég-krètég hingkang dadal, of laroet.

Dados toenâ katah.

Poeñikâ kénging sámpéjan kintèn-kintèn.

- Hoe wordt die schude hersteld? Hangsallipoen 'nggëntòssi pitoenâ poenikâ kados-poendi?
- Wanneer er padi verloren is, krijgen de lieden zaad om op nieuw te planten. Mēnawi wòntēn pantēn ti-was, tjang sami kaparingan widji kēdamēl bibit hēnggal.
- Zoo, krijgen ze nieuw zaad? Mēkatēn? kaparingan bibit hēnggal?
- Ja, vriend! de Hollanders doen wel wat goed aan den Javaan. — Maar één ding wenschte ik wel te weten: wat voor godsdienst heeft de Hollander toch? Hinggih, sahoedārā! tjang Wēlandi damēl sáhé hoe-gi datēng tjang Djawi. — Hananging sātoenggil prakawis koelâ kēpēngin soemērēp: Wēlandi poenikâ hagamiñipoen kados-poendi?
- De Hollander heeft zijn godsdienst in het hart, en hangt ze zich niet voor 't lijf als de Mo-hammedaan. Wēlandi poenikâ hangsallipoen 'nggadahi hagami wòntēn hing mañah, bōtēn dipoen-haling-alingakēn hing hawakkipoen kados tjang Islam (Sēlam).
- Het komt mij voor dat de Islam een boom is die alleen bladen en geen vruchten voortbrengt; maar de godsdienst der Hollanders is een boom waaraan bladen noch Pāmanggih koelâ hagami Islam poenikâ hoewit hing kang namceng mēdallakēn dahon, bōtēn mēdallakēn hoewoh; hananging hagamiñing Wēlandi poenikâ hoewit

vruchten zijn.

Oordeel niet over een gods- dienst naar de massa die genaamd wordt ze te be- lijden, — maar onderzoek den grond der godsdienst zelf, — en zie dan naar de enkelen die ze in waar- heid betrachten. — Maar gij drinkt niet, vriend!

De koffij is nog heet. —

Waar zijt gij gisteren heen geweest, vriend?

Naar mijn neef te R.....

Wat was er te doen?

Ik ging hem maar eens be- zoeken. — Ik was in lang niet bij hem geweest.

hingkang bôtên wòntên dahonnipœn, miwah bò- tèn wòntên wohipœn.

Hangsal sâmpéjan nímbang mênggah sadéngah (sa- dîngâ) hagami, sâmpéjan sampœn wêwaton tíjang kalah hingkang kawâsta- nân ngakënni, — nanging dasarripœn hing hagami pijambak hingkang di- pœn-titênânâ, — sasam- poennipœn mēkatên, lá- djéng sâmpéjan njoemē- rēppi tíjang hingkang sâ- kédik hingkang nglam- pahi hing sajéktossipœn. — Hananging sâmpéjan bôtên ngoendjœk-ngoend- djœk, sahoedârâ!

Wédangipœn taksih pañas.

— Kâlâ wingi sâmpéjan tíndak daténg poendi, sahoedârâ?

Daténg kapéñakkan koelâ hing R

Pêrloënipœn (pêrlònipœn) poeñâpâ?

Koelâ toewëni kémáwon. — Sampœn lami koelâ bôtên toewi mrikâ.

- Hoe gaat het met zijn indigo-fabriek? Kadospoendi kawontënnan-nipœu fabrikkipœu nilâ?
- Goed; alleen is er wat indigo-plantsoen weggespoeld met de overstroming. — En er was een lek in de kuip. Präjògi; namceng wòntën tañëmman tòu hing sawëtawis larœt kénging bandjir. — Kalih déné kówèn wòntën bòtjörripœu, of bédahipœu.
- Ik heb gehoord dat hij zoodanig bestolen is: is dat waar? Koelâ mirëng wärtos, Toewannipœu këtjolóngan katah sãmantën: poeñápâ hëstoe, of p. jëktos?
- Hem is niet meer dan tien gulden ontstolen door een bediende. Hangsallipœu katjolóngan bòtën langkœng sädásâ roepijah; hingkang njòlong: réntjángipœu.
- Is het waar dat er een tabakschuur van den heer D is afgebrand? Poeñápâ hëstoe wòntën goe-dang sâtâ sãtoenggil kagoengannipœu Toewan D kébësmi (kobong)?
- Ik heb er niets van gehoord. — Hoe zou dat gekomen zijn? Koelâ bòtën mirëng pisan wärtossipœu. — Poeñápâ bâjá hingkang dados sababbipœu?
- Door den bliksem getroffen, zegt men. — Twee menschen moeten mede getroffen zijn; — de eene dood, — de andere heeft alleen op verscheidene Sandjangipœu tíjang, kësambër hing gëlap. — Wärtossipœu wòntën tíjang kékali toemœt kësambër; — hingkang sãtoenggil ngantos pëdjah,

plaatsen van 't ligchaam
brandvlekken.

Wat waren dat voor lieden?
Daglooners die in de schuur
aan 't werk waren.

Was er geen bliksemaflei-
der op de schuur?

Dat geloof ik niet — Maar
is het geen zonde als men
zulke middelen bezigt?

Is het dan zonde als men
een scherm tegen den re-
gen of de zonnehitte ge-
bruikt, — of voetangels
tegen dieven en vijanden,
— of geneesmiddelen te-
gen ziekte?

Gij hebt gelijk, vriend! —
Maar hoe denkt gij over
talismans, tooverspreu-
ken en bespuitingen?

— sãtoenggillipœn na-
mœng gòsong hawakki-
pœn hing katah pãng-
gœnnan.

Poeñikã tijang poeñãpã?
Tijang bërah hing kang sa-
wëg njambœt damël wòn-
tën hing goedang.

Goedangipœn poeñãpã bò-
tën wòntën prantossipœn
hanjinggahákën gëlap?

Kintën koelã bòtën. — Na-
nging poeñãpã bòtën doe-
rãkã tijang ngãnggë së-
sarat hing kang kados mē-
katën poeñikã?

Poeñãpã doerãkã tijang
ngãnggë sòngsong kēda-
mël pãnoelakking djawah
kalijan hing pañas, — hoe-
tawi borang pãnoelakking
pandœng kalijan mēngsah,
— poeñãpã déné djëdjãm-
pi pãnoelakking sēsëkit?

E. sisinggihan sãmpéjan, sa-
hoedãrã! — Nanging ka-
dospoendi pãngrabos sãm-
péjan prãkawis djimat,
kalijan lapal (rapal) dó-
ngã, of l. hadji, of djãpã,
miwah pãnjëmbœr?

Wat aangaat hetgene men talismans noemt, welligt zijn daar dingen onder, die werkelijk uit hun aard geneeskrachtig of voorbehoedend zijn. — Die kracht heeft God er aan gegeven, en alzoo is het gebruik daarvan niet zondig. — Deze moeten ook geen talismans genoemd worden. — Maar zoo men een ding heeft, waaraan God geen kracht tot genezing of voorbehoeding geschonken heeft, — en dat evenwel er toe gebruikt, — dangaat men buiten de beschikkingen van God, — bedrijft afgoderij, en doet dus zonde. — Even zoo is het met al de tooverspreuken en bespuitingen.

Zoo zou het wel kunnen zijn.

Mënggah hingkang kēwās-tañan djimat poeņikā, 'mbok mēñawi wōntēn hingkang jēktos dasarripēn hasawab njarassakēn hoetawi noelak sēsakit. — Sawabbipēn mēkatēn poeņikā mēsti sangking paparinging Allah, dados mënggah pānganggēñipēn poeņikā dédé dosā. — Hingkang mēkatēn poeņikā hīnggih bōtēn lērēs dipēn-wāstañi djimat. — Hananging mēñawi 'nggadahi barang hingkang sangking rēhing Allah bōtēn kadoenongan sawab njarassakēn hoetawi noelak sēsakit, — sāmantēn hoegi dipēnhēnggē mēkatēn, — poeņikā njīngkīrri prānatañipēn Allah, — sáhā hanganggēp brahālā, dados doerākā. — Mēkatēn hoegi mënggah sākatahipēn lapal dōngā kalijan pāñjēmbēer poeņikā.

Hēmpēr-ēmpērripēn jēktos mēkatēn.

Wat den heer D. betreft, ik weet alleen dat een zijner opzieners met de chaise is omgevallen.

Hoe is dat gekomen?

Het paard deed een zij-sprong en ging toen op den hol. — Het schrikte van een knaap die van de brug in de rivier sprong om te zwemmen.

Heeft de opziener zich bezeerd?

Hij heeft zich erg aan 't hoofd verwond, — en zijn linker knie verstuikt.

Is de heelmeeester er bij gehaald?

Ja wel; en zijn ziekte schijnt nog al gevaarlijk te zijn.

Wat wordt er aan gedaan?

Het hoofd is verbonden met windsels, — en wordt gedurig nat gehouden met koud water. — Op de knie liggen kompressen met

Měnggah Toewan D poe-niká, koelá namceng soe-měrép jèn wòntěn oep-sínděrripœn sátoenggil noenggang bèndi: 'ngglé-wang, of rěbah, bèndiini-pœn.

Kénging poeñápá?

Kapallipœn 'nggiwar, la-djěng 'mbandang, of 'm-bědal. — Hawittipœn ká-gèt déning láré měntjòlot sangking krětěg njěgoer hing lèpèn bádé lělangèn.

Oepsínděrripœn poeñápá ngantos sakit?

Sirahipœn kětaton sangět — kalib kědělíngēs děng-koellipœn hingkang kiwá.

Poeñápá dipœn doktěrrakěn?

Hínggih; kalih déné sakittipœn kados-kados ragi ngoewatossi.

Hingkang dipœn-djampèk-hákěn poeñápá?

Sirahipœn dipœn-běběddi, of d. hoeběd-oeběddi, — kalih déné tansah dipœn-kòpoh tojá hasrěp. — Hing děngkoellipœn ka-

water, azijn en brandewijn, en daarover zwachtels.

Neemt hij ook geneesmiddelen in?

Ja wel, maar ze werken niet, *of* de ziekte blijft onveranderd. — Hij is al verscheiden keeren in bezwijming gevallen.

Is hij ook adergelaten?

Dat weet ik niet.

Het is te hopen dat hij weder herstellen moge!

Ja, hij is een goed man.

Wat kan de onnadenkendheid van een knaap al te weeg brengen!

Ik verneem dat de Resident morgen hier komt.

Wat komt Z.E. doen?

Landraad houden.

Wat voor zaken zijn er?

Drie zaken van gesmokkelde opium, — één van moord in woede, — twee

dékékkán síndjang lëm-píttan mawi tojá, tjokak, kalijan brandoewin, sártá dipœn-hoebëd-oebëddi.

Poenâpâ hínggih nêdi djampi?

Hínggih, nanging bôtên pangsah, *of* n. pasék kémawon. — Sampœn hasring bôtên hêngët.

Poenâpâ hínggin dipœn-sanggrah?

Koelâ bôtên soemërëp.

Moegi-moegi sagëddâ saras malih!

Hínggih, sáhé tíjangipœn.

Tiwas ngantos píntên sangëttipœn kênging kabëktâ sangking kirang pikiripœn láré!

Pämíрэng koelâ mángké héndjing rawoehipœn Toewan Rësidèn mriki.

Përloenipœn poenâpâ?

Njépëng landrad.

Wòntên prækawis poenâpâ?

Tigang prækawis mênggah hapjœn pëtëng, — sãtoenggil mênggah hamœk,

van groote diefstallen met inbraak, en nog eenige kleine zaken.

Wie heeft er amok gemaakt?

Het desahoofd van W. —

In een halve opiumroes heeft hij vier menschen gedood zonder bekende reden.

Wat voor diefstallen zijn dat?

Ook al twee opiumschuivers, die geen geld meer hadden om hun verderfelijke liefhebberij te koopen.

Die opium maakt al vrij wat menschen diep ongelukkig!

Ja, zeker!

Waarom laat het Gouvernement dit vergif verkoopen?

Indien de Javanen algemeen van jong af geregeld en goed onderwezen

— kalih mēnggah mandœng sangēt mawi 'mbēdahi grijā, kalih déné prakawis halit-alit malih hing sawētawis.

Hingkang nglampahi pāngamœk sintēn?

Patinggi hing W. — Nalika mēndēm tjandoe, of m. madat, mēdjahi tjang sakawan, bōtēn mawi sēbab hingkang kahoeñingan.

Prakawis pandœng wahoe kadospoendi?

Hinggih hoegi tjang toeman of kēpatœh, njērèt, of m. datti, kēkalih, hingkang kētēlassan jātrā hingkang kēdamēl toembas rēmēnannipœn hingkang watēk ngrisak tjang.

Hapjœa poeñikā katah tēmēn hangsalipœn damēl bilahi datēng tjang!

Hinggih, sàhēstoēnipœn!

Poeñāpāhā Goebērmēn nja. dēkhákēn (madēkhákēn) ratjœn poeñikā?

Mēnawi tjang Djawi wradin halit milā mawijā dipœn - woelang hingkang

wierden, — en ze een godsdienst beoefenden die hen God, hun na'ste en zich zelf deed liefhebben, — dan zouden ze zelf dat vergif niet meer willen gebruiken.

Neem mij niet kwalijk, vriend! dat ik verlof vraag om heen te gaan. — Het is reeds acht uur. — Ik moet morgen vroeg op reis naar S.

Ik wensch u een goede reis.

Ik dank u; vaarwel!

sáhé sáhá kélajan pränatá, — poenápá malih saminglang pangkahagami hingkang moereggakén trésnañipoen daténg Allah, daténg sésami-sami, toewin daténg hawakki-poen pijámbak, — hamés-ti pijámbak bötén poeroen malih ngánggé ratjoen poeniká.

Sampoen dados hing galih sampéjan, sahoedará! koelá nédá pamit bádé moendør. — Sampoen djam wòloe. — Mángké héndjing héndjing koelá késah daténg S.

Koelá njangòni soegéng hing mǎrgi.

Pänarimah koelá; sampéjan kantoen soegéng!

Verbetering van Feilen.

Bl.	6, r. 4,	voeg achteraan: of 'ndjamprok, of ngloegøet.
"	7, r. 12,	lees: (of toewánné)
"	17, " 14 v. o.	" gǝlǝm
"	29, " 10 "	voeg achteraan: of katoeroenan.
"	35, " 4	lees: Had ik
"	" 6	" Had ik
"	37, " 9	" di-tǝmòni
"	61, " 13,14	" goencøng-goencøng
"	68, " 15 v. o.	" landǝssan
"	91, " 7 "	" hing sà -
"	" 5 "	" sà -
"	" 2 "	" sà -
"	97, " 16,15 v. o.	" dadóssà
"	99, " 2	" i. pl. v. loengâ, lees: mǝlǝboe
"	108, " 9	" lees: hoesoekké
"	133, " 12,13	" rođanipøen
"	156, " 2	" i. pl. v. djâgâ, lees: kǝmit
"	157, " 1 v. o.	lees: pǝkópèn
"	160, " 2 v. o.	" hun

Verbetting van Feilen.

160	"	2	"	0.	"	van	"	"
157	"	1	"	0.	"	lees: pakóben	"	"
156	"	2	"	"	"	lees: qháq, lees: kemit	"	"
133	"	12, 13	"	"	"	lees: vqááqááq	"	"
108	"	0	"	"	"	lees: hoewokké	"	"
99	"	2	"	"	"	lees: wéqáq, lees: wéqáq	"	"
97	"	16, 15	"	0.	"	lees: qáqáq	"	"
91	"	2	"	"	"	lees: áá	"	"
91	"	7	"	"	"	lees: háq áá	"	"
68	"	15	"	0.	"	lees: áá qááááá	"	"
61	"	13, 14	"	"	"	lees: qáqáqáqáqáq	"	"
37	"	9	"	"	"	lees: qáqáqáq	"	"
35	"	6	"	"	"	lees: Háq ik	"	"
35	"	4	"	"	"	lees: Háq ik	"	"
29	"	10	"	"	"	lees: qáqáqáqáqáq : áá káqáqáqáq	"	"
17	"	14	"	0.	"	lees: áá	"	"
7	"	12	"	"	"	lees: (áá qáqáqáqáq)	"	"
6	"	4	"	"	"	lees: áá	"	"

Bij de Uitgevers dezes is mede verkrijgbaar:

Kleine Jav. Spraakkunst.

DOOR

P. JANSZ.

TWEEDE, VEEL VERMEERDERDE, UITGAVE

van de

**Aanleiding tot de Kennis der
Javaansche Spraakkunst.**